

กระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว กรมศึกษา โฮมสเตย์ในจังหวัด
เชียงใหม่

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Process for Thailand Homestay Standards Promotion by the Department of Tourism :
A Case Study of Homestay Accommodation in Chiang Mai Province

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration in Public Administration

Department of Public Administration

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2021

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์	กระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการ
	ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่
โดย	น.ส.จรัญญา เมืองถ้ำ
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร.วิมลมาศ ศรีจำเริญ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมนทิพย์ จิตสว่าง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร.วิมลมาศ ศรีจำเริญ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.กุลพัชร คักดีวิทย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพงศ์ ปาลกะวงษ์ ณ อยุธยา)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จรัญญา เมืองถ้ำ : กระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว กรณีศึกษา
โฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่. (Process for Thailand Homestay Standards Promotion by
the Department of Tourism : A Case Study of Homestay Accommodation in Chiang
Mai Province) อ.ที่ปรึกษาหลัก : อ. ดร.วิมลมาศ ศรีจำเริญ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความเหมาะสมแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยและปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการสมัครเข้าร่วมการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้ตอบสนองการท่องเที่ยวในยุควิถีใหม่ พื้นที่ศึกษาของงานวิจัยนี้คือจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการท่องเที่ยว ผู้บริหารจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน สมาชิกโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองและนักท่องเที่ยวที่ได้เข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนมีส่วนทำให้เกิดมาตรฐานในการดำเนินการ และเมื่อโฮมสเตย์เข้าสู่มาตรฐานเป็นการยกระดับโฮมสเตย์ให้มีคุณภาพในการให้บริการ ในขณะที่เดียวกันมีการดำเนินการการมีส่วนร่วมในการดำเนินการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ของชุมชนอยู่แล้ว และภาครัฐได้เข้าไปช่วยสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพ สร้างทักษะให้กับชุมชนในการให้บริการหรือสร้างจุดขายของโฮมสเตย์ ซึ่งพบว่ามีแนวทางที่เหมาะสมแต่ยังต้องมีการประชาสัมพันธ์เพื่อ สร้างการรับรู้ถึงมาตรฐานโฮมสเตย์ และเผยแพร่สร้างความเข้าใจให้แก่ นักท่องเที่ยวและโฮมสเตย์เพิ่มมากขึ้น รวมถึงพัฒนาด้านองค์ความรู้ของบุคลากรในการเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ทั้งโฮมสเตย์ในการเข้าสู่มาตรฐานและนักท่องเที่ยวในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวในโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานซึ่งจะเป็นสิ่งการันตีถึงการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยและถูกสุขอนามัย ในยุคการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal)

สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา 2564

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6282004224 : MAJOR PUBLIC ADMINISTRATION

KEYWORD: Thailand Homestay Standard, Home Stay, Promotion

Jarunya Muangtham : Process for Thailand Homestay Standards Promotion by the Department of Tourism : A Case Study of Homestay Accommodation in Chiang Mai Province. Advisor: WIMONMAT SRICHAMROEN, Ph.D.

This research aims to study and analyze the usefulness of the guidelines for promoting Thailand's homestay standards and other factors affecting tourism services to apply for assessment of the standard, therefore being able to propose this relevant result to develop Thailand's homestay standards promotion in an effective way for tourism in the new era. This research was surveyed in Chiang Mai Province and aimed for qualitative research by collecting data from in-depth interviews within the field of local homestay standards promotion, executives and staffs from the Department of Tourism, executives from Tourism Authority of Thailand, Chiang Mai Office, staffs from the Chiang Mai Provincial Tourism and Sports Office, members of homestay standard both which has been certified and has not yet certified, tourists who have stayed at certified homestays and tourists who have stayed at homestays that have not been certified for Thailand's homestay standard.

The research found that homestay standard promotion process affects community participation because community participation contributes to the standardization of homestay they live. When the homestay has reached the standard, it upgrades the quality of services as well. Besides, the government has also supported and enhanced the skills of community members to have potentiality in providing services or creating trademark within the homestays they own; which the research found that is an appropriate approach. However, the approach still needs to be publicized in order to build awareness of homestay standards and create more understanding among tourists and homestays as well as to develop the knowledge of personnel in disseminating knowledge related to Thailand's homestay standards, in order to incentivize homestays to meet standards and encourage tourists to choose a standardized homestay that guarantees safe and hygienic travel in the new era of tourism (new normal) as their first choice of stay.

Field of Study: Public Administration

Student's Signature

Academic Year: 2021

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีจากการให้ความช่วยเหลือของ อ.ดร.วิมลมาศ ศรีจำเริญ อาจารย์ที่ปรึกษาผู้คอยชี้แนะแนวทางในการศึกษาวิจัยให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ อาจารย์พร้อมให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องให้เสมอ ผู้วิจัยดีใจเป็นอย่างมากที่ได้อาจารย์เป็นที่ปรึกษาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ประสบการณ์ที่ประทับใจในการศึกษาวิจัย และรู้สึกซาบซึ้งใจในความใส่ใจของท่าน รวมถึงคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการกองพัฒนาบริการท่องเที่ยว พี่ๆน้องๆกรมการท่องเที่ยว ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ให้ความช่วยเหลือ แนะนำในการติดต่อสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้กำลังใจในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณรองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่ และนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่ได้สละเวลาให้สัมภาษณ์ ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ ส่งผลทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยจนสำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่คอยเป็นกำลังใจให้เสมอมา เป็นพลังสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ และ ญาติ พี่ น้อง ครอบครัวเมืองถ้ำ เพื่อนเจ้าบมิตรภาพ เพื่อนๆกัลยามิตรทั้งหลาย ที่คอยให้กำลังใจส่งแรงใจมาให้ตลอด รวมถึง เพื่อนกลุ่มต้องรอด เพื่อนๆ รปม.52 ที่คอยให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือในการศึกษาระดับปริญญาโทนี้เสมอมา

ด้วยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษานิพนธ์ครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมและสนับสนุนของภาครัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป หากมีข้อผิดพลาดประการใด ขออภัย ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

จรัญญา เมืองถ้ำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.1.1 สถานการณ์การท่องเที่ยวไทย.....	1
1.1.2 เศรษฐศาสตร์การท่องเที่ยว.....	4
1.1.3 การท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์.....	5
1.1.4 มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย.....	6
1.1.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับรองและท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์.....	9
1.1.6 การบริหารจัดการโฮมสเตย์.....	11
1.1.7 การศึกษาโฮมสเตย์ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่.....	12
1.2 คำถามในการวิจัย.....	12
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	12
1.4 ประโยชน์ของการวิจัย.....	13
1.5 ขอบเขตของการศึกษา.....	13
1.6 นิยามศัพท์.....	13
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	15

2.1 แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	15
2.1.1 การพัฒนาและบริหารจัดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออย่างยั่งยืน.....	18
2.1.2 การท่องเที่ยวโดยชุมชน	23
2.2 แนวคิดมาตรฐานโฮมสเตย์และกระบวนการส่งเสริมมาตรฐาน	24
2.2.1 มาตรฐานโฮมสเตย์.....	24
2.2.2 การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ของประเทศไทย โดยกรมการท่องเที่ยว	27
2.2.3 กระบวนการส่งเสริมมาตรฐาน.....	30
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ.....	33
2.3.1 ความหมายของแรงจูงใจ.....	33
2.3.2 แรงจูงใจด้านพฤติกรรม	33
2.3.3 แรงจูงใจด้านธุรกิจ.....	34
2.4 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมในชุมชน.....	36
2.4.1 ความหมายและลักษณะของการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมในชุมชน	36
2.4.2 กระบวนการการมีส่วนร่วม	37
2.5 การประเมินผลตัวแบบ CIPP	38
2.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	43
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	44
3.1 แหล่งที่มาของข้อมูล	44
3.2 วิธีการเก็บข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	44
3.2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	44
3.2.2 โฮมสเตย์.....	45
3.2.3 นักท่องเที่ยว	45
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	45
3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	46

บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	47
4.1 ด้านกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย	47
4.1.1 ด้านสภาพแวดล้อม (Context).....	47
4.1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input).....	53
4.1.3 ด้านกระบวนการ (Process).....	57
4.1.4 ด้านผลผลิต (Product).....	60
4.2 ด้านแรงจูงใจ	65
4.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	73
4.3.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินงาน	73
4.3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์.....	80
4.3.3 ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผล.....	81
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	84
5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา.....	84
5.1.1 การศึกษาและวิเคราะห์ความเหมาะสมแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยและปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการสมัครเข้าร่วมการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย.....	84
5.1.2 เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้มีประสิทธิภาพ	87
5.1.3 การส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้ตอบสนองการท่องเที่ยวในยุควิถีใหม่.....	89
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	91
5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	91
5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ.....	91
5.2.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	92
บรรณานุกรม.....	93
ประวัติผู้เขียน	108

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 เกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ด้านภาพรวมของกลุ่มโฮมสเตย์.....	25
ตารางที่ 2 เกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ด้านบ้านพักแต่ละหลัง	26
ตารางที่ 3 เกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย.....	28

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้นักท่องเที่ยวต่างชาติ ปี พ.ศ. 2558 - 2562.....	2
ภาพที่ 2 แสดงส่วนประกอบของระบบการท่องเที่ยว.....	5
ภาพที่ 3 แสดงวิธีการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์อาเซียน.....	27
ภาพที่ 4 แสดงองค์ประกอบของรูปแบบการประเมิน CIPP และความสัมพันธ์กับโครงการ.....	41
ภาพที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินและการตัดสินใจ.....	41
ภาพที่ 6 แสดงกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย.....	58

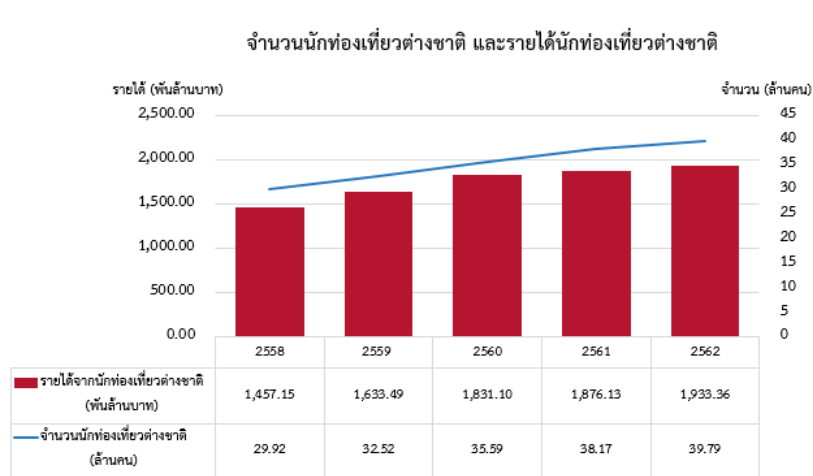
บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

1.1.1 สถานการณ์การท่องเที่ยวไทย

สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวที่เป็นส่วนหลักในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยต้องหยุดชะงัก เพราะแต่เดิมประเทศไทยให้ความสำคัญกับจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ ยิ่งเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากเท่าไร ก็จะก่อให้เกิดรายได้ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งในประเทศไทยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีการกระจุกตัวท่องเที่ยวในเมืองหลักมากกว่าเมืองรอง ถึงแม้ว่าจะมีนโยบายในการส่งเสริมท่องเที่ยวเมืองรองอยู่แล้วก็ตาม และในกระแสการท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวในรูปแบบที่ตนเองกำหนดได้ นักท่องเที่ยวมักแสวงหาสถานที่ยอดนิยมซึ่งประเทศไทยเคยประสบปัญหา Overtourism หรือที่เรียกว่า สถานการณ์ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเกินไปเกินความสามารถในการรองรับของพื้นที่ โดยเกิดขึ้นที่เกาะตาชัย จังหวัดพังงา เมื่อปี 2559 ส่งผลทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมอย่างรุนแรง จึงจำเป็นต้องทำการปิดแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการฟื้นฟู (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561) จะเห็นได้ว่าในอดีตประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้นักท่องเที่ยวต่างชาติ ปี พ.ศ. 2558 - 2562
ที่มา (ก. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) (ก. ก. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)
(กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563)

เมื่อประเทศไทยเกิดวิกฤติเช่นนี้ ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างเห็นได้ชัด สถานประกอบการที่ทำธุรกิจให้บริการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น โรงแรม ที่พัก ร้านอาหารห้างสรรพสินค้า และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน มีรายได้ลดลง จนทำให้ต้องปิดกิจการถาวรหรือชั่วคราว รวมถึงกระทบต่อการจ้างงาน ตกอยู่ในสภาวะต้องเปลี่ยนจากการพึ่งพาจากตลาดต่างประเทศเป็นตลาดนักท่องเที่ยวภายในประเทศ และเนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) อยู่ในสภาวะที่น่าเป็นห่วง จำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแน่นอนว่าจำนวนนักท่องเที่ยวไทยน้อยลง เกิดจากความไม่มั่นใจในการเดินทางท่องเที่ยว รวมถึงมาตรการจำกัดการเดินทางข้ามจังหวัดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ซึ่งทำให้เห็นว่าการฟื้นฟูการท่องเที่ยวกับวิกฤติการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ต้องใช้ระยะเวลาและมีมาตรการหรือแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวให้สามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่ทั้งนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

จากการคาดการณ์ว่าการท่องเที่ยวในอนาคตจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์การฟื้นตัวของทั่วโลกด้วย ซึ่งคาดว่าจะฟื้นตัวได้ในช่วงปี พ.ศ. 2566 เนื่องด้วยจะเริ่มมีมาตรการการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เช่น การฉีดวัคซีนสำหรับป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ให้ประชาชน และเมื่อภาคการท่องเที่ยวเริ่มฟื้นฟูก็กจะส่งผลถึงการจ้าง (BBCNewsThai, 2564) ทำให้เห็นว่าการท่องเที่ยวมีผลต่อเศรษฐกิจและการจ้างงานในประเทศเป็นอย่างมาก

เนื่องจากประเทศไทยพึ่งพาภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกระแสหลักในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ โดยจะส่งผลถึงการสร้างความเชื่อมั่นในการเดินทางของนักท่องเที่ยว การทำให้การท่องเที่ยวฟื้นตัวจึงเป็นประเด็นที่สำคัญมาก

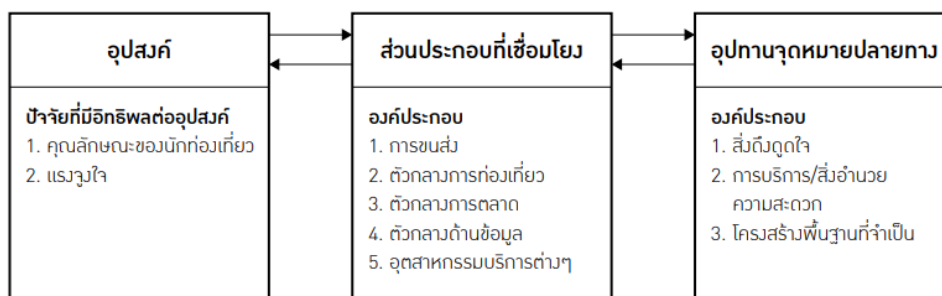
การพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบันให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนโดยใช้กลไก BCG Economy Model ซึ่งเป็นแนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ที่จะสร้างเศรษฐกิจไทยให้มีความเข้มแข็ง สร้างขีดความสามารถให้ประเทศขับเคลื่อนทุกภาคส่วนไปพร้อมกันโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และยึดหลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการผลักดันให้เศรษฐกิจเติบโตได้อย่างทั่วถึงนั้น มี 4 ส่วนสำคัญในการขับเคลื่อน ประกอบด้วย ด้านอาหารและการเกษตร ด้านสุขภาพและการแพทย์ ด้านพลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ และด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน จะเน้นด้านการพัฒนามาตรฐาน ให้ภาคการท่องเที่ยวของไทยมีความสะอาดและปลอดภัย มีคุณภาพและมาตรฐานของการบริการ สร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ด้านการยกระดับการเชื่อมโยง ทั้งระบบขนส่งสาธารณะ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบสารสนเทศและสร้างระบบ Digital Platform และด้านความยั่งยืนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยการบริหารปริมาณนักท่องเที่ยว ติดตามผลกระทบจากการท่องเที่ยว ดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมของไทย สร้างมูลค่าและความเป็นไทย ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน กระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำให้กับท้องถิ่น (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2563) ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงให้เกิดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น การใช้สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนให้สามารถเชื่อมโยงเป็นห่วงโซ่ด้านการท่องเที่ยวผ่านผู้ประกอบการในพื้นที่ต่างๆ ฉะนั้นแล้วเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวจะฟื้นตัวได้ย่อมเกิดจากทุกภาคส่วนร่วมกันบริหารจัดการโดยยึดถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดลดการพึ่งพาจากภายนอก ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้สามารถรองรับสถานการณ์หรือวิกฤติต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นอนาคต เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทย

หากสถานการณ์ดีขึ้น นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ นักท่องเที่ยวย่อมต้องการความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยและสุขอนามัยในการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการเลือกสถานที่พัก เช่น โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ เป็นต้น การเลือกพาหนะเดินทาง เช่น รถโดยสาร รถไฟ เครื่องบิน

เป็นต้น ตลอดจนการเลือกร้านอาหารหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่ต้องมีความปลอดภัยมั่นใจในการเข้ารับบริการ ดังนั้น การสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องพัฒนาและยกระดับการให้บริการด้านการท่องเที่ยวที่พร้อมรับกับการท่องเที่ยวในยุควิถีใหม่ โดยการพัฒนามาตรฐาน สร้างคุณภาพให้เกิดกับสถานประกอบการต่างๆ รวมถึงชุมชนด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างความมั่นใจให้ทั้งนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านหรือชุมชน และเพื่อเกิดการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ภาคการท่องเที่ยวต้องการขับเคลื่อนสู่การหมุนเวียนเศรษฐกิจไปยังฐานราก และที่ผ่านมารัฐมนตรีการท่องเที่ยวได้มีการกำหนดมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่เป็นเครื่องมือหนึ่งในการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับชุมชน โดยเฉพาะด้านที่พักที่สามารถสัมผัสเอกลักษณ์ความเป็นไทย ทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่นในแต่ละพื้นที่ เป็นอีกหนึ่งทางเลือกให้นักท่องเที่ยว

1.1.2 เศรษฐศาสตร์การท่องเที่ยว

มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาดและคณะ (2556) เศรษฐศาสตร์การท่องเที่ยวมุ่งเน้นการจัดสรรทรัพยากรในด้านการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพ เสถียรภาพ เป็นธรรม เกิดความยั่งยืนได้ โดยทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวจะส่งต่อสู่รุ่นต่อรุ่นโดยไม่เสื่อมโทรม โดยเหตุผลที่สำคัญหนึ่งในการศึกษาเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการท่องเที่ยว นั่นคือ ภาคการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจ สามารถสร้างรายได้ จ้างงานให้คนมีงานทำ โดยประเทศที่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจที่พึ่งพาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา ส่วนใหญ่วัดจากรายได้ การจ้างงาน ภาษีอากรและการลงทุน ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์ ระบบการท่องเที่ยวเกิดขึ้นได้จากอุปสงค์และอุปทาน เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการ ซึ่งก็จะเกิดกิจกรรมท่องเที่ยวในด้านต่างๆ อาทิ ระบบขนส่ง ตัวกลางการท่องเที่ยวหรือธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว โดยระบบการท่องเที่ยว มาจากองค์กร กลไก และกระบวนการที่ทำให้อุปสงค์และอุปทานมาพบกัน ดังภาพที่ 2 แสดงถึงส่วนประกอบของระบบการท่องเที่ยว

ภาพที่ 2 แสดงส่วนประกอบของระบบการท่องเที่ยว

(มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด และคณะ, 2556)

ในด้านเศรษฐกิจทางการท่องเที่ยว มักเกี่ยวโยงกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของภาครัฐ เนื่องจากผลประโยชน์ที่ได้ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว มีความเกี่ยวโยงกับระดับการจ้างงานระดับรายได้ ความมั่งคั่ง รายได้ทางภาษี โดยการท่องเที่ยวมักเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีเป้าหมายหลักในการลดการว่างงานและเพิ่มระดับมาตรฐานครองชีพของประชาชน โดยแนวทางในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐ จาการจ่ายโดยตรง กล่าวคือ เป็นการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เงินอุดหนุน เงินกู้ การลดดอกเบี้ยสำหรับกิจกรรมที่รัฐส่งเสริม การดำเนินการทางด้านค้นคว้าวิจัย การส่งเสริมด้านการฝึกอบรมในอาชีพด้านการท่องเที่ยว ส่งเสริมการลงทุน และการลดระดับหนี้สิน ทั้งนี้ รัฐบาลมักมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนในสาธารณูปโภคที่เน้นในด้านประปา การบำบัดน้ำเสีย การขนส่ง และมุ่งส่งเสริมในสถานที่ที่ดึงดูดความสนใจ การอำนวยความสะดวกด้านที่พัก และมาตรการช่วยเหลือของรัฐส่วนใหญ่เป็นมาตรการระยะสั้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ให้ความสำคัญกับด้านการเพิ่มอุปสงค์มากกว่าการบูรณาการสาธารณูปโภคด้านการท่องเที่ยวและเป็นค่าใช้จ่ายตรงให้แก่นักท่องเที่ยว

ฉะนั้นแล้ว หากการส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวที่เน้นเม็ดเงินให้แก่ส่วนอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวอย่างเดียวย่อมทำให้เกิดปัญหาแก่ภาคธุรกิจหรือผู้ผลิต การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวจึงควรคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนร่วม และการกระจายรายได้สู่ชุมชน เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

1.1.3 การท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอีกหนทางเลือกที่นักท่องเที่ยวให้ความนิยม นักท่องเที่ยวเริ่มให้ความสนใจในการท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นพร้อมธรรมชาติโดยรอบชุมชน

และนิยมเลือกพักค้างแรมแบบโฮมสเตย์เพิ่มมากขึ้น โดยที่พักแบบโฮมสเตย์ คือการนำห้องพักในบ้าน มาจัดสรรรองรับนักท่องเที่ยวที่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิต เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ในชุมชน การนำสินค้าทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว รวมถึง การนำชมกิจกรรมในท้องถิ่นภายในชุมชนนั้นๆ เช่น กลุ่มอาชีพทำการเกษตรเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มอาชีพหัตถกรรมงานฝีมือ กลุ่มอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น และให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือกลุ่มโฮมสเตย์ในการบริหารจัดการชุมชน ซึ่งผลวิจัยจากศูนย์ศึกษาสื่อและการสื่อสารอาเซียน (AMSAR) พบว่า “คนเมืองคือกลุ่มเป้าหมายหลักของการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์” และพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวนิยมเลือกไปท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์มากที่สุดคือในพื้นที่ภูเขา รองลงมาคือ ทะเล พื้นที่ชนบท น้ำตก และลำธาร (Bltbangkok, 2564) การดำเนินการจัดทำที่พักแบบโฮมสเตย์ จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สามารถตอบสนองนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นหรือชุมชน ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณโฮมสเตย์

แต่อย่างไรก็ดี การดำเนินการทำที่พักแบบโฮมสเตย์นั้น จะต้องมีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยจะต้องเตรียมพร้อมในด้านความปลอดภัย ความสะอาด ความเป็นธรรม เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวในยุคการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal)

1.1.4 มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยถือได้ว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนมีการบริหารจัดการโฮมสเตย์เพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริมให้ชุมชน และพัฒนาโฮมสเตย์ให้เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวโดยชุมชน เน้นการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ยกตัวอย่างเช่น ชุมชนจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการโฮมสเตย์ เพื่อให้ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการ ใคร่ครวญในด้านใดสามารถนำความรู้มาแลกเปลี่ยนช่วยกันพัฒนา มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการให้บริการนักท่องเที่ยว การคิดราคาที่พัก การออกแบบกิจกรรมพานักท่องเที่ยวสัมผัสวัฒนธรรมชุมชน ในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน ให้มีการแยกขยะทุกหลังคาเรือน ร่วมกันรณรงค์ประหยัดพลังงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เช่น ชุมชนบ้านไร่กองขิง จังหวัดเชียงใหม่ สมาชิกโฮมสเตย์ร่วมกันคิดโปรแกรมให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในด้านการทำสมุนไพรลูกประคบ การย่ำขาง การปั่นจักรยานท่องเที่ยวชุมชน

ศึกษาพืชผักสมุนไพรในชุมชน โดยชาวบ้านเป็นผู้พาเยี่ยมชมและให้ความรู้ และชุมชนบ้านท่าขันทอง จังหวัดเชียงราย มีการให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยชาวบ้านเป็นผู้พาท่องเที่ยว เรียนรู้สัมผัสความเป็นชุมชนวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน อาทิ กิจกรรมการทำข้าวกล้อง นึ่งเรือชม วิถีชีวิตชาวประมงริมฝั่งโขง ขี่จักรยานชมสวนผลไม้ พิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งเมื่อโฮมสเตย์ มีความตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการดำรงซึ่งเอกลักษณ์วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น จะส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่นต่อการใช้บริการด้านที่พักและการได้สัมผัส วัฒนธรรมชนบท และถือได้ว่าเป็นการสร้างความตระหนักถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

กรมการท่องเที่ยวได้ให้คำจำกัดความและคุณสมบัติของ โฮมสเตย์ไทย กล่าวคือ การท่องเที่ยว รูปแบบหนึ่ง ที่นักท่องเที่ยวจะต้องพักรวมกับเจ้าของบ้านชายคาเดียวกัน โดยมีห้องพักหรือพื้นที่ ใช้สอยภายในบ้านเหลือ มีจำนวนห้องไม่เกิน 4 ห้อง นักท่องเที่ยวสามารถเข้าพักรวมกันไม่เกิน 20 คน ซึ่งมีการกำหนดค่าที่พัก มีการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวตามความเหมาะสม อันมีลักษณะเป็นการประกอบกิจการเพื่อหารายได้เสริม ซึ่งเป็นไปตามบทนิยามคำว่า “โรงแรม” แห่งพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 และได้ขึ้นทะเบียนกับกรมการท่องเที่ยว ตามหลักเกณฑ์ ที่กรมการท่องเที่ยวกำหนด

โดยคุณสมบัติของโฮมสเตย์ไทย

- (1) การทำโฮมสเตย์นั้นเพียงรายได้เสริม
- (2) มีห้องพัก ไม่เกิน 4 ห้อง เข้าพักได้ไม่เกินบ้านละ 20 คน
- (3) นักท่องเที่ยว เข้าพักในบ้านเดียวกันกับเจ้าบ้าน โดยสามารถเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมซึ่งกัน

และกัน

- (4) เจ้าของบ้านสามารถแนะนำให้ความรู้ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว
- (5) เจ้าของบ้านมีส่วนร่วมกับชุมชนต่อการบริหารจัดการโฮมสเตย์เป็นอย่างดี
- (6) บ้านที่ทำโฮมสเตย์นั้นเป็นสมาชิกของกลุ่ม ชมรม หรือสหกรณ์ ในชุมชน
- (7) การจัดตั้งโฮมสเตย์จะต้องมีจำนวนบ้านที่เป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสหกรณ์โฮมสเตย์ อย่างน้อย 3 หลังขึ้นไป
- (8) บ้านจะต้องมีเลขที่บ้าน ออกให้โดยส่วนราชการ
- (9) สถานที่ตั้งของโฮมสเตย์นั้น จะต้องไม่ตั้งอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์

(10) ระยะเวลาการจัดตั้งโฮมสเตย์เป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว ไม่ต่ำกว่า 6 เดือน

โดยมาตรฐานโฮมสเตย์มีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ 10 ด้าน อันได้แก่ ด้านที่พัก ด้านอาหาร ด้านความปลอดภัย ด้านอสังหาริมทรัพย์ของเจ้าของบ้านและสมาชิก ด้านรายการนำเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ และด้านการประชาสัมพันธ์ (กรมการท่องเที่ยว, 2561)

ทั้งนี้ กรมการท่องเที่ยว ได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับมาตรฐานให้มีมาตรฐานและมีศักยภาพพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยให้มีมาตรฐานที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และตัวชี้วัดที่กำหนด พร้อมเข้าสู่การตรวจประเมินและให้การรับรองมาตรฐานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวอยู่โดยตลอด โดยมีการดำเนินการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยและให้การรับรองมาตรฐานทุกปี มาตรฐานมีอายุการรับรองจำนวน 3 ปี ซึ่งมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยนี้เป็นมาตรฐานเชิงสมัครใจไม่ได้มีการบังคับเข้า เนื่องจากมาตรฐานเสมือนเป็นเครื่องมือที่สามารถทำให้โฮมสเตย์ไทยเกิดความยั่งยืนและสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ชุมชน โดยกระบวนการเข้าสู่มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เมื่อพิจารณาหลักฐานครบถ้วนแล้ว จะมีการจัดอบรมชี้แจงทำความเข้าใจในมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้แก่โฮมสเตย์ที่เข้ารับการตรวจประเมิน หลังจากนั้นจะเป็นขั้นตอนการลงพื้นที่ตรวจประเมินโฮมสเตย์ และเมื่อตรวจประเมินผ่านจะได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกรมการท่องเที่ยว ได้รับใบประกาศนียบัตรพร้อมป้ายเครื่องหมายรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และได้รับการประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันจำนวนโฮมสเตย์ไทยที่อยู่ระหว่างการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย มีอยู่จำนวน 247 แห่ง ทั่วประเทศ จึงควรสร้างความยั่งยืนให้กับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และสร้างแรงจูงใจในการเข้าสู่มาตรฐาน ซึ่งจะมีส่วนช่วยส่งเสริมชุมชนโฮมสเตย์ให้สามารถบริหารจัดการได้ และในปัจจุบันกรมการท่องเที่ยวได้มีกระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ไทย โดยในทุกๆปีจะมีการประชาสัมพันธ์การรับสมัครโฮมสเตย์ที่สนใจเข้าร่วมการตรวจประเมินมาตรฐาน ผ่านช่องทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน และประสานผ่านหน่วยงานในพื้นที่โดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ช่วยประชาสัมพันธ์ข่าวสารไปยังโฮมสเตย์ต่างๆ และยังมีการต่อยอดส่งเสริมโฮมสเตย์ไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยจะมีการสร้างต้นแบบโฮมสเตย์ ได้แก่ ต้นแบบ Healthy Homestay โฮมสเตย์เชิงสุขภาพ ซึ่งจะส่งเสริมให้โฮมสเตย์มีการบริหารจัดการและให้บริการที่เน้นสุขภาพ อาจมีกิจกรรมด้านการนวดแผนไทย สปาสมุนไพร

หรืออื่นๆ ในด้านส่งเสริมสุขภาพ และต้นแบบ Eco-Friendly Homestay โฮมสเตย์ที่มีการจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อดึงจุดเด่นและอัตลักษณ์ของชุมชนนำมาเพิ่มมูลค่าให้แก่โฮมสเตย์ไทย ซึ่งถือว่าได้มีการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่ในขณะเดียวกันในด้านการประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์ไทยที่ผ่านการรับรองมาตรฐานผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ ปัจจุบัน อาจจะยังไม่ทั่วถึงหรือตรงกลุ่มเป้าหมายของนักท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวแบบสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยวหรือนักท่องเที่ยวอาจยังไม่เห็นความสำคัญของมาตรฐานนี้ ทำให้การเข้าถึงโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยน้อยลง ซึ่งแน่นอนว่าโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานย่อมคาดหวังให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวสัมผัสประสบการณ์ใหม่ๆ หากประสบปัญหาเช่นนี้มากขึ้น มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยอาจไม่ใช่สิ่งที่โฮมสเตย์ให้ความสำคัญและความสนใจอาจจะลดน้อยลงเรื่อยๆ การสร้างความเชื่อมั่นความภูมิใจให้กับโฮมสเตย์ต่อมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญ ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นต่อการศึกษาถึงกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่เหมาะสม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนายกระดับการให้บริการท่องเที่ยวในด้านที่พัก ในรูปแบบโฮมสเตย์ของประเทศไทย ให้เกิดความยั่งยืนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง และเพื่อหาปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย หรือหากการดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยยังมีจุดอ่อนในขั้นตอนใด จะได้มานำพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงานต่อไป ทั้งนี้เพื่อยกระดับโฮมสเตย์ให้มีมาตรฐาน และสร้างความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะกลับมาท่องเที่ยวในยุคท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) และสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวที่จะได้รับการบริการที่สะอาด ปลอดภัย และเป็นธรรม นอกจากนี้ไม่เพียงแต่ทำให้ภายนอกชุมชนมั่นใจแล้ว ในด้านของเจ้าของบ้านหรือชุมชนเองก็จะเป็นชุมชนที่มีความแข็งแรงสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้

1.1.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับรองและท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์

การให้การรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ ต้องผ่านขั้นตอนการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานจากคณะกรรมการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย โดยมีการกำหนดหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในด้านต่างๆ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เพื่อให้การตรวจประเมินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะประกอบไปด้วย หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) กรมการปกครอง กรมการส่งเสริม

การปกครองท้องถิ่น กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัย กรมส่งเสริมบริการสุขภาพ เป็นต้น และสมาคมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สมาคมไทยธุรกิจท่องเที่ยว สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย เป็นต้น โดยในจำนวนหน่วยงานและสมาคมที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ ผู้มีบทบาทหลักและหน้าที่สำคัญคือ

- 1) กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นหน่วยงานที่จัดทำมาตรฐานโหมสเตย์ไทยขึ้นโดยมีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานโหมสเตย์ไทย ซึ่งมีหน้าที่สร้างความเข้าใจในมาตรฐานโหมสเตย์ไทยแก่ชุมชนด้านการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทั้งด้านที่พักและกิจกรรมแก่นักท่องเที่ยว และคอยดูในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
- 2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านการตลาดการท่องเที่ยว โดยมีหน้าที่ดูแลในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
- 3) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการพัฒนาท่องเที่ยวในท้องถิ่นหรือชุมชน ซึ่งจะคอยดูในเรื่องของการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบชุมชน
- 4) กรมการปกครอง เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการออกกฎระเบียบด้านที่พักที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว มีหน้าที่คอยดูแลในด้านการจัดการด้านที่พักของชุมชน
- 5) กรมส่งเสริมวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทด้านการพัฒนาและส่งเสริมวัฒนธรรมของไทย โดยจะมีหน้าที่ในการดูแลด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน
- 6) กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร โดยมีหน้าที่ดูแลและให้คำชี้แนะในเรื่องของการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- 7) กรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยจะมีหน้าที่ในการดูแลเรื่องการบริหารของกลุ่มโหมสเตย์ตลอดจนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

- 8) กรมอนามัย และกรมส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในด้านส่งเสริมสุขภาพที่ดีของประชาชน โดยจะมีหน้าที่ดูแลในการจัดการด้านความปลอดภัยและสุขอนามัยของชุมชน
- 9) สมาคมไทยธุรกิจนำเที่ยวและสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดการนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวการนำเที่ยวของชุมชน

เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานแล้วนั้น จะดำเนินการประชาสัมพันธ์รายชื่อโฮมสเตย์ที่ได้รับรองมาตรฐาน โดยกรมการท่องเที่ยว เป็นหน่วยงานหลักในการประชาสัมพันธ์ และจะขอความร่วมมือให้หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์รายชื่อโฮมสเตย์ต่อไป

1.1.6 การบริหารจัดการโฮมสเตย์

การจัดการโฮมสเตย์อาจมีแนวทางรูปแบบการดำเนินการที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงหรือกฎระเบียบที่ได้กำหนดไว้ สำหรับเจ้าของที่พักและผู้เข้าพัก เพื่อให้สามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างปลอดภัยและสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์แก่กันละกัน ยกตัวอย่างเช่น การจัดการโฮมสเตย์ในรัฐควีนส์แลนด์นั้น มีการกำหนดการดำเนินการจัดการโฮมสเตย์ไว้เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษา ได้รับประสบการณ์การใช้ชีวิตอยู่ที่โฮมสเตย์ โดยเจ้าของโฮมสเตย์จะต้องทำให้นักศึกษาหรือผู้เข้าพักรู้สึกปลอดภัย ได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น พร้อมรับฟังความต้องการของผู้เข้าพักสนับสนุนความต้องการส่วนบุคคลและการศึกษา ในทางกลับกันนักศึกษาควรมีการแสดงความเคารพต่อครอบครัวโฮมสเตย์ ทั้งนี้ เพื่อให้ทั้งเจ้าของบ้านและนักศึกษามีความสุขที่ได้อยู่ร่วมกันสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีระหว่างกัน (Queensland Department of Education International, 2019) การมีส่วนร่วมในการอยู่อาศัยย่อมเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ทั้งตัวเจ้าบ้านและผู้เข้าพัก เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน สร้างความผูกพันและพร้อมที่จะทำสิ่งต่างๆ ดีขึ้น

ทำให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนโฮมสเตย์นั้นเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดความแข็งแรง มีภูมิคุ้มกัน ในชุมชน ทุกคนรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันละกัน รวมถึงรับฟังความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวหรือผู้เข้าพัก ก็ย่อมจะทำให้ชุมชนมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน ส่งผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนที่ทุกคนพร้อมให้ความร่วมมือทำให้บ้านน่าอยู่ ชุมชนน่าเที่ยว ซึ่งการมีกระบวนการส่งเสริม

มาตรฐานโฮมสเตย์ที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นส่วนช่วยให้ชุมชนโฮมสเตย์มีทิศทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์อย่างมีมาตรฐาน เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โฮมสเตย์มีความมั่นใจในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวเองก็รู้สึกมั่นใจปลอดภัยต่อการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ อีกทั้งยังเกิดการกระจายรายได้ลงสู่ท้องถิ่น เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในประเทศ

1.1.7 การศึกษาโฮมสเตย์ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

การดำเนินการศึกษาโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวติดอันดับต้นๆ จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากนักท่องเที่ยวเปรียบเทียบกับระหว่างช่วงเดือนมกราคม-มิถุนายนในปี 2563 กับ ปี 2564 จังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 230,749 คน นครราชสีมา จำนวน 119,801 คน และเชียงใหม่ จำนวน 79,438 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) และอโกด้า เปิดเผยถึงผลการสำรวจจากแคมเปญ Go Local ที่พบว่า นักท่องเที่ยวไทย มีความต้องการออกเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากที่สุด โดย 3 จังหวัดยอดนิยมแรกของนักท่องเที่ยวไทยคือ เชียงใหม่ ภูเก็ต และหัวหิน (ผู้จัดการออนไลน์, 2563) อีกทั้งจากสถิติจังหวัดที่มีจำนวนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานมากที่สุดคือ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 22 แห่ง (กรมการท่องเที่ยว, 2564)

1.2 คำถามในการวิจัย

จากความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และมีคำถามหลักในการศึกษาวิจัยคือ “กระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือไม่ อย่างไร”

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความเหมาะสมแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการสมัครเข้าร่วมการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

1.3.2 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้มีประสิทธิภาพ

1.3.3 เพื่อส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้ตอบสนองการท่องเที่ยวในยุควิถีใหม่

1.4 ประโยชน์ของการวิจัย

- 1.4.1 ได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย
- 1.4.2 ได้แนวทางจัดทำกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.4.3 นำผลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

1.5.1 ด้านเนื้อหา

ศึกษาข้อมูลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ของกรมการท่องเที่ยว และปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

1.5.2 ด้านพื้นที่

โฮมสเตย์ไทยในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ในการศึกษา เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยมากติดอันดับ 1 ใน 3 และมีจำนวนโฮมสเตย์อยู่เป็นจำนวนมาก โดยศึกษาโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และที่ยังไม่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

1.5.3 ด้านประชากร

ศึกษาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐาน บุคคลที่เกี่ยวข้องในด้านการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ซึ่งเป็นผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของกรมการท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ ผู้แทนโฮมสเตย์ไทยในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ผู้แทนโฮมสเตย์ไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และผู้แทนโฮมสเตย์ไทยที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน และนักท่องเที่ยว แบ่งเป็น นักท่องเที่ยวเคยเข้าพักในโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักในโฮมสเตย์ไทยที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน

1.5.4 ด้านระยะเวลา

ดำเนินการเก็บข้อมูล ตั้งแต่เดือนสิงหาคม – ตุลาคม 2564

1.6 นิยามศัพท์

กระบวนการส่งเสริม หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีการในการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย หมายถึง ที่พักที่ให้บริการนักท่องเที่ยวพร้อมสัมผัสวัฒนธรรมความเป็นไทย ตามคุณสมบัติโฮมสเตย์ไทยที่กรมการท่องเที่ยวกำหนด โดยเป็นไปตามข้อกำหนดหลักเกณฑ์ อย่างมีคุณภาพ

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องนี้ ศึกษากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

- 2.1 แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 2.2 แนวคิดมาตรฐานโฮมสเตย์และกระบวนการส่งเสริมมาตรฐาน
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ
- 2.4 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมในชุมชน
- 2.5 การประเมินผลตัวแบบ CIPP

2.1 แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เมื่อปี ค.ศ.1990 มีการประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาแบบยั่งยืน หรือ Globe'90 ที่ประเทศแคนาดา ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “นักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านจะได้รับการตอบสนองจากการพัฒนา โดยการปกป้องและรักษาโอกาสต่างๆ ของชนรุ่นหลัง” (Tourism Canada, 1990) การท่องเที่ยวนี้ มีความหมายถึง การบริหารจัดการด้านทรัพยากรให้ตอบสนองทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย (Tourism Canada, 1990) ต่อมาเมื่อปี ค.ศ.1992 มีการประชุม Earth Summit Conference “Agenda 21” เพื่อเป็นการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่ประเทศบราซิล ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะจุดหมายปลายทางจะเป็นที่ใด หรือจะกลุ่มใหญ่ (mass tourism) หรือกลุ่มเล็ก ทั้งในเมืองและชนบท (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา , 2548 อ้างถึงใน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ม.ป.ป.)

องค์การการท่องเที่ยวแห่งโลก World Tourism Organization (2016) อ้างถึงใน สุปรียาสีบสุนทร และนิสากร คุณวงศ์ (2561) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ไว้ว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะไม่ใช่เป็นเพียงแค่การท่องเที่ยวขนาดเล็กหรือ การตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche tourism segments) หากแต่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องครอบคลุมถึงการตลาดโดยรวม หรือที่เรารู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า การท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass tourism) โดยทั่วไปการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อการเสมอภาคระหว่างเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

รวมไปถึงสังคมและวัฒนธรรมของคนทั้งในรุ่นปัจจุบันต่อไปจนถึงคนในอนาคต โดยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น จะประกอบไปด้วย การตระหนักและใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด การเคารพในสังคม วัฒนธรรมและประเพณีของประชาชนพื้นเมือง รวมไปถึงการรู้จักปรับตัวและเข้าใจถึงความแตกต่างทาง วัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละชุมชน การสร้างความเจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรก่อให้เกิดการกระจายของรายได้อย่างเป็นธรรมและเข้าถึงแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว นอกจากนี้ สามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนในท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยลดความยากจนในท้องถิ่นลงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539) ที่ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีการจัดการให้บริการในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันไปจนอนาคต ซึ่งมีการคำนึงถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวและความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชนต่อการท่องเที่ยว ทั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ตลอดจนคำนึงถึงการท่องเที่ยวที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน เพื่อให้ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากเศรษฐกิจที่หมุนเวียนลงยังท้องถิ่นไปสู่ประชาชน และที่สำคัญการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นควรมาจากความต้องการของชุมชนเองก่อน เพื่อจะทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้

โดยความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนข้างต้น ยังสอดคล้องกับความหมายโดยสหประชาชาติ (United Nation) ซึ่งได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า การพัฒนาที่ตอบสนองความจำเป็นในปัจจุบันโดยไม่เบียดเบียนความสามารถในการตอบสนองความต้องการในอนาคต และองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (The United Nations World Tourism Organization) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้ความต้องการทางเศรษฐกิจสังคม และความงามสามารถเกิดขึ้นได้ ในขณะที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญด้วย อีกทั้ง สภาการเดินทางและการท่องเที่ยวโลก (World Travel & Tourism Council) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่เดินทางมาพักผ่อนและเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ โดยต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ไว้เพื่อการใช้ประโยชน์ในอนาคตด้วย มีการจัดการทรัพยากรในรูปแบบที่ตอบสนองต่อความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม ควบคู่ไปกับการปกป้องวัฒนธรรมอันดีงาม รวมไปถึงการดูแลรักษาระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพที่เกื้อกูลสิ่งมีชีวิตต่างๆ ให้คงอยู่สืบต่อไป

นอกจากนี้ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลทั้ง 3 มิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่การอยู่ดีมีสุขของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่พิเศษ กล่าวคือการท่องเที่ยวเป็นที่มาของรายได้เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมวิถีชีวิตอันดีงาม และเป็นเครื่องมือในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนนั้น ได้แก่ นักท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2559)

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่มุ่งเน้น 3 ด้าน อันได้แก่

- 1) การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่การท่องเที่ยวสามารถยกระดับการท่องเที่ยวจากการดึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนวิถีไทย พัฒนาสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่พิเศษ พัฒนาด้านแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงอาหารท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าของพื้นที่เองกับนักท่องเที่ยว ได้เรียนรู้วิถีและคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยววันนั้นๆ และส่งเสริมด้านการตลาดของชุมชน สร้างตราสัญลักษณ์ให้สินค้าในชุมชนเพื่อเพิ่มโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงผลิตภัณฑ์ของชุมชน สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน
- 2) การพัฒนาสังคม ให้ผู้คนได้กินดีอยู่ดี มีความมั่นคง และเน้นการมีส่วนร่วมของผู้คน เพื่อส่งเสริมพัฒนาด้านสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้เกิดความยั่งยืน โดยจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างศักยภาพเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาชน ให้มีส่วนร่วมต่อการวางแผนการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชน จัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม และดำเนินการจัดทำโครงการ/กิจกรรมให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมพัฒนาเพื่อสืบสานวัฒนธรรมต่อไป
- 3) การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม เน้นการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยลดภาวะโลกร้อน โดยมีการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว Low Carbon ในพื้นที่ต่างๆ

(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2559)

สรุปได้ว่า แนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น คือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ที่ให้ความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ให้เกิดความสมดุลเพื่อสร้างความยั่งยืนไปสู่รุ่นต่อรุ่น ซึ่งก็เกิดจากการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะเป็นทั้งเจ้าของพื้นที่ ผู้นำเที่ยว นักท่องเที่ยว และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติในท้องที่ เพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุดหรือเป็นศูนย์และไม่ทำลายขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เมื่อนักท่องเที่ยวมาเยือน

2.1.1 การพัฒนาและบริหารจัดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีข้อคำนึง อันได้แก่ ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว สิ่งก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยว ความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวอื่น ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) โดยได้มีการพัฒนาแนวทางขั้นพื้นฐานที่หน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืนสามารถยึดถือปฏิบัติ ควรยึดหลักเกณฑ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยวได้ถูกออกแบบและพัฒนาโดยสภาการท่องเที่ยวยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Council: GSTC) และมีความคาดหวังในการนำหลักเกณฑ์ไปใช้โดยองค์กรที่รับผิดชอบในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน สร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยว โดยมีการกำหนดเกณฑ์ 4 ด้าน ได้แก่

- 1) การมีระบบการจัดการความยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินการเป็นไปตามตัวชี้วัด ประกอบด้วย
 - 1.1) ยุทธศาสตร์บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยให้เป็นไปตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ซึ่งมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน และสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้

- 1.2) หน่วยงานรับผิดชอบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มผู้แทนมีขนาดเหมาะสมกับขนาดแหล่งท่องเที่ยว และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ในการบริหารจัดการ
- 1.3) การติดตามประเมินผลแหล่งท่องเที่ยว ให้มีการรายงานผลให้สาธารณชนรับรู้ และตอบสนองประเด็นในด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และสิทธิมนุษยชน
- 1.4) การบริหารจัดการฤดูกาลท่องเที่ยว โดยให้มีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างสมดุลระหว่างความต้องการด้านเศรษฐกิจ ชุมชน สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปวิเคราะห์โอกาสการท่องเที่ยว
- 1.5) การปรับตัวต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ เพื่อพัฒนาออกแบบและบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว
- 1.6) การประเมินทรัพยากรและสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรม และให้มีการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชน
- 1.7) ข้อกำหนดในการวางแผนแหล่งท่องเที่ยว ให้มีแนวทางข้อบังคับ นโยบาย ที่ออกแบบมาเพื่อปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และมีการเผยแพร่ให้สาธารณชนรับรู้
- 1.8) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งผู้พิการและผู้ที่ต้องได้รับความช่วยเหลือ
- 1.9) การได้มาซึ่งที่ดินแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการบังคับใช้ สอดคล้องกับสิทธิของชุมชน และคนในท้องถิ่นรับฟังความคิดเห็นของสาธารณชน ซึ่งการย้ายถิ่นจะต้องเป็นธรรม
- 1.10) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยมีระบบการติดตามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อนำมาปรับปรุงการให้บริการ
- 1.11) มาตรฐานความยั่งยืนที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยว และให้มีการเผยแพร่ข้อมูลผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรองเผยแพร่ให้สาธารณชนรับรู้

- 1.12) การมีระบบจัดการด้านความปลอดภัยและสวัสดิภาพ ให้มีระบบการติดตาม ป้องกัน และตอบสนองต่อภัยอันตราย รวมถึงความปลอดภัยและสุขอนามัย โดยให้มีการรายงานให้สาธารณชนรับรู้
 - 1.13) การจัดการสภาวะวิกฤติและเหตุฉุกเฉิน โดยให้มีการจัดทำแผนรับมือที่เหมาะสม มีการสื่อสารให้ข้อมูลแก่ประชาชน นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว
 - 1.14) การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ โดยให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ และความยั่งยืนในการท่องเที่ยว ซึ่งให้ความสำคัญต่อข้อมูลที่ถูกต้อง และเที่ยงตรง
- 2) การส่งเสริมประโยชน์และลดผลกระทบด้านลบทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินการเป็นไปตามตัวชี้วัด ประกอบด้วย
- 2.1) การติดตามประเมินผลทางเศรษฐกิจโดยให้มีการรายงานข้อมูลการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว
 - 2.2) การจ้างงานในท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้มีการจ้างงานในแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดอบรม ส่งเสริมความปลอดภัยในการประกอบอาชีพ และเกิดรายได้ที่เป็นธรรม
 - 2.3) การมีส่วนร่วมของสาธารณชน ให้มีการวางแผนการตัดสินใจในเรื่องการท่องเที่ยว อยู่เสมอ
 - 2.4) การรับฟังความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น โดยให้รับฟังความพึงพอใจในเรื่องการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ได้รับการประเมิน บันทึกลง และรายงานต่อสาธารณชน
 - 2.5) การเข้าถึงทรัพยากรของคนในท้องถิ่นโดยมีการประเมินป้องกันและฟื้นฟู การเข้าถึงทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม
 - 2.6) การตระหนักรู้และการศึกษาด้านการท่องเที่ยว ให้มีกิจกรรมสร้างความเข้าใจ โอกาสและความท้าทายของการท่องเที่ยว รวมถึงให้ความสำคัญต่อความยั่งยืนในชุมชน
 - 2.7) การป้องกันการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ให้มีกฎหมายและข้อปฏิบัติที่ชัดเจน โดยให้มีการสื่อสารต่อสาธารณชน

- 2.8) การสนับสนุนชุมชน โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว สนับสนุนโครงการ
ของชุมชน
- 2.9) การสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นและการค้าที่เป็นธรรม โดยการส่งเสริม
ผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น และการค้าขายที่มีความเป็นธรรม
- 3) การส่งเสริมผลประโยชน์และลดผลกระทบด้านลบทางวัฒนธรรม ซึ่งมีแนวทางใน
การดำเนินการเป็นไปตามตัวชี้วัด ประกอบด้วย
- 3.1) การป้องกันสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีนโยบายและระบบการประเมิน ฟื้นฟู รักษา
สถานที่ท่องเที่ยว
- 3.2) การจัดการนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความนิยม รวมถึงมาตรการ
การอนุรักษ์ป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม
- 3.3) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว โดยให้มีการเผยแพร่และมีแนวทางให้นักท่องเที่ยว
มีพฤติกรรมท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เกิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงบวก
ลดผลกระทบด้านการท่องเที่ยว
- 3.4) การปกป้องมรดกทางวัฒนธรรม โดยให้มีกฎหมายควบคุมการซื้อขาย แลกเปลี่ยน
การนำมาแสดง หรือการให้ของกำนัลที่เกี่ยวกับวัตถุทางประวัติศาสตร์
- 3.5) การสื่อความหมายสถานที่ท่องเที่ยว โดยเป็นการให้ข้อมูลเชิงธรรมชาติและ
วัฒนธรรม ซึ่งพัฒนาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน และถ่ายทอดภาษาถิ่น
ที่นักท่องเที่ยวเข้าใจได้
- 3.6) ทรัพย์สินทางปัญญา โดยให้มีระบบป้องกันและคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทาง
ปัญญา
- 4) การส่งเสริมผลประโยชน์และลดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีแนวทางในการ
ดำเนินการเป็นไปตามตัวชี้วัด ประกอบด้วย
- 4.1) ความเสี่ยงทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยให้มีระบบการจัดการความเสี่ยง
- 4.2) การปกป้องสิ่งแวดล้อมที่มีความเปราะบาง โดยให้มีระบบติดตามประเมินผลกระทบ
สิ่งแวดล้อม ปกป้องรักษาแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิต และป้องกันการรุกรานของ
สายพันธุ์ต่างถิ่น

- 4.3) การปกป้องพืชพันธุ์และสัตว์ป่า ให้มีระบบที่สอดคล้องกับกฎหมาย และมาตรฐาน ทั้งในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับนานาชาติ ในการล่า จับ จัดแสดง และการซื้อขาย พืชพันธุ์และสัตว์ป่า
- 4.4) การปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก ให้มีระบบส่งเสริมการวัดประเมิน ติดตาม และ รายงานเปิดเผยให้สาธารณชนรับรู้ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
- 4.5) การอนุรักษ์พลังงาน ให้มีระบบส่งเสริมการวัดประเมิน ติดตาม และรายงานเปิดเผย ให้สาธารณชนรับรู้ในการบริโภคพลังงานและลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล
- 4.6) การจัดการน้ำ ให้มีระบบส่งเสริมการวัดประเมิน ติดตาม และรายงานเปิดเผยให้ สาธารณชนรับรู้ในการบริโภคน้ำ
- 4.7) การป้องกันการขาดแคลนน้ำ ให้มีระบบติดตามประเมินทรัพยากรแหล่งน้ำ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดการใช้น้ำของชุมชน
- 4.8) คุณภาพน้ำ ให้มีระบบตรวจสอบคุณภาพน้ำ การติดตามประเมินผล ให้มีการ เปิดเผยต่อสาธารณชน ในแหล่งท่องเที่ยวให้มีระบบการรับมือกับประเด็น เรื่องคุณภาพน้ำอย่างทันท่วงที
- 4.9) การบำบัดน้ำเสีย โดยให้มีการควบคุมการบำบัดน้ำเสียและการนำกลับมาใช้ใหม่
- 4.10) การลดปริมาณขยะ ให้มีการส่งเสริมการลดขยะ การนำกลับมาใช้ใหม่ และ การรีไซเคิลขยะ รวมถึงการกำจัดขยะอย่างปลอดภัย
- 4.11) มลภาวะทางแสงและเสียง ให้มีแนวทางและข้อบังคับในการลดมลภาวะทางเสียง และแสง
- 4.12) ระบบขนส่งที่ส่งผลกระทบต่อ ให้มีการส่งเสริมการขนส่งที่ส่งผลกระทบต่อ ระบบ ขนส่งสาธารณะ และระบบขนส่งที่ไม่ต้องใช้พลังงาน เช่น การเดิน การปั่นจักรยาน
- ซึ่งหลักเกณฑ์ทั้ง 4 มิติดังนี้มุ่งเน้นให้เกิดการจัดการ การวางแผน ติดตามประเมินผล การดำเนินการ เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ลดผลกระทบในชุมชน สร้างความ เข้มแข็งและยั่งยืนให้แก่ชุมชน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2560)

2.1.2 การท่องเที่ยวโดยชุมชน

ASEAN Secretariat (2016) ให้คำนิยามไว้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชุมชนนั้นเป็นเจ้าของ การดำเนินการและบริหารจัดการโดยชุมชน หรือ การประสานงานในระดับชุมชน ที่จะนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน ตลอดจนทำให้วิถีชีวิตคงอยู่ และยั่งยืน ปกป้อง รักษา ดำรงไว้ซึ่งสังคมและวัฒนธรรมประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2558) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีสร้างสรรค์และมีมาตรฐาน จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในการท่องเที่ยว นำไปสู่ความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงด้านสิ่งแวดล้อม ตามหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบไปด้วย

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของ
- 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดทิศทางและการตัดสินใจ
- 3) ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ
- 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต
- 5) สิ่งแวดล้อมเกิดความยั่งยืน
- 6) การดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 7) การเรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม
- 8) การเคารพความเสมอภาค ศักดิ์ศรีของมนุษย์
- 9) การได้รับความเป็นธรรม
- 10) การกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

โดยกระบวนการทำงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย ขั้นแรก คือ การเตรียมความพร้อม การบริหารจัดการ ให้มีการหาจุดเด่นในท้องถิ่น สร้างการมีส่วนร่วม ขั้นที่สอง การเตรียมความพร้อมเรื่องการตลาด ได้แก่ในเรื่องของ สินค้าและบริการ สถานที่ ราคา การประชาสัมพันธ์ ขั้นที่สาม คือ กระบวนการทำงานเพื่อเชื่อมโยงเรื่องชุมชนกับตลาด โดยมีการคัดเลือกชุมชนทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนและค้นหาตลาดที่เหมาะสม เตรียมความพร้อมชุมชนและการเชื่อมโยงการตลาดกับชุมชน และติดตามประเมินผล (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2550)

ดังนั้น กระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยสามารถนำหลักการของการพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออย่างยั่งยืน มาช่วยในการพัฒนาการส่งเสริมในด้านต่างๆ ให้เกิดความยั่งยืน ทั้งมิติด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการจัดการของชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถยังคงความมีเอกลักษณ์ ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้คงอยู่ต่อไป

2.2 แนวคิดมาตรฐานโฮมสเตย์และกระบวนการส่งเสริมมาตรฐาน

การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ย่อมคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ สร้างการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดผลเสียทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี สร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี และเกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการจัดการท่องเที่ยวด้านที่พัก ที่นักท่องเที่ยวจะสามารถสัมผัสวัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชน ได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเจ้าของโฮมสเตย์ สร้างความตระหนักในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้เห็นว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์จะสามารถเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.2.1 มาตรฐานโฮมสเตย์

องค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติอาเซียน ได้ให้นิยามของโฮมสเตย์ ซึ่งหมายถึง บ้านพัก ที่นักท่องเที่ยวต้องพักอาศัยกับเจ้าของบ้าน ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ของนักท่องเที่ยวที่ต้องการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในท้องถิ่น เรียนรู้วัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งในการจัดการโฮมสเตย์นั้น สมาชิกของโฮมสเตย์ต้องมีอย่างน้อย 5 หลังคาเรือนขึ้นไป โดยโฮมสเตย์อาเซียนนั้นมีคุณลักษณะที่สำคัญอยู่ 3 ด้านอันได้แก่ 1) ด้านการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ด้านการเข้าพักของนักท่องเที่ยว จะเป็นการเข้าพักร่วมกับเจ้าของบ้าน 3) ด้านการสัมผัสวิถีชีวิตของคนในชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ให้นักท่องเที่ยว และได้มีการกำหนดมาตรฐานโฮมสเตย์อาเซียน เพื่อให้ส่งเสริมให้ที่พักในลักษณะเช่นนี้มีคุณภาพยกระดับศักยภาพของการบริหารจัดการโฮมสเตย์ให้เกิดมาตรฐานร่วมกันทั้งภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Secretariat, 2016)

หลักเกณฑ์ของโฮมสเตย์ แบ่งออกเป็น 9 หลักเกณฑ์ อันได้แก่ กลุ่มโฮมสเตย์ ที่พัก กิจกรรม การจัดการ ทำเลที่ตั้ง ด้านสุขอนามัยและการรักษาความสะอาด ความปลอดภัย การตลาดและการประชาสัมพันธ์ และความยั่งยืน โดยทั้ง 9 หลักเกณฑ์ในการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนแรกจะเป็นการประเมินในภาพรวมของกลุ่มโฮมสเตย์ นำหนักคะแนนอยู่ที่ร้อยละ 75 ซึ่งจะประเมิน 7 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ด้านภาพรวมของกลุ่มโฮมสเตย์

ลำดับ	เกณฑ์หลัก	เกณฑ์ย่อย
1	กิจกรรม	1.1 กิจกรรมพื้นฐานของหมู่บ้านและชุมชน
		1.2 กิจกรรมแวดล้อม
		1.3 ความดั้งเดิม
2	การจัดการ	2.1 ผู้นำ
		2.2 องค์กร
		2.3 ฐานข้อมูล
		2.4 การพัฒนาศักยภาพและการฝึกอบรม
3	ความปลอดภัย	3.1 การฝึกอบรมด้านความปลอดภัย
		3.2 ความปลอดภัยในกิจกรรม
		3.3 การแนะนำด้านความปลอดภัย
		3.4 การช่วยเหลือกรณีฉุกเฉินและการเคลื่อนย้าย
4	การตลาดและการประชาสัมพันธ์	4.1 กิจกรรมส่งเสริมการขาย
		4.2 ความร่วมมือกับบริษัททัวร์
		4.3 การตลาดทางเว็บไซต์
5	ความยั่งยืน	5.1 ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ
		5.2 ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม
		5.3 ความยั่งยืนด้านสังคม
6	กลุ่มโฮมสเตย์	6.1 หมู่บ้านและชุมชน

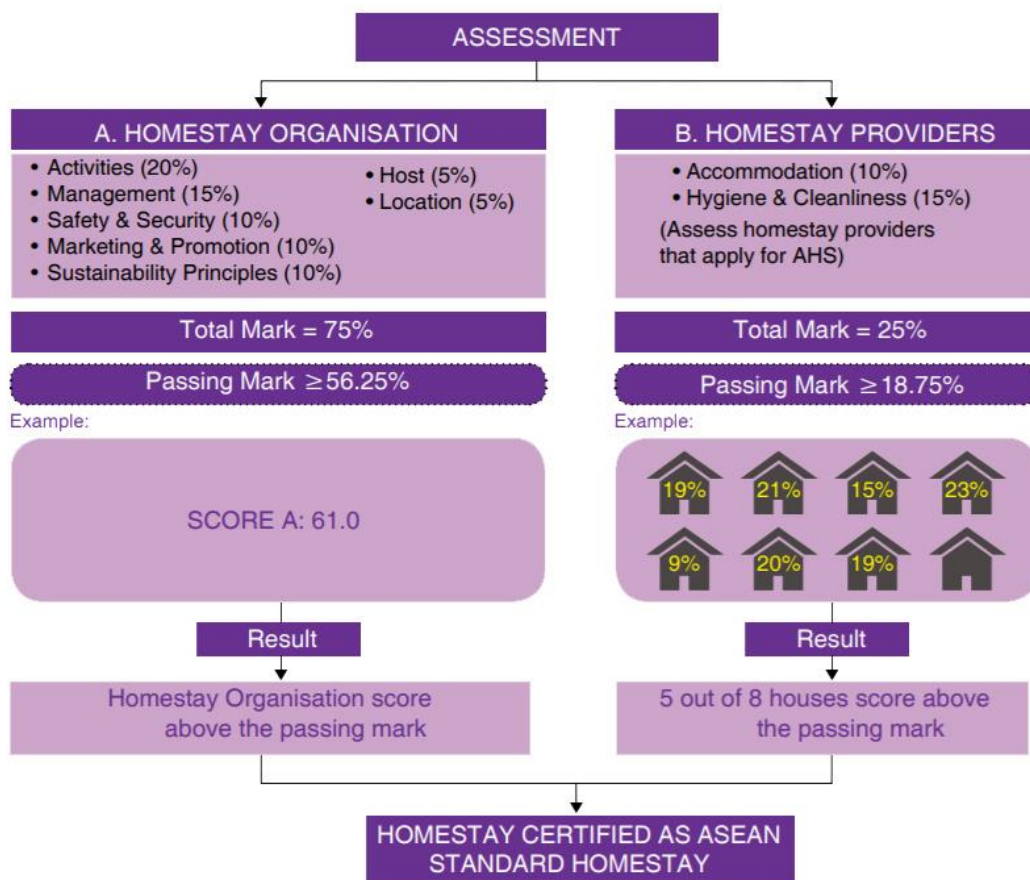
ลำดับ	เกณฑ์หลัก	เกณฑ์ย่อย
		6.2 เจ้าของที่พัก
7	ทำเลที่ตั้ง	7.1 การเข้าถึงกลุ่ม

ในการประเมินส่วนที่สอง จะเป็นการประเมินบ้านพักแต่ละหลัง น้ำหนักคะแนนอยู่ที่ ร้อยละ 25 ซึ่งจะประเมิน 2 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 เกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ด้านบ้านพักแต่ละหลัง

ลำดับ	เกณฑ์หลัก	เกณฑ์ย่อย
1	ด้านที่พัก	1.1 บ้าน
		1.2 ห้องนอน
		1.3 ห้องส้วม/ห้องน้ำ
2	ด้านสุขอนามัยและการรักษาความสะอาด	1.1 ตัวบ้าน (ห้องครัว ห้องน้ำ/ห้องส้วม)
		1.2 บริเวณโดยรอบ
		1.3 การเตรียมอาหาร

ซึ่งในขั้นตอนการประเมิน จะมีคณะกรรมการและผู้ตรวจประเมินที่ได้รับมอบหมาย ในการตรวจประเมิน โดยใช้แบบการตรวจตามเกณฑ์มาตรฐาน สำหรับให้ผ่านเกณฑ์ โฮมสเตย์จะต้องได้คะแนนในส่วนที่ 1 ภาพรวมของโฮมสเตย์ ร้อยละ 56.26 หรือมากกว่า และคะแนนในส่วนที่ 2 บ้านพักแต่ละหลัง ร้อยละ 18.75 (หรือมากกว่า) อย่างน้อย 5 หลัง และการให้การรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์อาเซียน และเมื่อได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์อาเซียน โฮมสเตย์จะมีอายุการรับรองเป็นระยะเวลา 3 ปี (ASEAN Secretariat, 2016) ดังภาพที่ 1 แสดงวิธีการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์อาเซียนดังแผนภาพที่ 1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 3 แสดงวิธีการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์อาเซียน

(ASEAN Secretariat, 2016)

2.2.2 การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ของประเทศไทย โดยกรมการท่องเที่ยว

กรมการท่องเที่ยวเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจส่งเสริมและพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว ซึ่งได้จัดทำมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2546 เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว พัฒนาให้เกิดความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตขนบธรรมเนียม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้เกิดความยั่งยืน (กรมการท่องเที่ยว, 2561) ซึ่งเป็นไปตามประกาศกรมการท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2564 ได้มีการกำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยวมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ได้ให้คำนิยาม “โฮมสเตย์ไทย” คือ การท่องเที่ยวในอีกรูปแบบหนึ่ง ที่นักท่องเที่ยวจะต้องพักร่วมกับเจ้าของบ้านชายคาเดียวกัน โดยมีห้องพักหรือพื้นที่ใช้สอยในบ้านเหลือ ซึ่งสามารถนำมาดัดแปลงให้นักท่องเที่ยวพักชั่วคราวได้ มีจำนวนไม่เกิน 4 ห้อง มีผู้เข้าพักรวมไม่เกิน 20 คน

โดยมีค่าตอบแทน และจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร อันเป็นลักษณะเป็นการประกอบกิจการเพื่อหารายได้เสริม มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย นั้น ประกอบด้วยเกณฑ์ 10 ด้าน 31 ตัวชี้วัด ซึ่งประกอบไปด้วย

ตารางที่ 3 เกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

ลำดับ	เกณฑ์	ตัวชี้วัด
1	ด้านที่พัก	1.1 ลักษณะบ้านพักที่เป็นสัดส่วน เจ้าของบ้านจำเป็นต้องแบ่งสัดส่วนที่พักรองนอนที่ให้พร้อมให้บริการ
		1.2 ที่พักรองนอนสะอาดและสบาย
		1.3 มีห้องอาบน้ำและห้องส้วมที่สะอาดมิดชิด
		1.4 มีมุมพักผ่อนภายในบ้านหรือในชุมชน
2	ด้านอาหาร	2.1 ชนิดของอาหาร และวัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหาร
		2.2 มีน้ำดื่มที่สะอาด
		2.3 ภาชนะที่บรรจุอาหารที่สะอาด
		2.4 ห้องครัวและอุปกรณ์ที่ใช้ในครัวที่ถูกต้องลักษณะ
3	ด้านความปลอดภัย	3.1 มีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น
		3.2 มีการจัดเวรยามดูแลความปลอดภัย
4	ด้านอัธยาศัยไมตรีของเจ้าบ้านและสมาชิก	4.1 การต้อนรับและการสร้างความคุ้นเคย
		4.2 การสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในวิถีของชุมชน
5	ด้านรายการนำเที่ยว	5.1 มีรายการนำเที่ยวที่ชัดเจนซึ่งต้องผ่านการยอมรับจากชุมชน
		5.2 ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยว

ลำดับ	เกณฑ์	ตัวชี้วัด
		5.3 เจ้าของบ้านเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือ ประสานงานให้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยว
6	ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	6.1 มีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน หรือบริเวณ ใกล้เคียง
		6.2 มีการดูแลแหล่งท่องเที่ยว
		6.3 มีแผนงาน หรือมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ เพื่อลดผลกระทบจากการท่องเที่ยว และลดสภาวะโลกร้อน
		6.4 มีกิจกรรมในการลดผลกระทบจากการท่องเที่ยว เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลดสภาวะ โลกร้อน
7	ด้านวัฒนธรรม	7.1 การดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณี
		7.2 การรักษาวิถีชุมชน ในชีวิตประจำวัน
8	ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่า ของผลิตภัณฑ์ชุมชน	8.1 ผลลัพธ์จากชุมชนเพื่อเป็นของที่ระลึก ของฝาก หรือจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว
		8.2 มีผลิตภัณฑ์ที่สร้างคุณค่า และมูลค่าที่เป็น เอกลักษณ์ของชุมชน
9	ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมส เตย์	9.1 มีการรวมกลุ่มของชาวบ้าน
		9.2 มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มโฮมสเตย์
		9.3 กฎ กติกา การทำงานของคณะกรรมการ
		9.4 มีการกระจายและผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม
		9.5 ระบบการจองล่วงหน้า ลงทะเบียน และชำระ เงินล่วงหน้า
		9.6 รายละเอียดค่าธรรมเนียมและบริการต่าง ๆ ที่ชัดเจน
10	ด้านการประชาสัมพันธ์	10.1 มีเอกสาร สิ่งพิมพ์ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

ลำดับ	เกณฑ์	ตัวชี้วัด
		ของชุมชน
		10.2 มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

มาตรฐานโฮมสเตย์ในแต่ละมาตรฐานมุ่งเน้นให้โฮมสเตย์สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพ โดยคำนึงถึงในด้านการรวมกลุ่ม ด้านการใช้ทรัพยากรของชุมชน ให้เกิดประโยชน์สร้างคุณค่าพร้อมอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ส่งเสริมอัตลักษณ์ให้แก่ชุมชน และมุ่งเน้นสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งในด้านความสะอาด สะดวก ปลอดภัย ตลอดจนสร้างความเป็นธรรมในการบริหารจัดการ เช่น มีการสร้างกฎกติการ่วมกัน กำหนดราคาที่พักชัดเจน และมีขั้นตอนวิธีการและเกณฑ์การประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คือ ส่วนที่ 1 การยื่นขอขึ้นทะเบียนและการตรวจสอบเบื้องต้น ส่วนที่ 2 การวัดเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ให้ใช้ค่าคะแนนแบบค่ามัธยิมเลขคณิต (\bar{x}) เฉลี่ยรวมของทุกค่าทั้ง 10 มาตรฐาน จะต้องมียกระดับค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.50 จากค่าจำนวนเต็ม 5 หรือไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 จากค่าจำนวนเต็ม 100 ส่วนที่ 3 การตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ซึ่งมีการจัดตั้งคณะกรรมการ เพื่อร่วมพิจารณาการตรวจประเมินและให้การรับมาตรฐาน โดยเป็นไปตามข้อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย โดยคณะกรรมการมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยคณะหนึ่ง จะประกอบไปด้วยบุคคลทั้งภาครัฐและเอกชน มีจำนวนไม่เกิน 25 คน ตามที่อธิบดีกรมการท่องเที่ยวแต่งตั้ง และให้มีคณะกรรมการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยระดับจังหวัด มีจำนวนไม่เกิน 9 คน ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง ส่วนที่ 4 โฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานจะถูกประเมิน เมื่อครบอายุการรับรองมาตรฐานในระยะเวลา 3 สามารถยื่นสมัครขอเข้ารับการตรวจประเมินมาตรฐานใหม่

2.2.3 กระบวนการส่งเสริมมาตรฐาน

การดำเนินการในด้านมาตรฐาน ถือเป็นสิ่งที่ทำให้สร้างคุณค่า เพิ่มศักยภาพ ให้การบริหารจัดการในด้านต่างๆ สร้างความมั่นใจให้เกิดแก่ผู้ได้รับผลประโยชน์ เช่น หากสถานประกอบการด้านที่พักมีมาตรฐานในการบริการ มีการต้อนรับที่เป็นอัธยาศัย มีราคาที่เป็นธรรม ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค รวมถึงด้านความสะอาดปลอดภัยและถูกสุขอนามัยในทุกการได้รับบริการ ก็ย่อมสร้างความรู้สึกเชื่อมั่นในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ใช้บริการได้ ซึ่งก็จะหน่วยงานที่ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมมาตรฐานในประเทศไทย อาทิ สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ (สรอ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมและพัฒนาด้าน

การตรวจและการมาตรฐาน ตลอดจนการช่วยทบทวนมาตรฐานที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถผลิตหรือให้บริการแก่ผู้บริโภคหรือลูกค้าได้อย่างมีคุณภาพ โดย สรอ. ได้มีขั้นตอนในการส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ ได้รับบริการในเรื่องของการตรวจมาตรฐาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

- 1) การให้บริการการตรวจสอบ (Inspection Body) ให้บริการตรวจสอบตามมาตรฐาน เกณฑ์ และข้อกำหนดต่างๆ รวมไปถึงห้องปฏิบัติการระดับหน่วยงาน ระดับประเทศ จนถึงระหว่างประเทศ โดยเป็นหน่วยตรวจสอบให้แก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น ในภาครัฐได้ช่วยดำเนินการเรื่องมาตรฐานแรงงานไทย (TLS 8001) ให้แก่กรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน (กสร.) และในภาคเอกชนได้ช่วยดำเนินการตรวจประเมินศักยภาพ การบริหารงานการขนส่งผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ให้แก่ Supplier ของ บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน)
- 2) ด้านการพัฒนามาตรฐานและเกณฑ์ต่างๆ (Standardization) ให้บริการจัดทำและ ทบทวนเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ เพื่อกำหนดใช้มาตรฐาน ให้แก่หน่วยงานต่าง ซึ่งในขั้นนี้ ได้ร่วมดำเนินการในการจัดทำมาตรฐานด้านการท่องเที่ยว ให้กับกรมการท่องเที่ยว ใน การส่งเสริมมาตรฐานจึงจะเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนามาตรฐานให้สามารถตอบโจทย์ผู้ ได้รับประโยชน์จากมาตรฐาน สามารถยกระดับวิธีการหรือการบริหารในรูปแบบเดิมให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการจัดทำมาตรฐานจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐาน เพื่อ สร้างมาตรฐานที่คงคุณภาพ สร้างความมั่นใจให้ทั้งผู้ให้บริการจากมาตรฐานนั้นๆ ซึ่ง เมื่อมีมาตรฐานที่ตรงต่อสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ย่อมก่อให้เกิดการดำเนินการเป็นไป ตามแนวทางของมาตรฐานที่วางไว้

ในด้านกระบวนการส่งเสริม (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2562) สถาบันวิจัยและพัฒนา มีกระบวนการดำเนินการส่งเสริมและบริหารจัดการด้านการวิจัย โดยใช้ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต เป็นเครื่องมือในการดำเนินการโดย

ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ การส่งเสริมบุคลากร งบประมาณ ตลอดจนการสร้าง เครื่องมือเพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เป็นต้น

กระบวนการ (Process) ได้แก่ กระบวนการบริหารที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหลักใน การดำเนินการ การสืบค้นข้อมูล การติดตามความก้าวหน้า การจัดทำรายงานการ เป็นต้น

ผลผลิต (Output) ได้แก่ การเผยแพร่องค์ความรู้ต่างๆ ส่งเสริมการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ในงานต่างๆ โดยมีการส่งเสริมการเผยแพร่งานวิชาการในด้านต่างๆ อาทิ ด้านวิชาการ ด้านสาธารณะ ด้านนโยบาย เพื่อให้ตรงกลุ่มผู้ใช้งานวิจัยไปใช้

การศึกษาแนวคิดในด้านมาตรฐานโฮมสเตย์และกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานนั้น สรุปได้ว่าการส่งเสริมมาตรฐานให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ ก็จำเป็นต้องวางแนวทางหรือการกำหนดมาตรฐานอย่างรอบคอบและสมบูรณ์ มีการกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินที่ชัดเจน ซึ่งมาตรฐานโฮมสเตย์ที่ได้ศึกษาทั้งมาตรฐานโฮมสเตย์อาเซียนและโฮมสเตย์ไทยนั้น ได้มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้มีการจัดการด้านการท่องเที่ยว จะเห็นได้จากโฮมสเตย์จำเป็นต้องมาจากการรวมกลุ่มกันของที่พักภายในชุมชนเดียวกัน โดยให้บริการด้านที่พักแก่นักท่องเที่ยว เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสามารถสร้างความมั่นใจได้จากการได้รับรองมาตรฐาน ในด้านการบริหารจัดการต่างๆ เช่น การมุ่งเน้นด้านความสะอาด ความสะดวก ความปลอดภัย แก่ที่พัก รวมถึงส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ที่พักรโฮมสเตย์ให้เป็นที่รู้จัก และเมื่อการใช้อนุสัญญาเป็นเครื่องมือในการยกระดับให้โฮมสเตย์ไทย มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว กระบวนการส่งเสริมมาตรฐาน ที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญ โดยการนำมาตรฐานมาพิจารณาถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปัจจัยนำเข้า ของการส่งเสริมมาตรฐาน ซึ่งได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมมาตรฐาน องค์ความรู้ด้านมาตรฐานโฮมสเตย์ ระยะเวลาในการดำเนินการ งบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินการ ในส่วนกระบวนการ มีการส่งเสริมและพัฒนาโฮมสเตย์ให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน จัดทำฐานข้อมูลโฮมสเตย์ไทยเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา และควรนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้อำนวยความสะดวกในขั้นตอนต่างๆ และในด้านผลผลิต ได้แก่ กระบวนการส่งเสริมที่มีประสิทธิภาพ สามารถเผยแพร่ข้อมูลได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย และสร้างการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญของมาตรฐานโฮมสเตย์ เจ้าของโฮมสเตย์ให้ความสำคัญต่อมาตรฐาน

การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเป็นแนวทางในการช่วยให้ชุมชนมีการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ให้สามารถดำเนินการโดยชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง จากการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการให้การรับรองมาตรฐานแก่โฮมสเตย์ ถือเป็นภาระระดับด้านที่พักและให้ความสำคัญการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้โฮมสเตย์

มีความต้องการได้รับการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ตลอดจนพร้อมพัฒนาโฮมสเตย์ของชุมชนให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

การศึกษาในเรื่องกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้ตอบสนองความต้องการของทั้งโฮมสเตย์และนักท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาและพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นเหตุจูงใจหรือแรงกระตุ้นที่ทำให้ชุมชนโฮมสเตย์ให้ความสำคัญต่อมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

2.3.1 ความหมายของแรงจูงใจ

เพลินพิศ วิบูลย์กุล (2558) ได้สรุปไว้ว่า แรงจูงใจ (Motive) เป็นคำที่ได้ความหมายมาจากคำภาษาละตินที่ว่า movere ซึ่งหมายถึง "เคลื่อนไหว (move) " คำว่าแรงจูงใจจึงมีการให้ความหมายไว้ต่างๆ กันดังนี้

Walters, 1978 อ้างถึงใน เพลินพิศ วิบูลย์กุล (2558) กล่าวว่า แรงจูงใจนั้นหมายถึง "บางสิ่งบางอย่างที่อยู่ภายในตัวของบุคคลที่มีผลต่อการกระทำ หรือพฤติกรรมที่มีเป้าหมาย" และ การกระทำส่งผลมาจากแรงจูงใจ โดยการกระทำนี้อาจเป็นการขับเคลื่อนมาจากภายในดังเช่นที่ Loundon & Bitta, 1988 อ้างถึงใน เพลินพิศ วิบูลย์กุล (2558) กล่าวว่า แรงจูงใจ คือ "จิตใจที่ทำให้ตัวเรามีการเคลื่อนไหวมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่ตนวางแผนไว้" ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจเป็นสิ่งกระตุ้นให้ตัวเรากระทำในสิ่งที่ต้องการอย่างมีทิศทางซึ่งความหมายนี้ยังสอดคล้องกับ Schiffman & Kanuk, 1991 อ้างถึงใน เพลินพิศ วิบูลย์กุล (2558) การจูงใจ (Motivation) หมายถึง "แรงขับเคลื่อนที่อยู่ภายในตัวเราที่กระตุ้นให้คนเรามีการกระทำ"

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า แรงกระตุ้นที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจ นั้นมาจากกระบวนการการจูงใจภายในตัวบุคคลที่มีแรงขับมากกว่าปกติ ทำให้เกิดพฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

2.3.2 แรงจูงใจด้านพฤติกรรม

เพลินพิศ วิบูลย์กุล (2558) ได้สรุปถึง ลักษณะของแรงจูงใจ ไว้ว่า มนุษย์ถูกจูงใจให้มีพฤติกรรมที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากแรงจูงใจ ที่ตอบสนองต่อความต้องการทั้งทางร่างกาย ต้องการอาหารน้ำดื่ม เพื่อดำรงชีวิตให้อยู่รอด นอกจากนี้ยังมีความต้องการทางจิตใจ กล่าวคือ ในด้านการประสบความสำเร็จ ต้องการอำนาจเงินทอง และความสัมพันธ์ทางสังคม ฉะนั้นแรงจูงใจจึงเกิดขึ้น

จากแรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอก โดยแรงจูงใจภายในนั้นช่วยผลักดันตนเอง เช่น ความต้องการ ความพึงพอใจ ซึ่งสิ่งต่างๆ ที่นึกคิดจะส่งผลต่อพฤติกรรมต่อเนื่อง และเป็นตัวกระตุ้นให้เราทำในสิ่งๆ นั้นตามความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายของตนเอง ในส่วนแรงจูงใจภายนอก เป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม โดยบุคคลจะมีพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อสิ่งจูงใจ เช่น การมีชื่อเสียง เกียรติยศ ได้รับคำชม ได้รางวัล ได้รับการยอมรับจากสังคม เป็นต้น ซึ่งแรงจูงใจนี้ไม่คงทนถาวรต่อพฤติกรรม

Maslow, 1943 อ้างถึงใน เสรีน ปุณณะทิตานนท์ (2560) ได้จำแนกแรงจูงใจในอีกมุมหนึ่ง โดยได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลำดับความต้องการที่มีอยู่ด้วยกัน 5 ลำดับชั้น อันได้แก่ 1) ด้านสรีรภาพ เช่น ความหิว กระจาย 2) ด้านความปลอดภัย เช่น ความมั่นคงในชีวิตและการมีระเบียบ 3) ด้านการสังกัดอยู่ในกลุ่มหรือองค์กรและความรัก เช่น ความรู้สึกรักใคร่ชอบพอ 4) ด้านความเคารพนับถือ เช่น ความสำเร็จ การได้รับความเคารพนับถือ การมีเกียรติยศ และ 5) ทำให้ตัวเองมีตัวตนอันแท้จริง เช่น ด้านแรงปรารถนาที่ต้องการให้ตนเองบรรลุสิ่งที่ต้องการ และได้ให้หลักไว้ว่า ความต้องการในลำดับที่ต่ำกว่า จะต้องได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอก่อนที่ความต้องการเหนือขึ้นไปอีกระดับหนึ่งจะเกิดการพัฒนาตัวบุคคล เสมือนว่าความต้องการอะไรใหม่ๆ จะเกิดขึ้นเรื่อยๆ จนถึงความต้องการขั้นสูงสุดขั้นสุดท้าย

2.3.3 แรงจูงใจด้านธุรกิจ

การศึกษาแรงจูงใจในด้านธุรกิจเพื่อหาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ โดยจำเป็นต้องศึกษาในด้านผู้บริโภค เพื่อนำไปพัฒนางานเป้าหมายดำเนินการในธุรกิจ การค้นหาแรงจูงใจถือเป็นส่วนสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจหรือผู้ขายที่จะสามารถทำให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กร

พิบูล ทีปะปาล (2545) แรงจูงใจที่สำคัญในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ โดยแบ่งเป็น

- 1) แรงจูงใจที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ ซึ่งการเกิดแรงจูงใจในด้านนี้จะเกิดจากความต้องการซื้อสินค้าและบริการนั้นของผู้บริโภค เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เพื่อขจัดความต้องการหรือลดความเครียด ให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ
- 2) แรงจูงใจที่เกิดจากเหตุผล ซึ่งการเกิดแรงจูงใจในด้านนี้เกิดขึ้นจากผู้บริโภคมีการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการแล้ว มีการใช้เหตุผลเป็น

ตัวช่วยตัดสินใจ โดยแรงจูงใจที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ความสะดวกสบายในการซื้อและใช้ ความประหยัดในการซื้อสินค้า การใช้งานของสินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพ สินค้าและบริการมีความเชื่อถือได้ มีคุณภาพ และความคงทนถาวร

- 3) แรงจูงใจที่เกิดจากอารมณ์ ซึ่งการเกิดแรงจูงใจในด้านนี้เกิดขึ้นจากอารมณ์ความรู้สึกของผู้บริโภค การใช้ดุลยพินิจส่วนตัว อันได้แก่ ความเพลิดเพลิน ความต้องการเป็นจุดเด่น และการเลียนแบบ
- 4) แรงจูงใจที่เกิดจากการสนับสนุนของผู้ขาย ซึ่งการเกิดแรงจูงใจในด้านนี้เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ขาย อันได้แก่ เกิดความประทับใจในการได้รับบริการจากผู้ขาย สินค้าและบริการมีความหลากหลายให้เลือกสรร และความสะดวกในการเข้าถึงสินค้าและบริการ

ดังนั้นแรงจูงใจมีส่วนสำคัญในการตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ อาจเรียกได้ว่ามนุษย์มีความต้องการอยู่ตลอดเวลา และเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งเร้าที่ส่งผลต่อแรงจูงใจปัจจัยภายในและภายนอก เป้าหมายการดำเนินชีวิตอาจเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ตามสภาวะแวดล้อม ฉะนั้น ในด้านการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จำเป็นต้องคำนึงถึงแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวและโฮมสเตย์ แรงกระตุ้นที่ทำให้นักท่องเที่ยวมาเยือนโฮมสเตย์ ย่อมมาจากสิ่งเร้าที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวพยายามค้นหาประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งเชื่อมโยงทั้งแรงจูงใจภายนอกและภายใน ความต้องการเห็นบรรยากาศใหม่ๆ ต้องการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน ต้องการชิมอาหารท้องถิ่น ต้องการไปพักผ่อน ผ่อนคลายในสถานที่ที่ทำให้จิตใจผ่อนคลาย และในด้านเจ้าของโฮมสเตย์ ย่อมมีความต้องการในด้านชื่อเสียง การได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยว อีกทั้งการได้ค่าตอบแทนเป็นค่าที่พัก หรือการใช้จ่ายในชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยวย่อมมีความต้องการจ่ายเพื่อแลกกับการสัมผัสประสบการณ์ใหม่ๆ นอกจากนี้ จำเป็นต้องศึกษาในด้านแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการ ไม่ว่าจะมาจากแรงจูงใจที่เกิดขึ้นจากผลิตภัณฑ์ เหตุผล อารมณ์ และการสนับสนุนของผู้ขาย เพื่อทราบถึงความต้องการของโฮมสเตย์ต่อมาตรฐาน และนักท่องเที่ยวที่ได้รับบริการจากโฮมสเตย์ ฉะนั้นแล้ว การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์มีความเกี่ยวข้องกับการจูงใจให้ทั้งเจ้าของโฮมสเตย์และนักท่องเที่ยว เข้าใจมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดกับการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์

2.4 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมในชุมชน

การดำเนินการส่งเสริมให้โฮมสเตย์ได้รับมาตรฐาน เป็นการสร้างการบริการด้านการท่องเที่ยวที่จะทำให้ทั้งโฮมสเตย์มีการบริหารจัดการที่ดีมีคุณภาพ สร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมเยือน เมื่อชุมชนโฮมสเตย์เกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วมตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยแล้วนั้น การดำเนินการเข้ารับการตรวจประเมินมาตรฐานของชุมชนโฮมสเตย์ย่อมเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ร่วมกันตัดสินใจ ในการร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาให้โฮมสเตย์ในชุมชนให้เป็นไปตามมาตรฐาน และมีความต้องการที่จะพัฒนาให้โฮมสเตย์ไทยให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่จากรุ่นสู่รุ่น ดังนั้น การได้รับมาตรฐานถือเป็นสิ่งจูงใจให้ชุมชนโฮมสเตย์ที่ต้องการยกระดับคุณภาพ และเมื่อโฮมสเตย์ให้ความสำคัญต่อมาตรฐานก็จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนหรือกลุ่มโฮมสเตย์ในการดำเนินการต่างๆ เป็นไปอย่างมีมาตรฐาน

2.4.1 ความหมายและลักษณะของการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมในชุมชน

United Nations, 1981 อ้างถึงใน วชิรวัชร งามละม่อม (2559) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆ ด้วยความเต็มใจ

Cohen & Uphoff, 1981 อ้างถึงใน วชิรวัชร งามละม่อม (2559) การมีส่วนร่วม หมายถึง คนในชุมชนมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือ 1) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไร 2) มีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน และร่วมกันดำเนินการ 3) มีส่วนร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมประเมินผลโครงการ

ถวิลวดี บุรีกุล (2548) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ไว้หลายมิติ ดังนี้

- 1) ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมพิจารณาโครงการต่างๆ และไม่ได้คาดหวังให้วิจารณ์โครงการ
- 2) การตื่นตัวและสนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น ให้ได้รับรู้ถึงการดำเนินการของโครงการ
- 3) ประชาชนสามารถตัดสินใจในกระบวนการต่างๆ รับผลประโยชน์จากโครงการ และประเมินผล
- 4) ประชาชนเข้าร่วมกระบวนการตัดสินใจที่แท้จริง ในการมีส่วนร่วมพัฒนาที่จะกระทบต่อภาคประชาชน

- 5) การมีสิทธิและหน้าที่ต่อการร่วมแก้ปัญหา โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบมากขึ้น ทั้งมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การระดมทรัพยากรท้องถิ่น รวมถึงการเสนอแนวทางแก้ไข เฉกเช่น การตั้งและคงอยู่ขององค์กรต่างๆ
- 6) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการอยู่ตลอด กล่าวคือ บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมได้เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม และมุ่งใช้ความพยายาม พร้อมดำเนินการตามความคิดริเริ่ม
- 7) การมีส่วนร่วม คือ การร่วมกันจัดการควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่างๆ ในสภาพสังคมนั้นๆ

2.4.2 กระบวนการการมีส่วนร่วม

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T., 1980 อ้างถึงใน วชิรวัชร งามละม่อม (2559) ได้มีการนำเอากระบวนการมีส่วนร่วมจากนักวิชาการมาประมวล ได้รูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) คือ การกำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ แล้วจึงก็เลือกนโยบายและประชาชนหรือเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปตลอดในทุกช่วงของกระบวนการ ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้น ช่วงวางแผนวางแผน และช่วงการปฏิบัติตามแผน

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) โดยในขั้นนี้การบริหารบุคคลและวิธีการให้ตรงตามความต้องการของโครงการและโครงการได้รับประโยชน์จากการดำเนินการ เช่น ด้านทรัพยากร การบริหารโครงการต่างๆ หรือการดำเนินการต่างๆ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) จำเป็นต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม ผลประโยชน์มีทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยผลประโยชน์อาจเป็นทางเชิงบวกและเชิงลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะส่งผลดีและไม่ดีต่อสังคมอีกด้วย

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นส่วนสำคัญของการมีส่วนร่วม ควรพิจารณา คือ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวัง ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในกลุ่ม

การมีส่วนร่วมของทั้งประชาชนและชุมชน เป็นสิ่งสำคัญต่อการร่วมกันบริหารจัดการ ความเป็นอยู่ของตนเอง และชุมชนจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินการต่างๆ ฉะนั้นแล้ว การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ย่อมคำนึงถึงการส่งเสริม ให้ชุมชนการมีส่วนร่วม ชุมชนสามารถดำเนินการบริหารจัดการให้โฮมสเตย์มีความเข้มแข็ง ทุกคน มีส่วนช่วยให้การดำเนินการต่างๆ เป็นไปในทางที่ทุกคนได้ร่วมกันวางเป้าหมายไว้ โดยใช้ หลักกระบวนการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน

2.5 การประเมินผลตัวแบบ CIPP

การศึกษากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยกับการนำการประเมินตัวแบบ CIPP มาใช้ในการศึกษา เพื่อเป็นการหาแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ จำเป็นต้องนำตัวแบบ CIPP มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่นำไปสู่แรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

เมื่อปี ค.ศ. 1985 สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) และซิงค์ฟิลด์ (Shinkfield) ได้ปรับปรุง CIPP Model หรือที่ย่อมาจากคำว่า Context-Input-Process-Product Model ซึ่งเป็นการประเมินผลรวบยอด เป็นตัวแบบที่นิยมใช้ในการประเมินโครงการ เพื่อช่วยในการได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ รวมถึงการเข้าใจในกลยุทธ์ของโครงการเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการโครงการ Gredler, 1996 อ้างถึงใน เรื่องวิทยุ เกษสุวรรณ (2555) โดยรายละเอียดของการประเมินผล ดังตัวแบบ CIPP มีดังนี้ (Stufflebeam & Shinkfield, 2007 อ้างถึงใน เรื่องวิทยุ เกษสุวรรณ, 2555)

1) การประเมินผลบริบท (Context Evaluation)

เป็นการประเมินในด้านความต้องการหรือสิ่งที่จำเป็นที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการ ด้านปัญหาเพื่อเป็นการค้นหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขและนำไปสู่ความต้องการในการบรรลุเป้าหมาย ด้านทรัพย์สิน เป็นความเชี่ยวชาญต่อการให้บริการและการบริการ ในท้องถิ่น ซึ่งอาจใช้เพื่อการบรรลุเป้าหมาย และด้านโอกาส คือการได้รับเงินงบประมาณมาเพื่อดำเนินโครงการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ โดยการประเมินผล บริบทมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขอบเขตการบริการและบรรยายสภาพการบริการที่ตั้งใจ จะทำเพื่อระบุกลุ่มผู้รับประโยชน์ และประเมินความต้องการของกลุ่มผู้รับประโยชน์ เพื่อระบุปัญหาหรืออุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อระบุทรัพย์สินและเงินทุน

ที่ต้องการใช้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นการประเมินความชัดเจนและความเหมาะสมต่อจุดมุ่งหมาย และเพื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจผลสัมฤทธิ์ของการปรับปรุงหรือให้บริการ ซึ่งการประเมินผลบริบทนี้สามารถทำได้ทั้งก่อน ระหว่างหรือหลังการดำเนินการโครงการก็เป็นได้ หากประเมินก่อนการดำเนินการ อาจเป็นการประเมินผลโดยมีเป้าหมายที่จำกัดเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและความสำคัญในพื้นที่เฉพาะเจาะจง ส่วนในกรณีประเมินผลระหว่างหรือหลังการดำเนินการ จะมีการประเมินและรายงานผลการประเมินทั้งด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต ทั้งนี้การประเมินผลบริบทจะช่วยให้การตัดสินใจจุดมุ่งหมายและสามารถนำผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินไปใช้ประโยชน์ได้

2) การประเมินผลปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

เป็นการประเมินแนวทางและแผนปฏิบัติการ เพื่อพิจารณาว่าโครงการมีการเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงไร จากการศึกษาแนวทางการปฏิบัติต่างๆและแนวทางที่กำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งการประเมินในส่วนนี้จึงเป็นการประเมินที่มาก่อนความสำเร็จหรือล้มเหลวของการเปลี่ยนแปลง เช่น หากมีการประเมินการตัดสินใจในด้านปัจจัยนำเข้า การกำหนดทรัพยากรของโครงการที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้ ย่อมทำให้การดำเนินโครงการเป็นตามแนวทางที่ตั้งไว้ และอีกสิ่งหนึ่งที่เน้นในการประเมินผลปัจจัยนำเข้า ต้องการให้ได้ข้อมูลถึงที่มาการออกแบบโครงการ งบประมาณของโครงการ อีกทั้งเพื่อศึกษาการประเมินผลปัจจัยนำเข้าที่ควรจัดอันดับแนวทางของการดำเนินโครงการ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแนวทางไปดำเนินการ และศึกษาในด้านสภาพแวดล้อมการบริการเพื่อให้สามารถพิจารณาได้ถึงข้อจำกัดทางการเงิน การเงินและกฎหมาย ทั้งยังช่วยตรวจสอบตัวแผนงานกลยุทธ์ งบประมาณ ความรับผิดชอบ และใช้ทรัพยากรอย่างเป็นโยชน์

3) การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation)

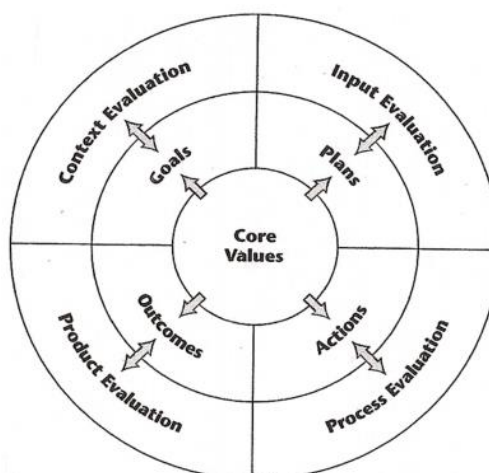
เป็นการตรวจสอบการนำโครงการไปปฏิบัติและเอกสารโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ อันได้แก่ 1) ต้องการให้เจ้าหน้าที่และผู้บริหารโครงการให้ข้อมูลย้อนกลับว่ามีการได้ดำเนินการกิจกรรมตามกำหนดเวลา เป็นไปตามแผนและงบประมาณที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงไร 2) เป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่สามารถ

ปรับปรุงแนวทางการดำเนินการหรือขั้นตอนและด้านงบประมาณของแผนให้เกิดความเหมาะสม 3) ต้องการประเมินถึงผู้มีส่วนร่วมให้การยอมรับและทำตามหน้าที่ของตน ซึ่งการประเมินผลกระทบการนั้นควรที่จะต้องพิจารณานำกิจกรรมและค่าใช้จ่ายไปเปรียบเทียบกับแผนและงบประมาณ ระบุถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ และให้มีการประเมินด้านความเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินการโครงการ ตลอดจนให้มีการดำเนินการจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ต้นทุนของโครงการ ซึ่งการประเมินผลกระทบการจะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านแนวทางการดำเนินการ ทำให้เห็นข้อบกพร่องของแผนงานนำไปสู่การแก้ไข และมีการจัดทำรายงานการทำงานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบการดำเนินการ

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

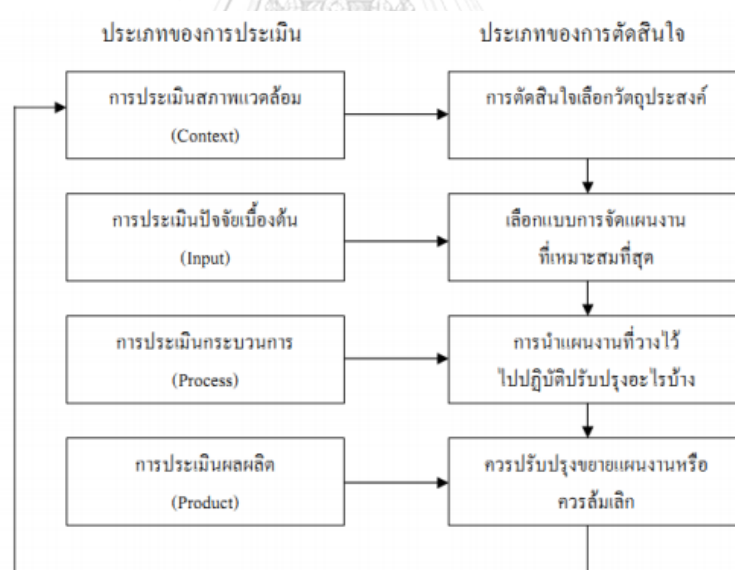
การประเมินผลผลิตมีจุดมุ่งหมายเพื่อวัด แปรความ และตัดสินความสำเร็จของโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดสิ่งที่ได้ประเมินนั้นเป็นไปตามเป้าหมายหรือความต้องการของผู้รับประโยชน์ ซึ่งการประเมินผลผลิตจำเป็นต้องประเมินผลลัพธ์ ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ผลลัพธ์ทางบวกและลบ นอกจากนี้ควรขยายการประเมินผลลัพธ์ตามปกติให้ไปสู่ในระยะยาว ซึ่งการประเมินผลผลิตนั้นควรมีการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งผู้นำข้อมูลการประเมินผลผลิตนี้ไปใช้เพื่อช่วยตัดสินใจว่าแผนงานการดำเนินโครงการนี้มีคุณค่าที่จะดำเนินการต่อไปหรือไม่ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนา จัดทำโครงการใหม่มาทดแทน เพื่อให้บรรลุความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ส่วนในด้านกลุ่มเป้าหมายอาจสามารถใช้การประเมินผลผลิตเป็นการตัดสินว่าสิ่งที่เขาได้รับนั้นเกิดประโยชน์ได้จริง

โดยองค์ประกอบของการประเมินผลทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น แสดงภาพความสัมพันธ์ต่อการประเมินผลได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงองค์ประกอบของรูปแบบการประเมิน CIPP และความสัมพันธ์กับโครงการ
(Daniel L. Stufflebeam, 2015)

ทั้งนี้ การประเมินผลในรูปแบบ CIPP ในส่วนต่างๆ ทั้ง 4 ส่วน ยังมีผลต่อการตัดสินใจในการวางแผนแนวทางของการดำเนินการโครงการ ซึ่งเป็นไปตามภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินและการตัดสินใจ
ชญาบุญ ศรีอินทร์ (2552) อ้างถึงใน นิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว และคณะ (2556)

โดยการประเมินผลตัวแบบ CIPP สามารถใช้ประเมินการดำเนินโครงการได้ในทุกขั้นตอน เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวทางการดำเนินการต่างๆ ทั้งในขั้นการประเมินผลบริบท ประเมินผลปัจจัย

นำเข้า ประเมินผลกระบวนการ และประเมินผลผลิต ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจ ว่าในส่วนตัว
จำเป็นต้องปรับปรุงหรือพัฒนาต่อยอด ทำให้เห็นว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนการ
ดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เพื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพของการดำเนินการในขั้นตอน
ต่างๆ ให้โครงการหรือการส่งเสริมนี้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะมากที่สุด

2.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว กรณีศึกษาโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

3.1 แหล่งที่มาของข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยข้อมูลทุติยภูมิจะศึกษาข้อมูลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และนำมาวิเคราะห์กระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว และปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และในการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย อาทิ ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่จากกรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ และในด้านกลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน และโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองและนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้เข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

3.2 วิธีการเก็บข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการเลือกเก็บข้อมูลเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งมีกลุ่มประชากรเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

3.2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้สัมภาษณ์จากผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ทั้งหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย นั่นคือ กรมการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่จัดทำ พัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย โดยกำหนดสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จำนวน 2 คน และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมตรวจประเมินและให้การรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย นั่นคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมด้านการตลาดท่องเที่ยว โดยกำหนดสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ

การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จำนวน 1 คน และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยกำหนดสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จำนวน 1 คน

3.2.2 โฮมสเตย์

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้แทนโฮมสเตย์ไทยในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ได้รับความนิยมในการท่องเที่ยว และเป็นจังหวัดที่โฮมสเตย์ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยมากที่สุด ซึ่งพิจารณาชุมชนท่องเที่ยวที่มีการให้บริการในรูปแบบโฮมสเตย์ในพื้นที่ต่างอำเภอเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อความหลากหลายด้านพื้นที่ โดยเลือกศึกษาข้อมูลจากผู้แทนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จำนวน 2 โฮมสเตย์ ได้แก่ (1) บ้านไร่กองขิงโฮมสเตย์ อำเภอหางดง และ (2) โฮมสเตย์ไต้ลือเมืองลงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด และผู้แทนโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จำนวน 2 โฮมสเตย์ ได้แก่ (1) ชุมชนบ้านออนใต้ อำเภอสันกำแพง และ (2) ชุมชนท่องเที่ยวบ้านกิวแลน้อย อำเภอสันป่าตอง เพื่อให้ได้ข้อมูลการให้ความสำคัญของมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยต่อการจัดการโฮมสเตย์ที่มีผลต่อในด้านแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

3.2.3 นักท่องเที่ยว

ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จำนวน 2 คน และนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จำนวน 2 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวจากบุคคลที่ชื่นชอบการเดินทางท่องเที่ยว อาทิ Blogger ด้านการท่องเที่ยว บุคคลทั่วไป เพื่อศึกษาข้อมูลในการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้มากขึ้นเพียงใดและการดำเนินการของโฮมสเตย์มาจากการมีส่วนร่วมของโฮมสเตย์ ประกอบกับการมีมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยมีส่วนช่วยส่งเสริมการดำเนินการในรูปแบบโฮมสเตย์อย่างไร

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งคำถามเป็นในรูปแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยมีการแบ่งโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

3.3.1 คำถามสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- กรมการท่องเที่ยว
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่

3.3.2 คำถามสัมภาษณ์โฮมสเตย์ ได้แก่

- โฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย
- โฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

3.3.3 คำถามสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว

- นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย
- นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

โดยข้อคำถามสัมภาษณ์ดังกล่าว ได้มาจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินการวิจัย

3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาตามที่ปรากฏ และพยายามค้นหา ตีความหมายที่แฝงอยู่ในข้อความเหล่านั้น ซึ่งมาจากข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวม และสร้างข้อสรุปเพื่อนำมาวิเคราะห์ (เอี่ยมพร หลินเจริญ, 2555) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงคุณภาพ และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการศึกษา ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จำเป็นต้องนำมาวิเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน ผู้แทนโฮมสเตย์ จำนวน 4 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 4 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 12 คน และดำเนินการบรรยายข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ หลังจากนั้นนำมาสรุปเชื่อมโยงกับการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาตอบคำถามการวิจัย และเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง กระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว กรณีศึกษา โฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และมีผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ทั้งหมด 12 ท่าน และผู้ให้ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โฮมสเตย์ และนักท่องเที่ยว ซึ่งในส่วนของ 1 คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของกรมการท่องเที่ยว ผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ และเจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนของ 2 ด้านโฮมสเตย์ จะแบ่งออกเป็น 1) โฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย 2) โฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และในส่วนของ 3 ด้านนักท่องเที่ยว จะแบ่งออกเป็น 1) นักท่องเที่ยวที่เคยพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย 2) นักท่องเที่ยวที่เคยพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย โดยคำถามในการสัมภาษณ์ มีอยู่ด้วยกัน 7 ชุดคำถาม ตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

4.1 ด้านกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

โดยศึกษาเรื่องกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ใช้การประเมินตัวแบบ CIPP เพื่อศึกษาแนวทางในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนในการส่งเสริมในเรื่องมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้เป็นไปตามบริบทของการท่องเที่ยวของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยผลการศึกษาข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

4.1.1 ด้านสภาพแวดล้อม (Context)

การดำเนินการด้านมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยวที่มีมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2546 เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ชุมชนมีศักยภาพพร้อมรองรับนักท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรม วิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี ในส่วนของโฮมสเตย์ก็ยังสามารถคงความเป็นชุมชนโฮมสเตย์อยู่ได้ เกิดการมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชน และด้วยประเทศไทยเองมีเอกลักษณ์วัฒนธรรมที่โดดเด่น การท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ยังมีความนิยมต่อกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ได้สัมผัสวิถีชีวิตจริงๆ และในขณะเดียวกันด้วยมาตรฐานมีการกำหนดตัวชี้วัดทั้ง

10 ด้าน โดยหลักๆ ที่มีความสอดคล้องกับการท่องเที่ยวเที่ยวในสถานการณ์ปัจจุบัน ที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เข้ามาแพร่ระบาดในประเทศไทย ในมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยยังมีการให้ความสำคัญในด้านความสะอาด สุขอนามัย ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดยประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็นด้านต่างๆ ได้แก่

1) บริบทลักษณะที่พักอาศัยของโฮมสเตย์

โฮมสเตย์เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสถึงอัตลักษณ์ความเป็นอยู่ของชุมชนเกิดประสบการณ์ใหม่ๆ โดยนักท่องเที่ยวสามารถพักกับเจ้าบ้านภายใต้ชายคาเดียวกัน และในปัจจุบันนักท่องเที่ยวเริ่มให้ความสนใจในด้านการเข้าพักแล้วสามารถแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งแน่นอนว่าแตกต่างจากการเข้าพักในรูปแบบโรงแรม โดยผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหารของกรมการท่องเที่ยวได้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“...เจตนาของเรานี้ในตอนทำมาตรฐานเราต้องการจะบอกว่าที่พักนี้ เราอยากให้คุณเข้าไปพักได้สัมผัสกับวัฒนธรรมชนบท แปลว่า องค์ประกอบในเรื่องมาตรฐานที่พักก็เป็นเพียงส่วนเดียว จะมีสิ่งอื่นๆ เป็นบริบทรอบข้างไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเป็นเรื่องอรรถาธิบายอะไรที่เราที่รู้อยู่แล้วว่าประเทศไทยนี้ ชาวบ้านหรือคนไทยมีเยี่ยมสยาม อันนี้เป็นเรื่องสำคัญและการบริการอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และคิดว่าตัวโฮมสเตย์นี้เหมาะสม มีบทบาทที่สำคัญเหมาะสมกับประเทศไทย ซึ่งคุณสามารถที่จะไปเที่ยวได้เป็นทางเลือกให้คุณไปเที่ยวได้ สามารถมองเห็นวัฒนธรรมหลายๆ อย่างที่คนไม่เคยเห็น อย่างเช่น คนได้ไม่เคยเห็นวัฒนธรรมของคนเหนือเลย ถ้าไปพักโรงแรมก็จะไม่เห็นชัด แต่ถ้าคุณไปพักที่โฮมสเตย์ ตื่นขึ้นมาตั้งแต่เช้า จนถึงเย็นรับรองว่ามันเป็นคนละบริบทกัน เพราะฉะนั้น ถ้ามองว่ามันเหมาะสมไหมในปัจจุบันมัน ก็เหมาะสมและยังสถานการณ์โควิด ที่เกิดขึ้นที่จะมีการท่องเที่ยวภายหลัง เรามีการคุยกับกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ได้แจ้งว่ามีต่างชาติเองก็ถามว่าถ้าเข้ามาแล้วมีโฮมสเตย์ที่อยู่ในชนบทหรือว่าที่อยู่ห่างไกลตัวเมืองให้พักมีเยอะไหม แสดงว่าคนเริ่มมีความสนใจหาเมืองเล็กๆ หาสถานที่ที่มีความปลอดภัยและมีการคำนึงถึงสุขอนามัยเพิ่มขึ้น ในบางสถานที่อาจจะเดินทางลำบากเพิ่มขึ้นแต่ก็มีความปลอดภัยในสุลักษณะมากขึ้นแปลว่าต่อไปนี้ ตัวโฮมสเตย์ที่มีอยู่ทั่วประเทศก็

อาจจะได้รับความนิยมมากขึ้นภายหลังสถานการณ์โควิดที่จะคลี่คลาย”
(ผู้อำนวยการกองพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว)

ทั้งนี้ ในเรื่องสุขอนามัยของนักท่องเที่ยว ตามเกณฑ์ตัวชี้วัดในด้านความสะอาดของมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ที่ได้กำหนดไว้อยู่แล้ว ทำให้นักท่องเที่ยวได้ท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยมากขึ้น ในยุคการท่องเที่ยววิถีใหม่ อาจจะต้องมีการพิจารณาเกณฑ์ตัวชี้วัดในด้านที่พัก อาหาร ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน เนื่องจากวิถีชีวิตของผู้คนท้องถิ่นหรือโฮมสเตย์ การรับประทานอาหารร่วมกันเป็นวิถีการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ซึ่งในยุคการท่องเที่ยวสมัยใหม่นี้ที่คำนึงถึงสุขอนามัยเป็นสิ่งสำคัญ ทำให้ต้องมีการปรับปรุงแบบการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การจัดโต๊ะรับประทานอาหารให้คำนึงถึงความปลอดภัยทั้งเจ้าบ้านและนักท่องเที่ยว โดยผู้ให้สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่กรมการท่องเที่ยว ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาหลักเกณฑ์มาตรฐานในบริบทปัจจุบัน ไว้ว่า

“มาตรฐานโฮมสเตย์ในปัจจุบันมีบางตัวชี้วัด ยังคงที่จะใช้ได้แต่ด้วยสถานการณ์การท่องเที่ยวและตัวพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวบางที่มาตรฐานจะต้องมาปรับในหลายๆเรื่องอย่างเช่น คำนียามของโฮมสเตย์ซึ่งมาตรฐานโฮมสเตย์ระบุว่าต้องพักชายคาเดียวกันซึ่งปัจจุบันมันไม่ใช่ลักษณะแบบนั้นแล้ว ฉะนั้นแล้วในส่วนของด้วยสถานการณ์โควิด บางตัวชี้วัด ในเรื่องของการนั่งล้อมวงกิน ก็คงต้องมาพิจารณาแต่ยังคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน เพราะในตัวมาตรฐานเน้นในเรื่องของวิถีชีวิต ฉะนั้นเราจะต้องมาดูบางตัวชี้วัดจะต้องปรับให้สอดคล้องกัน และปัจจุบันในเรื่องของการท่องเที่ยว มองว่ามาตรฐานโฮมสเตย์ไทยก็ยังคงเหมาะสมแต่ก็ควรมีการปรับเปลี่ยน เพราะเนื่องจากมาตรฐานตัวนี้ทำมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนมาถึงปี พ.ศ. 2551 จนถึงในปัจจุบันก็ค่อนข้างที่จะนานแล้ว ก็คิดว่าควรพิจารณาที่จะปรับเพื่อให้เกิดความทันสมัยและสามารถที่จะทำให้โฮมสเตย์สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน” (นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการพิเศษ กรมการท่องเที่ยว)

ทั้งนี้ มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในปัจจุบันจำเป็นต้องพิจารณาถึงในเรื่องความสะอาดและสุขอนามัยแก่นักท่องเที่ยวและโฮมสเตย์ให้มากขึ้น โดยให้มีแนวทางปฏิบัติเป็นไปตามมาตรฐานด้านสาธารณสุข ซึ่งการพิจารณาพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้เป็นไปตามสถานการณ์

การท่องเที่ยวในปัจจุบัน สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้แทนหน่วยงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด เชียงใหม่ กล่าวว่า

“เกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย 10 ด้าน คิดว่าเหมาะสมที่กรมได้ทำตัวชี้วัดนี้ ขึ้นมาเพื่อประเมิน ซึ่งในช่วงนี้เรื่องของสถานการณ์โควิด น่าจะมีเรื่องของมาตรฐานเกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด เช่น DMHTT อาจจะต้องมีเรื่องของจุดวัดอุณหภูมิแล้วก็เรื่องของเจลล้างมือการเว้นระยะห่าง รวมถึงเพิ่มเรื่องของ SHA Plus เข้าไปด้วย” (นักวิเคราะห์นโยบาย ชำนาญการ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่)

ในการท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์ จะเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้พักในที่พักที่ได้สัมผัสวัฒนธรรมชนบท โฮมสเตย์จัดตั้งขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชน ไม่ใช่เป็นการสร้างขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้เพียงพอต่อความต้องการมุ่งสร้างรายได้ ซึ่งก็จะไม่ตรงกับ การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่เป็นเพียงการสร้างรายได้เสริม จากข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหาร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้ข้อมูลถึงลักษณะการบริการที่พัก ให้แก่นักท่องเที่ยวในปัจจุบัน โดยให้ข้อมูลไว้ว่า

“คือนักท่องเที่ยวต้องเรียนรู้วิถีชีวิตเรามากที่สุดตื่นเข้ามาต้องทำอะไรกินอยู่ด้วยกันอย่าง Home Stay ที่เขาได้รับมาตรฐานจริงๆ ยกตัวอย่าง Home Stay ที่แม่กำปอง แรกๆที่เราเปิดเรื่องโฮมสเตย์ คือโฮมสเตย์ได้ไปเห็นตัวอย่างที่ดีมาแล้วก็ Knowledge เขาก็ดีด้วย เขาก็ทำค่อนข้างที่จะสมบูรณ์ คือมีการ Rotate กันอยู่แล้ว มีรายได้ที่นำมาอยู่ตรงกลาง เจ้าของบ้านก็โอเค แต่ภายหลังเริ่มมีห้องพักเพิ่มเข้ามา โดยไม่ได้อยู่ในบ้านที่สร้างขึ้น ในลักษณะนี้อาจจะไม่ตรงกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย” (รองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่)

2) ด้านการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

สำหรับในหน่วยงานที่มีภารกิจในการดำเนินการส่งเสริมโดยตรงนั้น ยังต้องมีการพัฒนาในตัวบุคลากรให้มีความพร้อมในการเผยแพร่ข้อมูลในเรื่องมาตรฐาน ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาในการส่งเสริมและพัฒนาตัวบุคลากรให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น เนื่องจาก

มีอุปสรรคในด้านการเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหารกรมการท่องเที่ยว กล่าวว่

“เรื่องการถ่ายทอดองค์ความรู้ของบุคลากร คงต้องบอกว่าจริงๆ ในเรื่องมาตรฐานมันต้องอาศัยเวลาในการทำความเข้าใจเพราะกว่าจะเข้าใจแต่ละบริษัท คุณสมบัติเบื้องต้นเป็นยังไงมาตรฐานเป็นยังไงเจตนาของที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบทเป็นยังไงแต่เนื่องจากว่าในกรมอย่างที่พี่บอกไปว่าคนน้อย เพราะฉะนั้นคนที่ทำงานก็จะมีประมาณไม่เกิน 10 คน ที่รู้ถามว่า 10 คน รู้ 100% ไหมก็คงไม่ใช่ การที่จะเป็นกรมวิชาการในการที่จะให้คำปรึกษากับโฮมสเตย์เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ทำอย่างไรให้โฮมสเตย์เข้าสู่มาตรฐาน เพราะเราเชื่อว่ามาตรฐานจะเป็นการยกระดับจากรากฐานศูนย์ เป็นฐานหนึ่ง สองขึ้นมา แต่องค์ความรู้ของน้องๆ หรือผู้ปฏิบัติ จะเกิดจากประสบการณ์ทั้งสิ้น อยู่ในกองนี้ทุกคนก็คงจะอ่านจาก เอกสาร ในวันนี้ถ้าให้เต็มร้อยก็เชื่อว่าอาจจะประมาณ 50-60% ที่จะพอให้คำแนะนำโฮมสเตย์ได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นทุกอย่างต้องอาศัยเวลาน้องๆ หรือผู้ปฏิบัติ ต้องมีประสบการณ์ที่จะลงพื้นที่ไปยังโฮมสเตย์ต่างๆ ที่จะมองเห็นภาพว่าภาคเหนือเขามีแบบนี้ภาคใต้เขามีแบบนี้ แล้วมันจะประมวลผลออกมา เพราะฉะนั้นถ้าเกิดน้องๆ หรือผู้ปฏิบัติยังอยู่ที่นี้ซักประมาณ 3-5 ปี องค์ความรู้นี้จะเกิด แต่ถ้าเกิดมีการโยกย้าย ก็ต้องมาเริ่มนับใหม่อีก ในขณะที่วันนี้กลายเป็นว่าโฮมสเตย์เป็นอาจารย์เรามากกว่าเราเป็นอาจารย์เขาอีก อย่างนี้ต้องทำกลับกัน ถ้าเราจะวางตัวเองเป็นกรมวิชาการในการที่จะให้ความรู้เราก็ต้องศึกษาเบื้องลึกเบื้องหลัง เพราะฉะนั้นตอนนี้เราก็มีนโยบายที่จะอบรมพัฒนาบุคลากร ไม่ว่าจะ เป็นวิธีการเป็นวิทยากรเพื่อที่จะไปให้องค์ความรู้กับทางโฮมสเตย์เพิ่มเติมขึ้น” (ผู้อำนวยการกองพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว)

การสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องของความหมาย คำนิยามของโฮมสเตย์ ทำให้อโฮมสเตย์และนักท่องเที่ยวได้รับรู้ และเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เป็นสิ่งสำคัญซึ่งจะทำให้โฮมสเตย์ยอมรับและเป็นที่ยอมรับพร้อมมาตรฐานโฮมสเตย์ที่แสดงถึงคุณภาพมากขึ้น จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่

“พนักงานหรือว่าเจ้าหน้าที่ คิดว่ายังถ่ายถอดได้น้อย แม้กระทั่งองค์กรของภาครัฐเอง อาจจะเป็นเพราะว่าในเรื่องของการประชาสัมพันธ์เรื่องโฮมสเตย์ ยังไม่กว้างขวางพอคนเข้าถึงยาก บางคนก็คิดแค่เป็นแบบ *Bed and Breakfast* จบ แล้วราคาถูก เพราะถ้าไปนอนโรงแรมอย่างน้อย 700-800 ขึ้นไป อย่างน้อยไปอยู่ตรงโฮมสเตย์ค่าหัว 250 บาท มีราคาถูกแล้วก็โอเค ถามว่าได้บรรยากาศใหม่ คือได้มาก วิิวได้ และตัวมาตรฐานที่กรมจัดทำขึ้นถามว่าดีไหม ดีมาก องค์กรประกอบเข้าหมดเลย แต่บางทีคนเอามาถ่ายถอด หรือผู้ประกอบการหรือชุมชนเองเขาก็ยังไม่เข้าใจก็ยังไม่เหมือนเป็นการจัดตั้งอยู่” (รองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่)

3) ด้านงบประมาณ

ตามภารกิจของพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว ได้รับงบประมาณในการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในทุกปี เพื่อดำเนินการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ ซึ่งในส่วนการตรวจประเมินนั้นอาจจะมีค่าใช้จ่ายเนื่องด้วยการของงบประมาณนั้นให้สอดคล้องกับการดำเนินการตรวจประเมินหรือคัดเลือกโฮมสเตย์ที่พร้อมในการขอรับมาตรฐาน โดยผู้ให้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของกรมการท่องเที่ยวได้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“ตอนนี้งบประมาณในเรื่องของการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยก็เหมาะสม เพราะว่าเท่าที่ผ่านมาตั้งแต่เปิดมายอดของการสมัครเข้ารับการตรวจประเมินเพิ่มมากขึ้น และถ้าเกิดว่าเราทำเชิงรุกหรือว่าตั้งเป้าไว้สูงๆ บางทีมันก็ไม่ได้หมายความว่าที่เข้ามามันจะผ่านหรือไม่ผ่าน แต่ทำอย่างไรที่เราจะทำให้โฮมสเตย์เข้าใจถึงการเข้าสู่มาตรฐานว่ามันไม่ใช่เรื่องยากแล้ว ทำอย่างไรการทำโฮมสเตย์เนี่ยมันทำยังไงให้กับตัวชุมชนเอง ที่ว่างงบประมาณมันก็พอสมควร ในตอนนี้ เหมือนไปพัฒนาแล้วก็คือยอดเขา ไม่ต้องเร่งว่าเอาจำนวน” (นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการพิเศษ กรมการท่องเที่ยว)

ในส่วนของงบประมาณในการส่งเสริมให้โฮมสเตย์สามารถเพิ่มศักยภาพในตัวเอง อาจยังไม่เพียงพอ เน้นการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ให้กับโฮมสเตย์ จำเป็นต้องให้ความสำคัญในส่วนนี้มากขึ้น เพื่อที่จะทำให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมในการร่วมกันพัฒนาให้โฮมสเตย์สามารถ

ดำเนินการรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ โดยผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหารของกรมการท่องเที่ยว ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“งบประมาณอาจจะยังไม่เพียงพอในการที่จะส่งเสริมหรือทำให้เขาเข้าใจบริษัท แต่ก็เหมาะสมในการที่จะสามารถดำเนินการในแต่ละปีได้ดีกว่าคืออาจจะเพิ่มกว่านี้ได้แต่ก็คงไม่ถึงกับ 100 ล้าน ก็เป็นไปได้ที่เราจะทำไหว เนื่องด้วยกรมเราเป็นกรมขนาดเล็ก กำลังคนปฏิบัติงานอาจจะยังไม่พอ ก็อาจจะเพิ่มไม่เกิน 10 ล้าน ในการที่จะทำ ซึ่งคิดว่าไปได้ เราอยากให้ความเข้มแข็งของฐานรากมีความมั่นคงยั่งยืน มากกว่าการเอาเงินไปให้เขา เราอยากพัฒนาเขามากกว่านั้น เพราะฉะนั้น ถ้าถามในบริบท ถ้าเราจะทำได้เองที่จะสร้างความยั่งยืนในโฮมสเตย์ ก็มองว่าถ้าอย่างนั้นเนี่ยถ้าได้ปริมาณเงินมากกว่านี้เราอาจจะไปช่วยในหลายๆ ด้าน ให้เขาได้พัฒนาองค์ความรู้ ซึ่งในปัจจุบันเราก็เริ่มทำมากขึ้นในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในเรื่องของการขาย การประชาสัมพันธ์ตัวเองไม่ว่าจะเป็นการต่อยอดโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานแล้วให้มีจุดขายมากขึ้นอันนี้เราก็เริ่มสร้างไปเรื่อยๆ อันนี้ก็จะเป็นจุดที่เราพยายามดึงงบประมาณให้ทำแล้วเกิดประโยชน์มากที่สุดกับโฮมสเตย์” (ผู้อำนวยการกองพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว)

4.1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

การดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย โดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) อันได้แก่

1) วิธีการหรือแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

มีการพยายามพัฒนาและยกระดับโฮมสเตย์ให้มีศักยภาพ พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการเข้าสู่มาตรฐานและการพัฒนาให้โฮมสเตย์สามารถต่อยอดเพิ่มมูลค่าได้ ซึ่งจะมีการจัดกลุ่มความพร้อมของโฮมสเตย์ แบ่งออกเป็น กลุ่ม 1 คือ กลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว กลุ่ม 2 คือ กลุ่มโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานแต่มีความพร้อมและอยู่ระหว่างรอเข้ารับการตรวจประเมินและให้การรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย กลุ่ม 3 คือ กลุ่มโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานและพิจารณาแล้วสามารถเข้ามาตรฐานโฮมสเตย์ และกลุ่มที่ 4 คือ กลุ่มโฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และเมื่อดำเนินการจัดกลุ่ม

โฮมสเตย์แล้ว กรมการท่องเที่ยวจะดำเนินการส่งเสริมและยกระดับกลุ่มโฮมสเตย์ตามกลุ่ม โดยกลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว ก็จะมีการต่อยอดพัฒนาเพิ่มศักยภาพให้โฮมสเตย์นั้นๆ อย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหารกรมการท่องเที่ยวกล่าวว่า

“ประเด็นที่หนึ่ง จะมี 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือกลุ่มที่ได้รับมาตรฐานแล้ว กลุ่มที่ 2 ก็คือกำลังจะก้าวเข้ามามาตรฐานได้พร้อมทุกอย่างแล้ว อันนี้เราก็มีการไปอบรมพัฒนาเพื่อที่จะให้เขาสมัคร และอบรมให้เขาทำอย่างไรให้เขาได้มาตรฐานจริงๆ กลุ่มที่ 3 คือกลุ่มคนที่สามารถเข้ามามาตรฐาน ซึ่งต้องมีการจัดแยกการส่งเสริม กลุ่มคนที่ได้มาตรฐานแล้ว สมมติว่ามาตรฐานได้มา 247 แห่งทั่วประเทศ ถ้าพูดถึงคนทั่วไปเขาก็มองว่าเป็นโฮมสเตย์ เพราะฉะนั้นกลุ่มคนที่ได้มาตรฐานแล้วเราก็ต้องสร้างจุดขายให้เขา วันนี้เราทำเพิ่มเติม เช่น คนที่ได้มาตรฐานแล้วคุณจะเป็น Eco Friendly Homestay ใหม่ คุณจะเป็น Healthy Homestay ใหม่ อันนี้เรียกเป็นการสร้างจุดขายเพิ่มเติม ต่อยอด Value added ให้กับชุมชน และสามารถสร้างรายได้เป็นตัวเลือกและแนวทางที่จะสร้างรายได้ให้กับชุมชน”
(ผู้อำนวยการกองพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว)

โดยการส่งเสริมโฮมสเตย์ในแต่ละกลุ่มดังกล่าวนี้ จะมีการพิจารณาลำดับความสำคัญของกลุ่มโฮมสเตย์ในการส่งเสริมให้เหมาะสมกับงบประมาณที่ได้รับ ก็จะเน้นส่งเสริมในโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานและโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานแต่มีความพร้อมสามารถเข้าสู่มาตรฐานและอยู่ระหว่างการสมัครเข้ารับการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เพื่อให้สามารถเข้าสู่มาตรฐาน รองลงมาคือในกลุ่มโฮมสเตย์ที่มีความพร้อมแต่อาจยังไม่ทราบข้อมูลมากนัก ในส่วนนี้จำเป็นต้องสร้างการรับรู้ในเรื่องเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้แก่โฮมสเตย์ แต่ทั้งนี้ในทุกกลุ่มโฮมสเตย์มุ่งเน้นให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน เพื่อสร้างศักยภาพให้แก่โฮมสเตย์ ดึงดูดการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์และสามารถสร้างความมั่นใจในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

“เรามีแนวทางการดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่ต่างกัน คือจะทำอย่างไรให้คนไม่รู้เรื่องเลยเข้าใจเขาเรียกได้ยินเรื่องมาตรฐานก่อน ดีกว่าได้ยินแล้วก็ทำอย่างไรจะพัฒนาเขากลุ่มนี้ ซึ่งจะยากหน่อย แล้วเราเลือกจากงบประมาณที่จำกัด อาจจะทำทั้ง 3 กลุ่ม ไม่ไหว ก็จะเป็นกลุ่ม 1 กลุ่ม 2 ที่เรา

เน้นว่าโอเคน่าจะงบจะไปตกตรงนี้อยู่ แต่กลุ่ม 3 ก็ไม่ทั้งจะเห็นว่าเราขอ
งบประมาณในการที่จะพัฒนาให้เข้าสู่มาตรฐานให้ได้ สร้างการรับรู้ให้ได้
เพราะฉะนั้นกลุ่ม 2 พอเขาสัมครแล้วเขาอาจแต่ยังไม่ได้ แต่เราก็จะมีการอบรมมี
การ Test มีการสอนก่อน ได้รับการตรวจประเมิน ซึ่ง 3 กลุ่มนี้ เป็น 3 กลุ่มหลัก
ที่นี้จะมีเก็บตก กลุ่ม 4 เพราะว่าคนกลุ่ม 2 ที่อยากจะขอรับการตรวจประเมิน
ก้าวบันไดเข้าสู่จะเป็นมาตรฐานและจะได้รับแล้ว ปรากฏว่าพอไปตรวจแล้วไม่
ผ่าน คนกลุ่ม 4 ก็คือคนกลุ่ม 2 ซึ่งมีความพร้อมแล้ว จึงเพิ่มเติมว่าแล้วทำอย่างไร
ให้คนกลุ่ม 2 ที่ตกที่กลายเป็นกลุ่ม 4 ให้กลายเป็นกลุ่ม 2 เพื่อเข้าสู่มาตรฐาน
ไปเป็นกลุ่ม 1 ให้ได้ เพราะฉะนั้นตรงนี้เราก็มี่เรื่องของคลินิกชุมชนเพิ่มเติม
ว่าอยากจะไปบอกเขาว่าสิ่งที่เขาตกมันคืออะไร แล้วเขาจะทำอย่างไรให้เขาเข้าสู่
การเป็นกลุ่ม 2 แล้วกลายเป็นกลุ่ม 1 ได้ เราอาจเป็นที่เลี้ยงเป็นโค้ชซึ่งให้ทาง
ชุมชนอันนี้อาจจะมองเห็นแนวทางในการส่งเสริม ซึ่งคิดว่าจริงๆถ้าเราแบ่ง
Sector ออกมาเป็นแบบนี้ก็จะเหมาะสมแล้วมองเห็นภาพของตัวโฮมสเตย์ทั่ว
ประเทศได้ว่าคนกลุ่มไหนเราจะทำอย่างไรให้ทั้งหมดกลายเป็นกลุ่ม 1 และเป็น
คนกลุ่ม 1 Plus ให้ได้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยวและสร้างรายได้เป็น
ตัวเลือกและแนวทางที่จะสร้างรายได้ให้กับชุมชน (ผู้อำนวยการกองพัฒนา
บริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว)

ในเรื่องของแนวทางการส่งเสริมโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีการอบรมให้
ความรู้แก่โฮมสเตย์ และต่อยอดโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ซึ่งเน้นการพัฒนา
สร้างทักษะให้กับโฮมสเตย์ ให้โฮมสเตย์สามารถดึงเอกลักษณ์วิถีชุมชนสร้างจุดขายให้โฮมสเตย์
เจ้าหน้าที่กรมการท่องเที่ยวผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า

“แนวทางในการส่งเสริมมาตรฐานถือว่ามีเหมาะสม เช่น โฮมสเตย์ที่
อย่างเช่นเราอบรมโฮมสเตย์ที่ยังไม่มีการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานแล้ว
ก็อบรมให้เขามีความรู้ความเข้าใจเรื่องแรกเลยจนเขาสามารถที่จะมีการ
ดำเนินการสอดคล้องกับมาตรฐานแล้วก็เหมือนว่าส่งเสริมให้เขาเข้าสู่มาตรฐาน
โดยการตรวจประเมินและได้รับการรับรอง หลังจากนั้นเมื่อได้รับการรับรองแล้ว
เราก็ยังต่อยอด เช่น โฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองเราก็ไปดูจุดเด่นของเขา ว่า

จุดเด่นของแต่ละโฮมสเตย์มีอะไรและเราก็ชูเรื่องเหล่านั้นขึ้นมาทำให้อย่างน้อยได้พัฒนาศักยภาพของเขาและสร้างจุดขาย และทำให้เขาสามารถที่จะดำเนินการหรือขายได้ให้กับนักท่องเที่ยวที่ตัวเองมีจุดเด่น เช่น มีศักยภาพในเรื่องของเชิงสุขภาพก็ *Healthy Homestay* ไป ในเรื่องของ *Eco friendly* ซึ่งเดี๋ยวนี้มันมีหลายประเภท เช่น เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอะไรก็แล้วแต่ หรือเชิงวัฒนธรรม เช่น ไทลื้อเมืองหลวง เขาก็เด่นในเรื่องวัฒนธรรม” (นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการพิเศษ กรมการท่องเที่ยว)

วิธีการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย โดยดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องการจัดอบรมให้ความรู้แก่โฮมสเตย์ทั้งที่ยังไม่ได้รับมาตรฐาน จะดำเนินการช่วยสนับสนุนให้โฮมสเตย์มีความพร้อมในการเข้ารับการตรวจประเมินมาตรฐาน และเมื่อโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานแล้วจะดำเนินการจัดอบรมต่อยอดให้โฮมสเตย์ที่มีศักยภาพสามารถถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนโฮมสเตย์ สามารถสร้างจุดขายให้ตัวเอง

2) การติดตามการดำเนินการตามมาตรฐาน

การดำเนินการต้องมีการให้ความสำคัญต่อการติดตามการดำเนินการตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และรวบรวมข้อมูลการให้บริการของโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยศึกษาข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่ได้เข้ารับบริการและจากโฮมสเตย์ เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงวิธีการดำเนินการให้การรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ และเพื่อให้โฮมสเตย์ทุกที่สามารถคงไว้ซึ่งมาตรฐานผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ได้ให้ข้อมูลว่า

“ตั้งแต่กรมมีการจัดทำมาตรฐาน ก็มีกรอบ การให้เขาปฏิบัติตนอะไรยังไงคือ ถ้าเราให้มาตรฐานเขาไปแล้วเราให้เขาผ่านมาตรฐานตัวนี้แสดงว่าตรงนั้น กรมก็ค่อนข้างทำไปมาก แต่เขาจะทำไปมากน้อยแค่ไหนมันเป็น *feedback* ที่เราจะต้องลุ่มดู ห้องพักห้ามเกิน 4 ห้อง ถ้าเกินมากกว่านั้นก็ไม่ใช่ และมันจะออกไปเป็นแนว *Hostel* แต่เท่าที่เราเห็นบางที่เขาก็มีหลายห้องเพราะเขาสร้างเพิ่มเติมขึ้นมามันไม่ใช่ห้องที่อยู่บ้านเขาจริงๆ ที่ว่าจะต้องอยู่ชายคาเดียวกันห้องเหลือจากลูกๆหลานๆไม่อยู่แล้ว ก็จะเหลือแต่ผู้แก่คุณพ่อคุณแม่เอามาดัดแปลงให้นักท่องเที่ยวอยู่ชั่วคราวไม่ถาวรมันก็จะเข้าข่ายไปทางแบบว่าเป็นโรงแรม ก็คือจะต้องมีการติดตามอยู่เรื่อยๆเหมือนเราให้อย่างมาตรฐาน *Green Food Good*

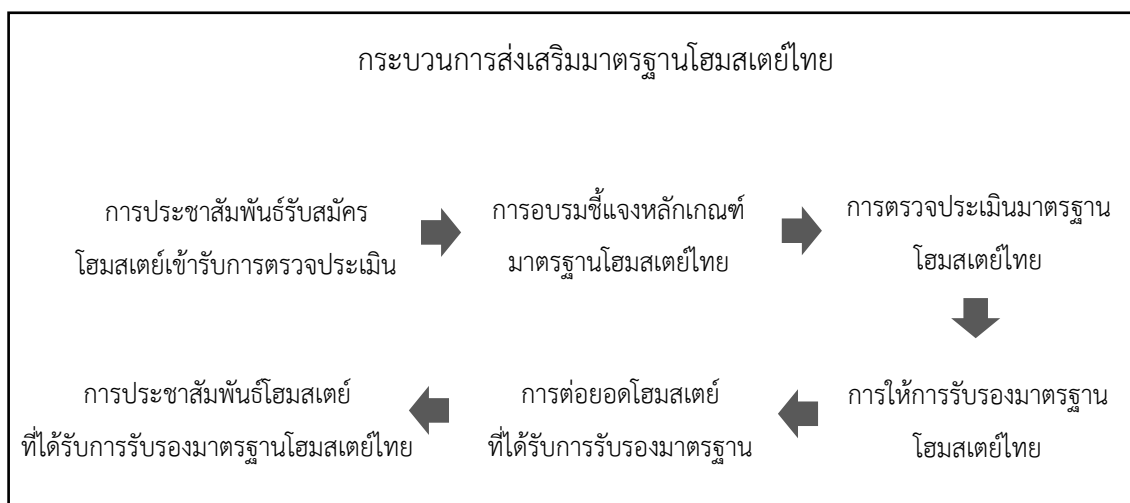
Taste เราก็ต้องตามเขาว่าเขายังสามารถ Keep ตัวมาตรฐานได้อยู่หรือเปล่า และต้องกลับไปดูว่าเรื่องที่พิกเรื่องอาหาร เรื่องความปลอดภัย เรื่องของเจ้าของ บ้านโอเคหรือเปล่า มีรายการนำเที่ยวใหม่ วัฒนธรรมเขาเป็นยังไงสร้างมูลค่าของ ผลิตภัณฑ์ในชุมชนหรือเปล่าแล้วมีการ PR ใหม่” (รองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่)

การเข้าสู่กระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จึงจำเป็นต้องพิจารณาจากวิธีการและ แนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เพื่อให้การส่งเสริมตรงกลุ่มเป้าหมายตามงบประมาณ ที่ได้รับการจัดสรรอย่างเหมาะสม การประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ ผ่านรูปแบบต่างๆ อาทิ การอบรม ให้ความรู้ฝึกทักษะให้โฮมสเตย์มีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยว และได้รับการรับรองมาตรฐาน โฮมสเตย์ไทย ตลอดจนการต่อยอดการส่งเสริมแก่กลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เพื่อสร้าง ศักยภาพและทักษะให้โฮมสเตย์อย่างต่อเนื่อง และข้อมูลจากการติดตามการดำเนินการของโฮมสเตย์ ที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อนำมาเข้าสู่กระบวนการส่งเสริมโฮมสเตย์

4.1.3 ด้านกระบวนการ (Process)

วิธีการส่งเสริมมาตรฐาน การดำเนินโครงการต่างๆ โดยมีกระบวนการในการส่งเสริม นั้น สร้างการรับรู้ให้คนสามารถเข้าถึงมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้มากขึ้น และสร้างทักษะให้กับโฮมสเตย์ ไทยให้สามารถเข้าสู่มาตรฐาน เพื่อสร้างคุณภาพในการท่องเที่ยว และเพิ่มทางเลือกในการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้น

การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย มุ่งเน้นการให้ความรู้แก่โฮมสเตย์ผ่านการจัดอบรม ให้โฮมสเตย์ ได้รับทราบถึงความสำคัญของการมีมาตรฐาน พร้อมเข้ารับการตรวจประเมินและให้การรับรอง มาตรฐาน และส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้คนได้รับรู้คือการทำการประชาสัมพันธ์ โดยปัจจุบันกรมการท่องเที่ยว เริ่มมีการดำเนินการในด้านการประชาสัมพันธ์มากขึ้น มีการจัดทำโครงการในลักษณะสร้างการรับรู้ เรื่องมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานให้นักท่องเที่ยว ได้รับทราบมากขึ้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่ากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย มีการดำเนินการ ดังนี้

ภาพที่ 6 แสดงกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

โดยจากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหารกรมการท่องเที่ยว ได้กล่าวถึงกระบวนการนี้ว่า

“การส่งเสริมมาตรฐานกับกลุ่มคนที่ยังไม่ได้มาตรฐานก็จะมีการจัดอบรมทำอย่างไรถึงจะให้เขาได้มีการเข้าที่สำคัญในกรณีที่มีการส่งเสริมมาตรฐานจากเดิมเราไม่เคยทำประชาสัมพันธ์ให้เลยกับชุมชนที่ได้รับมาตรฐานแล้วจะมีอะไรบ้างวันนี้เราตั้งงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ตัวโฮมสเตย์ตัวชุมชนที่ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น เพราะฉะนั้นการประชาสัมพันธ์นี้ถือว่าเป็นเรื่องของการส่งเสริมโดยแท้ จะทำอย่างไรให้คนรู้จักเรามีแคมเปญที่เกิดขึ้น ในปีนี้คือ สุขเต็มลิบ ที่จะทำให้คนไปเที่ยวไปเที่ยวในเรื่องของโฮมสเตย์เพิ่มมากขึ้น จริงๆของตั้งแต่ปี 64 ก็เริ่มมีโครงการที่จะประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมขึ้นก็จะเห็นจากแคมเปญต่างๆที่เราเริ่มทยอยออก แต่เนื่องจากว่าย้อนไปตั้งงบประมาณไม่ได้เยอะมากเราก็อาจจะทำได้ไม่เต็มที่ แต่ก็พยายามที่จะดึงจุดสนใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเห็นตัวที่ได้มาตรฐานขึ้น” (ผู้อำนวยการกองพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว)

การดำเนินการสร้างกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คือการสร้างการรับรู้ความเข้าใจในมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ที่มาความสำคัญ ประโยชน์ของการมีมาตรฐาน ให้แกโฮมสเตย์ได้รับทราบ จนโฮมสเตย์สามารถเข้าสู่มาตรฐาน แล้วจึงมีการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของโฮมสเตย์ให้สามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ได้ ขั้นสุดท้าย มีการทำการตลาดและ

ประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ รวมถึงโฮมสเตย์ในพื้นที่อื่นๆได้รับทราบถึงความสำคัญในการมีมาตรฐาน โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่กล่าวว่า

“มอง [กระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย] เป็นห่วงโซ่ด้านการท่องเที่ยว Value Chain ต้นทาง กลาง ปลายทาง อันดับแรก คือต้นทางต้องมีการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย กลางทางก็คือส่งเสริมและพัฒนาเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการให้กับโฮมสเตย์ ส่วนปลายทางก็จะเป็นเรื่องของการตลาดการประชาสัมพันธ์ให้กับโฮมสเตย์ และในเรื่องของการรับรู้การสมัครมาตรฐานโฮมสเตย์อันนี้ก็สำคัญรวมถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่เขาจะได้รับตอนที่ผ่านมาตรฐาน” (นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่)

การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ ไม่เพียงแต่กรมการท่องเที่ยว ที่เป็นผู้จัดทำมาตรฐานและส่งเสริมมาตรฐานให้เป็นที่รู้จักและมีเป้าหมายให้โฮมสเตย์ได้รับการรับรอง ยังมีสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดที่เป็นหน่วยงานในพื้นที่ที่คอยประสานงานกับโฮมสเตย์ในพื้นที่เพื่อส่งเสริมให้เข้าสู่มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และยังมีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่เป็นหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวคอยช่วยประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ อย่างโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองก็จะมีการนำมาประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ ตามข้อมูลจากผู้ใช้สัมภาษณ์ ผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ต่อไปนี้

“ปัจจุบันก็เป็นเรื่องของ PR มากกว่าทำการตลาดเพราะว่าถ้าเป็นเรื่องของการตรวจขึ้นอยู่กับทางกลุ่มมากกว่าเพราะว่าเป็นองค์กรเจ้าของ ที่จะมาเชิญทาง ททท. เป็นคณะกรรมการออกตรวจตอนที่ไปอยู่แพร่เขาก็จะมีชุมชนทำเรื่องโฮมสเตย์อย่าง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด อย่างหน่วยงานอื่นเขาก็เชิญ ททท. ไปเป็นกรรมการร่วมเหมือนกันแต่หลักๆก็คือโดยภารกิจในด้านการตลาดการ PR เป็นสำคัญ ซึ่งขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการทั้งหมด” (รองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่)

และยังมีการดำเนินการในรูปแบบโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะให้แก่โฮมสเตย์เอง พร้อมการส่งเสริมประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว ผ่านสื่อต่างๆ อาทิ สื่อทางออนไลน์ ที่เป็นช่องทางที่ผู้คนสามารถเข้าถึงได้ง่ายจากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหารกรมการท่องเที่ยว

“จากที่ผ่านมาเราได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนหรือแม้กระทั่งการอบรมให้คนสมัครเข้าร่วม เพื่อจะตรวจประเมินเดิมาอาจจะน้อยหน่อยมันจะมีอย่างนี้ลี้มย้อนไปบอกว่าอายุมาตรฐานโฮมสเตย์จะมีอายุ 3 ปี เพราะฉะนั้น เดิมเลยที่ไม่มี การประชาสัมพันธ์หรือไม่มีการอบรมหรือไม่มีการต่อยอด incentive อะไรก็ตามจะเห็นว่า โฮมสเตย์ส่วนใหญ่ที่มาขอรับจะเป็นโฮมสเตย์ที่หมดอายุแล้วก็มาต่อๆแต่เมื่อ 2 ปีที่ผ่านมาพีสังเกตเห็นว่ามีโฮมสเตย์รายใหม่ที่ขอเข้าเกิน 80% แสดงว่ามาตรฐานเนี่ยเริ่มเป็นที่ยอมรับมากขึ้นแล้วก็โครงการที่เราทำไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการประชาสัมพันธ์เองอบรมเชิญชวนการต่อยอดการให้ Incentive คิดว่าโครงการต่างๆ เริ่มมีการรับรู้ลึกลงไปถึงตัวโฮมสเตย์มากขึ้น ก็ทำให้เขามีความสนใจอยากเข้าร่วมมากขึ้น” (ผู้อำนวยการกองพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว)

4.1.4 ด้านผลผลิต (Product)

กระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย มีการดำเนินการในเรื่องของการสร้างการรับรู้ให้โฮมสเตย์และนักท่องเที่ยวได้เห็นถึงความสำคัญของมาตรฐาน โฮมสเตย์เองการได้รับมาตรฐานย่อมเป็นสิ่งการันตีคุณภาพของการให้บริการ ทั้งนี้ โฮมสเตย์ต้องมีการร่วมกลุ่ม การมีส่วนร่วมของโฮมสเตย์เป็นสิ่งสำคัญต่อการคงไว้ซึ่งมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เนื่องจากการดำเนินการบริหารจัดการสมาชิกในกลุ่มโฮมสเตย์จะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ในส่วนนักท่องเที่ยวย่อมสร้างความมั่นใจในการเข้าใช้บริการ และเป็นการเพิ่มทางเลือกในการเดินทางท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น จากการศึกษาทำให้เห็นว่าความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในเรื่องการเข้าพักย่อมต้องการที่พักที่มีความสะอาดปลอดภัย มั่นใจในการเข้ารับบริการ ซึ่งภาครัฐก็ให้ความสำคัญและมุ่งส่งเสริมให้โฮมสเตย์ได้รับมาตรฐาน ในส่วนการประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยวในหลายๆช่องทางและให้มีความต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ดี ต้องคำนึงถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะท่องเที่ยวอย่างไม่กระจุกตัว เพื่อเป็นการรักษา

การท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ไม่เป็นการรบกวนธรรมชาติและทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือว่าเป็นการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง

ในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้เกี่ยวกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย หน่วยงานได้มีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ในหลายช่องทางเพิ่มมากขึ้น ให้ทั้งผู้ประกอบการ ชุมชน นักท่องเที่ยว ได้รับรู้ถึงความสำคัญของมาตรฐาน โดยมีการส่งเสริมมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ดังนี้

1) ด้านการส่งเสริมโฮมสเตย์ให้มีมาตรฐานและประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้

การส่งเสริมให้โฮมสเตย์มีมาตรฐาน แบ่งเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรกคือการส่งเสริมผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ให้ได้รับทราบถึงการมีมาตรฐานโฮมสเตย์จะต้องมีการดำเนินการตามตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น และการมีมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริม และส่วนที่สอง คือ การร่วมกลุ่มของสมาชิกโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยต้องเข้าไปส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่องการดำเนินการด้านที่พักอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งก็จะสามารถสร้างการบริการในการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ให้มีคุณภาพได้ดำเนินการตามตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น และการมีมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริม จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหารกรมการท่องเที่ยว กล่าวว่า

“ก็จะแบ่งเป็น 2 ส่วนการส่งเสริมของเราทำอย่างไรในรูปแบบของโฮมสเตย์เน้นตัวผู้ประกอบการโฮมสเตย์หรือชุมชนก่อน เราจะมี 2 ส่วน ส่วนแรก ตัวรูปแบบของโฮมสเตย์ ด้วยการกำหนดคุณสมบัติหรือตัวชี้วัดของโฮมสเตย์ที่เรากำหนดในส่วนของมาตรฐานจะเห็นว่า ถ้าดูคุณสมบัติเบื้องต้น 10 ข้อนี้ ว่าด้วยเรื่องการเป็นรายได้เสริมของชุมชน เพราะฉะนั้นแปลว่าชุมชนอยู่แบบนั้นเขามีอาชีพหลักของเขาเป็นเกษตรกรทำไร่ผลไม้อะไรก็ตาม คืออาชีพเสริมที่เกิดขึ้นส่วนที่สอง คือมีการรวมกลุ่มของชุมชน มีการที่จะให้สมาชิกในบ้านเข้าใจในบทบาทว่า ถ้านักท่องเที่ยวมาจะต้องทำอะไรบ้างเพราะฉะนั้นเนี่ยแล้วที่สำคัญก็คือเราไปมองถึงเรื่องของการถูกกฎหมายของชาวบ้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดแจ้งที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมตาม พรบ. โรงแรม ของกระทรวงมหาดไทย หรือการที่โฮมสเตย์จะต้องมีบ้านเลขที่ที่ออกโดยราชการจะเห็นว่าทุกอย่าง ถูกต้องตามกฎหมาย เพราะฉะนั้นการส่งเสริมแบบนี้ โฮมสเตย์หรือคนทำเขาจะรู้เลยว่า ที่เขาทำจะเกิดความยั่งยืนถูกต้อง มีรายได้ที่ถูกต้อง ส่วนของนักท่องเที่ยวในเรื่องของ

มาตรฐานก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะบอกนักท่องเที่ยวว่าคุณสามารถเชื่อมั่นได้เลยว่าสิ่งที่คุณกำลังจะเข้าไปพักเนี่ยมันสามารถตอบสนองความต้องการของคุณได้”
(ผู้อำนวยการกองพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว)

การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย สามารถทำให้นักท่องเที่ยวมั่นใจได้ในการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ได้ จากการที่นักท่องเที่ยวได้รับรู้และได้สัมผัสการเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้การรับรองมาตรฐาน การได้รับบริการอย่างปลอดภัยคือสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ พร้อมการได้สัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนอย่างแท้จริง โดยผู้ให้สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1 กล่าวว่า

“การรับรู้มาตรฐานโฮมสเตย์มากขึ้นจากเมื่อหลายปีก่อน และช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา คือจะเริ่มเข้าใจว่าที่พักโฮมสเตย์มันมีแบบมีมาตรฐาน ทำให้เป็นการพัฒนาช่วยโฮมสเตย์มากขึ้น จากเราไปเที่ยวแล้วได้มีโอกาสได้เข้าไปสัมผัสกับคนที่ทำตรงนี้ก็ทำให้เข้าใจมากขึ้น เสน่ห์ที่ทุกคนจะได้คือเสน่ห์ที่มันสัมผัสได้ บางคนอาจจะไม่ได้พูดอะไรมากแต่เราารู้เลยว่าแบบอันนี้คือเสน่ห์ของเขา เป็นวิถีของเขา เช่น การพูดในลักษณะแบบนี้น่ารักมากจริงๆ แบบถ้าได้เข้าพักก็จะได้สัมผัสเสน่ห์ของแต่ละที่ อาจจะไม่ได้มีความ Perfect แต่เหมือนเราไปพักกับญาติที่อาศัยอยู่ที่นี้จริงๆ ก็เลยคิดว่านี่คือเสน่ห์ของโฮมสเตย์ ในด้านการจัดการก็จะทำให้เรามั่นใจมากขึ้น อย่างเช่น เราไปกินข้าว แบบก็คิดว่ามันจะสะอาดหรือเปล่านั้นใจได้หรือเปล่า ซึ่งก็จะมี ความสบายใจในส่วนนี้มากขึ้น” (นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1)

โดยการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยว นั้น ได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ แต่ข้อมูลอาจยังไม่ดึงดูดความสนใจในการสืบหาข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของนักท่องเที่ยว โดยข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1 กล่าวว่า

“มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เคยได้ยิน หรือเคยเห็นผ่านหูผ่านตา เพราะว่าเป็นคนหนึ่งที่ติดตามเพจบุ๊กของกรมการท่องเที่ยว เลยจะได้เห็นกรมการท่องเที่ยวลงไว้ในส่วนของมาตรฐาน และเห็นโลโก้ผ่านๆ แต่ยังไม่รู้รายละเอียดมากกว่า

มาตรฐานนี้ช่วยอะไรบ้าง ทำอะไรบ้าง” (นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1)

การประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้มีส่วนสำคัญทำให้นักท่องเที่ยว ทำให้มีตัวเลือกในการเลือกรับบริการโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน และสามารถสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวได้ เนื่องจากการเข้าพักในโฮมสเตย์ที่ไม่มีมาตรฐาน อาจเจออุปสรรคในการเข้าพักได้ ดังนั้น ความคาดหวังในการท่องเที่ยวที่ต้องการความสะอาดปลอดภัย การมีมาตรฐานจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะการันตีการให้บริการที่ดีแก่นักท่องเที่ยว โดยข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2 กล่าวว่า

“หากเราได้รับรู้ในมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย มันก็เป็นตัวเลือกที่ทำให้เราเลือกก่อนเป็นอันดับแรก เพราะทำให้เราทราบว่ามีมาตรฐานการรับรอง เราก็จะเลือกง่ายขึ้น สร้างความมั่นใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของถูกสุขลักษณะ สะอาด สะดวก ปลอดภัย เหตุผลที่พูดถึงเรื่องถูกสุขลักษณะ ต้องมาเป็นอันดับแรก ๆ ลำดับต้น ๆ บางที่เราไปบริโภคอาหารไม่ถูกสุขลักษณะเป็นผลเสียกับเรา ท้องเสีย กรรมวิธีในการทำต้องสะอาด ถูกหลักสุขอนามัย และห้องน้ำโฮมสเตย์เป็นอะไรที่สำคัญมาก ที่ยังขาดมาก ๆ บางทีไปพักโฮมสเตย์ ต้องไปอาบน้ำไกล ห้องน้ำต้องเดินไปไกล และบางทีห้องน้ำไม่ได้มีอะไรที่ถูกหลักอนามัย ถ้ามีมาตรฐานรองรับตรงนี้ทำให้เรามั่นใจ ไม่ต้องคิดว่าห้องน้ำจะเป็นยังไง เพราะโดยปกติโฮมสเตย์ไม่ค่อยโชว์ห้องน้ำว่าเป็นอย่างไร” (นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2)

2) การร่วมกลุ่มของสมาชิกโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

การดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ในด้านการประชาสัมพันธ์การรับรู้ถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในปัจจุบันกรมการท่องเที่ยวได้มีการดำเนินการได้อย่างทั่วถึงมากขึ้นกว่าเดิม จะเห็นได้จากหน่วยงานอื่นๆ เช่นภาคเอกชน หันมาให้ความสนใจกับโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเลือกเป็นสถานที่พักให้กับพนักงานเพื่อทำกิจกรรมเพื่อสังคม หรือในด้านสถาบันการศึกษา นำเรื่องมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยไปต่อยอดทางการศึกษา โดยผู้ให้สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่กรมการท่องเที่ยวกล่าวว่า

“ในส่วนขอเครือข่ายของกรมเองเมื่อก่อนเราทำงานอยู่กับไม่กี่หน่วยงาน เดี่ยวนี้หลายๆหน่วยงานก็จะเข้ามาต่อยอดจากงานของเรา แล้วก็ให้ความสำคัญ คือเชื่อมั่นว่าโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากเรา คือมีความน่าเชื่อถือ เรียกว่า มีมาตรฐานในการดำเนินงานค่อนข้างที่จะเชื่อมั่น อย่างเช่น ออมลินเข้ามาทำและก็บริษัท ปตท. ก็มาถามเรื่อง CSR แล้วเค้าก็อยากได้ข้อมูลเหล่าที่ไปทำ แล้วเค้าก็จะนำไปต่อยอดของเขา และในหน่วยงานสถาบันการศึกษา เขาก็นำเอาในเรื่องของมาตรฐานโฮมสเตย์ไปทำงานวิจัยไปในเรื่องของการให้ความรู้ ไปอบรม ไปพัฒนาชุมชนในบริเวณใกล้เคียง” (นักพัฒนาการท่องเที่ยว ชำนาญการพิเศษ กรมการท่องเที่ยว)

นอกจากนี้ในการประชาสัมพันธ์นั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงในการรองรับนักท่องเที่ยวของกลุ่มเจ้าของโฮมสเตย์เอง กับความต้องการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบกระจายตัว ไม่กระจุกตัวอยู่ที่ใดที่หนึ่ง เพื่อเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่กล่าวว่า

“การท่องเที่ยวโฮมสเตย์มันเป็นเทรนด์เป็นสถานการณ์ปัจจุบันด้วยที่คนไม่ยอมไปแออัดกันแล้วก็คนเริ่มกลับไปในยุคที่หายหาดีตอีกแล้ว โอกาสที่ตัวโฮมสเตย์ถ้าเราทำดี ๆ แล้วมันตอบโจทย์นักท่องเที่ยวสมัยนี้ได้โดยเฉพาะผู้ที่มีกำลังซื้อ ต้องการจะอยู่แบบลักษณะนี้น้อยากอยู่แบบโดดๆไม่พลุกพล่าน เช่น อยู่มาออกมาเบี่ยงเปิดหน้าต่างเจอทุ่งนาเจอหมอกดูวิว คิดว่ามันตอบโจทย์มาก ถ้าเราทำดี ๆ เหมือนต่างประเทศที่เขาทำฟาร์มสเตย์ นักท่องเที่ยวก็เริ่มมีความต้องการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ และสามารถส่งเสริมให้โฮมสเตย์มีรายได้ เป็นการกระจายรายได้ ซึ่งถ้าเขาบริหารจัดการดี ๆ ก็จะเป็นตัวหนึ่งที่เสริมโฮมสเตย์ในยุคสมัยนี้คือ Demand กับ Supply ไปด้วยกัน คิดว่าแบบมันน่าจะโอเค ถ้าต่างคนต่างเข้าใจในบริบทซึ่งกันและกัน” (รองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่)

การมีโครงการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย สร้างการรับรู้ ให้กับโฮมสเตย์ได้ และสร้างความรู้จักในวงกว้างให้แก่นักท่องเที่ยว โดยเป็นการต่อยอด

โฮมสเตย์ที่ได้มาตรฐาน สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่โฮมสเตย์ เพื่อสร้างจุดดึงดูดในการท่องเที่ยว โดยข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่กรมการท่องเที่ยว กล่าวว่า

“2-3 ปีหลังนี้มาเรื่อยๆ จำนวนผู้ที่สนใจจะเข้าร่วม คือจะทำยังไงก็ได้มาขอสมัคร การส่งเสริมของภาครัฐมาตรการต่างๆ ที่ลงไปมันเป็นภาพใหญ่รวมประเทศ เข้าถึงเขาก็เลยอยากที่จะมีส่วนร่วมตรงนี้ ในเชียงใหม่โฮมสเตย์ก็เยอะขึ้น ยกตัวอย่างโครงการที่ส่งเสริม ก็จะมีเที่ยวด้วยกันของเราคือการอบรมเพิ่มเติม สร้างมูลค่า ซึ่งในการดำเนินการโครงการของเราไม่ว่าจะเป็น Healthy Homestay หรืออะไรนะล่าสุด บ้านสวยด้วยอัตลักษณ์โครงการออกหน่วยที่ กรมทำต่อยอดจากโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองก็ดูจากคนที่เข้ามาอบรม อบรมในระบบออนไลน์ก็ค่อนข้างมาก 100-200 ซึ่งก็ถือว่าเป็นประวัติการณ์มากกว่าแต่ ก่อนเมื่อก่อนน้อย คนได้รับการรับรองก็จะประมาณ 50 ถึง 60” (นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการพิเศษ กรมการท่องเที่ยว)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว หน่วยงานได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ทำให้โฮมสเตย์ได้รับรู้ข้อมูลเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้ารับการตรวจประเมินมาตรฐาน และส่งเสริมต่อยอดโฮมสเตย์ให้มีศักยภาพพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่คำนึงถึงสุขอนามัยในการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อความมั่นใจในการเดินทางท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ข้อมูลในเรื่องมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้แก่นักท่องเที่ยว ปัจจุบันนักท่องเที่ยวค้นหาข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยวในช่องทางออนไลน์ ดังนั้น ข้อมูลที่เผยแพร่จำเป็นต้องมีความน่าสนใจ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลง่ายขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ให้แก่นักท่องเที่ยว

4.2 ด้านแรงจูงใจ

การสนับสนุนและส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ส่วนสำคัญที่จะทำให้ทราบถึงความต้องการ และการให้ความสำคัญกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย นั่นคือ ในด้านข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่ามี แนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่เป็นแรงจูงใจให้โฮมสเตย์เข้าร่วมการตรวจประเมินมาตรฐาน ด้านข้อมูลจากโฮมสเตย์ ในด้านการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ความสนใจใน

การเข้ารับการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐาน และด้านข้อมูลจากนักท่องเที่ยว ในการให้ความสำคัญกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย การตัดสินใจเลือกเข้าพักกับโฮมสเตย์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย โดยแบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1) ด้านความต้องการทางกายภาพ

ในภาพรวมการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์จะสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับตัวชุมชน และสามารถสร้างรายได้เสริมให้เกิดแก่ชุมชน ก่อให้เกิดการกระจายได้สู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ในด้านหน่วยงานภาครัฐ ส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย สร้างแรงจูงใจให้โฮมสเตย์เห็นความสำคัญต่อมาตรฐานโฮมสเตย์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนโฮมสเตย์ ประชาสัมพันธ์ให้เข้าสู่มาตรฐาน และช่วยยกระดับให้โฮมสเตย์มีคุณภาพ พร้อมสิทธิประโยชน์จากภาครัฐ ที่จะช่วยสนับสนุนการดำเนินการในรูปแบบการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ โดยภาครัฐจะมีดำเนินการสนับสนุนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ดังนี้

- ช่วยสนับสนุนและสร้างจุดขายสร้างมูลค่าให้แก่โฮมสเตย์ไทย โดยการจัดอบรมส่งเสริมให้ความรู้แก่ชุมชนโฮมสเตย์ ให้สามารถดึงความเป็นเอกลักษณ์ของโฮมสเตย์
- ส่งเสริมทักษะของชุมชนโฮมสเตย์ให้สามารถประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์ของตนเองได้ เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น การทำเพจ Facebook ของตนเอง ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น
- ส่งเสริมช่องทางการตลาด เช่น โครงการเราเที่ยวด้วยกัน ที่จะสามารถเปิดโอกาสให้โฮมสเตย์เป็นตัวเลือกหนึ่งสำหรับนักท่องเที่ยว

โดยข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหารกรมการท่องเที่ยว กล่าวว่า

“การทำอย่างไรให้โฮมสเตย์เห็นความสำคัญของตัวมาตรฐานก่อน ถ้าเกิดเขาเห็นความสำคัญเนี่ยเขาก็จะอยากเข้าตัวมาตรฐานของเราเอง และเมื่อได้รับรองมาตรฐาน เราจะต่อยอดเพื่อไปสร้างจุดขายให้เขา ซึ่งก็จะเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้คนอยากจะเข้าสู่มาตรฐาน และในการต่อยอดจุดขาย เราก็จะส่งให้ ททท. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จะขายของก็จะมีลูกค้าเพิ่มขึ้น โฮมสเตย์เองก็สร้างตัว Facebook อย่างที่ผ่านมาก็ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีโครงการเราเที่ยวด้วยกัน แล้วมีการนำรายชื่อโฮมสเตย์ที่ได้มาตรฐานทั้งหมดเป็นหนึ่งในส่วน

ที่สามารถจะให้ประชาชนไปพักและก็นำเงินไปหักได้หมายถึงว่าเงินที่รัฐให้ซึ่งเป็นตัวเลือกหนึ่งนั้นนั่นแปลว่ารัฐบาลให้ความสำคัญเรื่องมาตรฐานมาก ดังนั้นโครงการที่จะเกิดขึ้นในอนาคตถ้าโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานก็จะเป็น Priority แรกในการที่จะลด นอกจากนี้ก็จะมีเรื่องของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น สสปน. หรือ ททท. ก็มีการปรึกษากันว่าเราจะมีการทำยังไงให้คนไปจัดประชุมให้คนไปใช้บริการของโฮมสเตย์มากขึ้นอันนี้ก็จะเป็นในส่วนของโฮมสเตย์คิดว่าอาจจะต้องเป็นการหารือกันในอนาคตเพื่อสร้าง incentive เพิ่มเติม และกระจายรายได้ให้ชุมชนได้ด้วยจริงๆ” (ผู้อำนวยการกองพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว)

2) ด้านความต้องการทางจิตใจ

ทั้งโฮมสเตย์และนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ในด้านโฮมสเตย์มีความต้องการได้รับมาตรฐานเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับตัวโฮมสเตย์เองและนักท่องเที่ยวเอง ซึ่งสามารถบ่งบอกได้ถึงการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ โฮมสเตย์ก็สามารถให้บริการได้อย่างมีแนวทางเป็นไปตามมาตรฐาน ในส่วนนักท่องเที่ยวก็สามารถมั่นใจได้ต่อการเลือกใช้บริการโฮมสเตย์ โดยมีแรงจูงใจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1) ด้านแรงจูงใจในการเข้าสู่มาตรฐาน

ในด้านโฮมสเตย์ที่ได้รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ สำหรับแรงจูงใจการเข้าสู่มาตรฐานของโฮมสเตย์นั้น จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับโฮมสเตย์ เสมือนเป็นสิ่งการันตีคุณภาพในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์พร้อมสามารถสร้างความมั่นใจ สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการมาเยือนซ้ำ และด้วยบริบทการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ที่มีการสัมผัสชีวิตวิถีความเป็นอยู่ของผู้คน มาตรฐานก็เป็นส่วนส่งเสริมทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างเหมาะสม ดังข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1 กล่าวว่า

“สิ่งที่ต้องการเข้ารับการตรวจประเมินนั้น เราอยากจะประเมินตัวเอง อยากจะทดสอบตัวเองว่าเราทำด้านท่องเที่ยวชุมชนมา เราไม่รู้ว่าที่ชุมชนทำกันอยู่นั้น ถูกต้องหรือไม่ จึงริบสมัครเข้าร่วมประเมินเพราะอยากประเมินตนเองว่าที่ทำมานั้นถูกไหมเป็นอย่างไรบ้าง ว่าที่ทำอยู่นั้นมีคุณภาพดีพอแล้วหรือยัง และจาก

การได้รับรองมาตรฐานแล้วสำหรับในชุมชนถือว่าดีมาก ๆ เพราะนอกจากนักท่องเที่ยวจะมั่นใจแล้วไว้วางใจโฮมสเตย์ของเราแล้วการมีมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยทำให้ทุกคนในชุมชนที่บริหารงานโฮมสเตย์เฝ้าระวัง หมั่นตรวจสอบโฮมสเตย์ให้เป็นไปตามมาตรฐานตามคุณภาพที่ได้รับมา” (ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1)

การดำเนินการโฮมสเตย์หรือที่พักให้นักท่องเที่ยว การมีมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ซึ่งจัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐ เป็นสิ่งที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวหันมาสนใจและเลือกเข้าพักได้ พร้อมทั้งสามารถสร้างความประทับใจในการท่องเที่ยว ยิ่งไปกว่านั้นมาตรฐานมีส่วนทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยกันจัดการการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวจากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2 กล่าวว่า

“เรื่องความเชื่อมั่นของกรรมการท่องเที่ยว เพราะว่าในการสร้างมาตรฐานสามารถสร้างโอกาสให้ชุมชนได้เข้าถึงผู้ที่เข้ามาตอบสนองหรือผู้ที่มาเยือน ฉะนั้นการสร้างมาตรฐานให้กับผู้ที่มาเยือนถือเป็นส่วนสำคัญ และเราจะเน้นในเรื่องของสร้างความประทับใจและสร้างรายได้ได้อย่างต่อเนื่อง เพราะว่าหากนักท่องเที่ยวมาแล้วไม่ประทับใจเขาก็ไม่กลับมาอีกแล้ว เป็นเหตุผลหนึ่งที่เราอาจจะขาดมาตรฐานบางอย่างไป เพราะฉะนั้นเราจะดูตั้งแต่การมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถรวมกลุ่ม และเรื่องของเศรษฐกิจก็ต้องสร้างเรื่องการยกระดับมาตรฐานเรื่องการอำนวยความสะดวก เช่น มีให้บริการ Wifi ซึ่งปัจจุบันนี้มีความจำเป็นต่อนักท่องเที่ยว และในเรื่องของการบริการเพิ่มเข้ามา อย่างที่มาตรฐานเราเขียนไว้ว่า โฮมสเตย์ต้องมีส่วนร่วมก็เป็นเหมือนการจูงจูงชวนให้ชุมชนมีการได้รับมาตรฐานคู่ขนานไปกับการท่องเที่ยว” (ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2)

ในด้านโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ ในด้านแรงจูงใจในการเข้าสู่มาตรฐานนั้น ก็เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้ได้รับมาตรฐาน เนื่องจากโฮมสเตย์มองว่า เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพ สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวได้ แต่ก็ควรมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องมาตรฐานให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงข้อมูลในส่วนนี้ และตัวโฮมสเตย์เองก็มีความพร้อมรับนักท่องเที่ยว หากการท่องเที่ยวสามารถกลับมาเหมือนเดิม นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้อย่างมั่นใจไปกับที่พัก

สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับมาตรฐาน โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1 กล่าวว่า

“จริงๆ แล้วผู้ประกอบการอยากจะได้ certificate อยากจะได้มาตรฐานเหมือนกัน เพื่อที่ว่าจะเป็นตัวการันตีให้นักท่องเที่ยวมาใช้บริการซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่น ตอนนี้นั้นก็มีมาตรฐานใหม่อะไรอย่างนี้คะก็คิดว่ามันเป็นความสำคัญที่ควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการได้มาใช้มาตรฐานแต่สิ่งที่สำคัญก็คือการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวให้รับรู้ว่ามีมาตรฐานอะไรพวกนี้ด้วย” (ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1)

ในการเข้าร่วมการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐาน จะต้องมีความพร้อมของสถานที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และหากดำเนินการจัดทำโฮมสเตย์ ก็จะต้องทำให้ได้มาตรฐาน เพื่อเป็นสิ่งยืนยันถึงคุณภาพการให้บริการของโฮมสเตย์ ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2 กล่าวว่า

“ก็คิดว่าต้องเข้าร่วม จะต้องให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน มันควรที่จะมี ประธานโฮมสเตย์ ก็มีมาสอบถามถึงการเข้าร่วมสมัคร แต่ตอนนี้เรากำลังปรับปรุงสร้างห้องน้ำ และบริเวณหลังคาที่รับแขก แต่ข้างบนที่พัก พร้อมอยู่แล้วเพียงแต่ห้องน้ำที่ยังทำอยู่มีแค่ห้องเดียวคิดว่ายังไม่พอ” (ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2)

อย่างไรก็ตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อการเข้ามาพักในโฮมสเตย์ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจมากขึ้น และมีความต้องการมาท่องเที่ยว มาเข้าพักโฮมสเตย์อยู่เรื่อยๆ และจะได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ สัมผัสวิถีชีวิตชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม แต่สิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการสร้างแรงจูงใจให้แก่ตัวโฮมสเตย์มีความต้องการเข้าร่วมนั้น คือการประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนรับรู้ความสำคัญของมาตรฐาน เนื่องจากโฮมสเตย์ไม่เพียงต้องการสัญลักษณ์รับรองว่าผ่านมาตรฐาน แต่ต้องการการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบถึงความสำคัญของมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ซึ่งทำให้เห็นว่าอาจจะยังได้รับการสนับสนุนไม่เพียงพอ โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1 กล่าวว่า

“มาตรฐานมีส่วนอยู่บ้าง เพราะดูจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักพอเขาเห็นป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเขาก็จะตื่นตัว ว่าที่นี่ได้มาตรฐานโฮมส

เตย์ไทยด้วย จึงคิดว่าก่อนเข้ามาพักนักท่องเที่ยวอาจจะยังไม่ได้คำนึงถึงการมีมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย นักท่องเที่ยวอาจจะมุ่งไปในเรื่องของประเพณีวัฒนธรรมในชุมชนก่อน แต่พอมาเห็นมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยแล้ว ก็อาจจะเป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มเติมขึ้นได้สร้างความมั่นใจสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นได้ เมื่อก่อนที่ไปอบรมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย มีผู้ประกอบการในชุมชนต่อรองว่าเมื่อเข้าประเมินเป็นโฮมสเตย์ตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยแล้วนั้น เราไม่ยากได้แค่ป้ายเพื่อนำมาติดที่โฮมสเตย์ว่าผ่านมาตรฐาน แต่อยากได้การประชาสัมพันธ์จากกรมการท่องเที่ยว ว่ามาตรฐานโฮมสเตย์ไทยนั้นคืออะไร” (ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1)

การส่งเสริมให้ที่พักมีมาตรฐาน จะเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยือน เพราะสามารถสร้างความมั่นใจในการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ที่มีมาตรฐาน พร้อมเกิดความประทับใจ และสามารถสร้างการประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์จากการบอกต่อความประทับใจได้ โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2 กล่าวว่า

“การมีมาตรฐานส่งผลต่อการเข้าพักโฮมสเตย์ คิดว่ามีสองด้าน ด้านหนึ่งก็คือนักท่องเที่ยว ส่งผลต่อความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวได้แล้วก็จะไปขายในระดับบนได้เลย ว่าหากเขามีความประทับใจเขาก็จะบอกต่อ แล้วมาด้วยความมั่นใจและสามารถที่จะบอกต่อกันได้ นี่ก็คือการสร้างรายได้ต่อชุมชน ด้วยเรามีมาตรฐานรองรับ” (ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า แรงจูงใจในการเข้าสู่มาตรฐานของโฮมสเตย์ คือ การได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานภาครัฐซึ่งจะบ่งบอกถึงการบริหารจัดการที่มีมาตรฐาน ซึ่งโฮมสเตย์มีความต้องการที่จะสร้างคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว การมีมาตรฐานจึงถือได้ว่าเป็นแนวทางในการบริหารจัดการให้ชุมชนสามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ได้ และการได้รับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าพักโฮมสเตย์ที่มีการให้บริการอย่างมีมาตรฐาน เช่น ในเรื่องของความสะอาด สะดวก ปลอดภัย ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้อย่างมั่นใจ สร้างความประทับใจในการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์

2.2) ด้านแรงจูงใจในการตัดสินใจเข้าพักโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยว

ในด้านนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักในโฮมสเตย์ทั่วไปที่ได้รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ในส่วนของแรงจูงใจที่สำคัญในการเลือกที่พักรโฮมสเตย์โดยขึ้นอยู่กับ สถานที่เที่ยว ที่พักจะต้องมีความสะอาดน่าพัก มีการอำนวยความสะดวกตามความเหมาะสม และในส่วนของข้อมูลที่ได้รับจากการแนะนำให้ท่องเที่ยว ก็เป็นส่วนสำคัญในการเลือกเดินทางท่องเที่ยว โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1 กล่าวว่า

“อันดับแรกก็คือเลือกที่เที่ยวก่อน อันดับสอง คือเลือกห้องเลือกที่นอนก่อนเราก็ต้องเข้าไปส่องดูว่าที่นอนเป็นยังไง แต่ว่าห้องน้ำเราไม่ซีเรียลเพราะว่าส่วนใหญ่ก็คือจะต้องใช้ร่วมกับคนอื่น แต่ว่าหลายๆที่เราดูในเรื่องที่นอนเราจะดูแบบความสะอาดดูบรรยากาศ ดูปลอดภัย ความสะอาดของห้องอันนี้สำคัญมากเพราะว่าที่เชียงใหม่ส่วนใหญ่ที่ว่ามันเป็นต้นแบบของโฮม เพราะโฮมสเตย์ที่เชียงใหม่ส่วนใหญ่คือเหมือนหาตัวเองเจอ มีความกลมกล่อมแล้ว มันไม่ได้เปลี่ยนตัวเองไปมากนัก หากใส่ความทันสมัยเข้าไปแล้วคงความเป็นตัวเอง ที่นอนสีขาวพื้นหรือเป็นลายผ้าเอกลักษณ์ที่เขาเอามาใส่มันก็เลยกลายเป็นว่ามันดู Modern มันดูน่าอน มันดูสบายใจที่จะนอนตรงนั้น” (นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1)

การตัดสินใจเลือกที่พักรหรือสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวนั้น มาจากการได้รับคำแนะนำ จากการสืบหาข้อมูล การบอกเล่าผ่านประสบการณ์การท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวที่เคยไปสัมผัส โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2 กล่าวว่า

“ขึ้นอยู่กับกร *recommnd* ด้วยส่วนหนึ่ง ว่าใครเคยไปแล้วแบบค่อนข้างมีชื่อเสียงหรือว่าไปแล้วแบบมันมีการพูดถึงบอกต่อในลักษณะค่อนข้างประทับใจ พื้นฐานก็เป็นคนชอบแนวชุมชนอยู่แล้ว ก็จะรู้สึกดีที่ได้ยินคำว่าโฮมสเตย์ แต่ถ้าเราพูดถึงคำว่าโรงแรมหรือ *Type* ของที่พักแบบอื่น เราก็จะคาดหวังอีกแบบหนึ่ง” (นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2)

ในด้านนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักในโฮมสเตย์ทั่วไปที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ก็จะทำให้ความสำคัญในจุดหมายปลายทาง สถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องการจะเดินทางท่องเที่ยว และสถานที่พัก เน้นความเป็นธรรมชาติ ความได้สัมผัสกับชุมชนจริงๆ โดยอาจมีการสืบค้นข้อมูลจากสื่อออนไลน์ โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1 กล่าวว่า

“ต้องเลือกโลเคชั่นหรือสถานที่ก่อนอันดับแรก ว่าโลเคชั่นนั้นมีความสวยงาม ใกล้ชิดกับธรรมชาติเหมือนที่เราชอบหรือเปล่า และในเรื่องของที่พัก ความสะอาด และอาหารของที่พัก ของแต่ละท้องถิ่น แต่ละที่ แต่หลัก ๆ เน้นเรื่องโลเคชั่น เรื่องวิวสวยงามของสถานที่เป็นหลัก เราอยากได้รูปสวย ๆ มากกว่า เราอยากเก็บความทรงจำไว้ ในส่วนของผู้คน การที่ไปนอนโฮมสเตย์เราจะได้ใกล้ชิดกับเจ้าของบ้าน หรือได้อยู่ในบ้านเดียวกัน จะได้พูดคุย ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ได้สอบถามเกี่ยวกับที่มาที่ไปของโฮมสเตย์หรือของสถานที่นั้นว่ามีอะไรที่น่าสนใจ ที่ไปเดินเที่ยวได้” (นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1)

ในการตัดสินใจเลือกที่พักนั้น มาจากการรับรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ โดยพิจารณาจากคำแนะนำของนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักหรือเดินทางท่องเที่ยวในจุดหมายที่ต้องการไปมาก่อน โดยผู้ให้สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2 กล่าวว่า

“อย่างแรก หาข้อมูลก่อนเดินทาง search ทางอินเทอร์เน็ต มันจะมีขึ้นมา สถานที่พักในเชียงใหม่แนะนำมีอะไรบ้าง มีพวกเพจที่ท่องเที่ยวต่างๆบ้าง พันธุ์ทิพย์บ้าง ที่เขาไปรีวิว เราก็เข้าไปดู อย่างแรกเลือกก่อนว่าจะไปที่ไหนของเชียงใหม่ สมมติจะไปบริเวณที่เป็นอำเภอลี้อำเภอหนึ่ง สมมติเป็นบนแม่กำปอง ที่ไปบ่อย ๆ เราจะ search destination แม่กำปอง search โฮมสเตย์ที่นั่นดู และดูที่ความสวยงาม ไม่ได้หมายถึงโฮมสเตย์ที่สวยงาม แต่หมายถึงธรรมชาติ วิว สัมผัสธรรมชาติขนาดไหน” (นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2)

แรงจูงใจทั้งทางกายภาพและทางจิตใจ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ให้โฮมสเตย์ต้องการเข้าสู่มาตรฐาน หน่วยงานภาครัฐ จึงมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้โฮมสเตย์เห็นถึงประโยชน์ของการมีมาตรฐาน และในด้านนักท่องเที่ยวเอง แม้ว่าการเลือกจุดหมายปลายทาง มักให้ความสนใจกับวิวทิวทัศน์ บรรยากาศ ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มาเป็นอันดับแรกๆ แต่อย่างไรก็ดี นักท่องเที่ยวย่อมคาดหวังกับการได้รับบริการที่ดี ความสะอาด ปลอดภัย ในการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ โดยแท้จริง ฉะนั้น การส่งเสริมมาตรฐานจึงจำเป็นต้องมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ ให้ทุกคนสามารถรับรู้และเข้าใจถึงคำว่าท่องเที่ยวโฮมสเตย์เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบสัมผัสวัฒนธรรม และในด้านของการส่งเสริมให้ชุมชนที่มีมาตรฐานได้ยกระดับพัฒนาอย่างต่อเนื่องก็เป็นส่วนสำคัญทำให้โฮมสเตย์จะสามารถดำเนินการได้ด้วยตัวของชุมชนเอง มีรากฐานที่เข้มแข็ง ถึงแม้ว่าการจัดทำโฮมสเตย์เป็นเพียงรายได้เสริมก็ตาม

4.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ดำเนินการในรูปแบบการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ ไม่เพียงแต่จะมองที่ชุมชนเพียงอย่างเดียว จำเป็นต้องมองในส่วนของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้คงอยู่ และในด้านนักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นผู้มาเยือนชุมชน การให้ความร่วมมือกับชุมชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์สามารถยังคงอยู่และเป็นเสน่ห์ให้กับการท่องเที่ยวในประเทศไทย ทั้งนี้ ในด้านชุมชนท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะมีดำเนินการจัดการที่ให้ชาวบ้านในชุมชนร่วมด้วยช่วยกัน โดยมีการตั้งคณะทำงานกันในชุมชน หรือคณะกรรมการเป็นฝ่ายประสานงานให้แก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถคงอยู่

4.3.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินงาน

ด้านหน่วยงานที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนจากการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จะเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญอยู่มาก เริ่มตั้งแต่คุณสมบัติการเข้าสู่มาตรฐาน ชุมชนต้องมีคณะกรรมการในการดำเนินการในด้านต่างๆ และสมาชิกทุกคนต้องยินยอมในการรวมกลุ่มกันจัดตั้งโฮมสเตย์ เพื่อเป็นการร่วมกันตัดสินใจ ในการดำเนินการต่างๆ และสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิก

โฮมสเตย์ ให้รับรู้แนวทางการดำเนินการ ซึ่งจะเป็นการร่วมกลุ่มช่วยกันพัฒนาโฮมสเตย์ให้ได้รับมาตรฐานและสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชน โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหารกรมการท่องเที่ยว กล่าวว่า

“หากดูตามตัวชี้วัดโฮมสเตย์ไทย จะเกิดไม่ได้เลยถ้าเกิดชุมชนไม่ได้ให้ความร่วมมือ จะเห็นว่าคุณสมบัติเบื้องต้นเลยของโฮมสเตย์ไทยที่จะเข้าสู่มาตรฐานหนึ่งในส่วนนี้ก็คือจะต้องมีการรวมกลุ่มกันของชุมชนโฮมสเตย์ทุกคนจะต้องยินยอมก่อนว่าจะเปิดโฮมสเตย์เป็นที่พักให้นักท่องเที่ยว เพราะฉะนั้นก็จะมีเรื่องของ การที่อัยาศัยไมตรีของชุมชนกิจกรรมชุมชน จะเห็นได้ว่าคุณสมบัติเบื้องต้นกำหนดไว้เลยว่าเรื่องอื่นไม่สำคัญเท่ากับความร่วมมือร่วมใจของชุมชนเป็นหลักเลย นอกนั้นเนี่ยเป็นบริบทในเรื่องของกฎหมายไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจดทะเบียนว่าไปอีกเรื่องหนึ่ง แต่ 80 เปอร์เซ็นต์ของบริบทของเรื่องของคุณสมบัติโฮมสเตย์ว่าด้วยเรื่องชุมชนที่จะต้องร่วมมือกันทั้งสิ้น มาตรฐานนี้ไปบังคับโดยอัตโนมัติว่าคุณจะต้องมีการรวมกลุ่มมีการแบ่งรายได้กันนะมีการแบ่งปันกันเพราะไม่งั้นจะเกิดความยั่งยืนไม่ได้ อันนี้ก็เป็นส่วนสำคัญ” (ผู้อำนวยการกองพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว)

และเมื่อชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการแล้ว หน่วยงานที่ส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ก็ต้องมีส่วนร่วมในการช่วยทางชุมชน เป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชน สอบถามความต้องการของชุมชน ว่าโฮมสเตย์มีความต้องการหรือขาดในส่วนใดที่ยังต้องส่งเสริมอีกหรือไม่ ศึกษาข้อมูลและนำไปพัฒนาให้โฮมสเตย์มีศักยภาพ พร้อมทั้งจะนำไปประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเข้าพักยังโฮมสเตย์ไทยที่การันตีคุณภาพได้จริงๆ โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวว่า

“ในด้านการมีส่วนร่วม ช่วงหลังมาน่าจะดีขึ้นช่วงก่อนนี้มันเหมือนว่ายังไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าไร สมมติว่าชุมชน A จะทำตัวเองเป็นโฮมสเตย์ซึ่งเหมือนไก่กับไข่ ก็มองอีกว่าทำไปแล้วได้อะไร หลังจากนั้นถ้ามันมีรายได้เข้ามาเราก็สามารถแบ่งปันรายได้ให้กับชุมชนได้ เขาก็จะเริ่มเข้ามาจาก 1 หลังเป็น 2 หลัง 3 หลัง แต่ถ้ามองในเรื่องของการส่งเสริมจริงๆ คิดว่ามันจะต้องอยู่ที่ตัวเราเอง ก็จะต้องไปดูศักยภาพ อัตลักษณ์ของชุมชนก่อนว่ามันพอจะผลักดันได้มากน้อยแค่ไหน หลังจากนั้นก็คือเราก็ไปให้ความรู้กับเขาว่าถ้าเราจะมาส่งเสริมเขา

ในลักษณะนี้เขาโอเคหรือเปล่า เขาพร้อมไหมในเมื่อเขาเป็นเจ้าของ product เราไม่ใช่เจ้าของ Product ทำแล้วต้องทำยังไงแล้วจะได้อะไร และเราต้องมีความมั่นใจก่อนที่เราหยิบมาขาย เมื่อเราหยิบมา PR แล้ว มันจะต้องผ่านเราอาจจะต้องเป็นพี่เลี้ยงเขา เมื่อไม่ได้มีนักท่องเที่ยวนมา หรือไม่ใช่ช่วงการท่องเที่ยว เขาก็ต้องอยู่ได้ (รองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่)

ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ชุมชนเองให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมมากเนื่องด้วย ทั้งผู้นำและสมาชิกชุมชนส่วนใหญ่มีการร่วมด้วยช่วยกันดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์อยู่เสมอ เป็นในรูปแบบคณะกรรมการ มีการจัดประชุม เพื่อรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1 กล่าวว่า

“ได้เป็นผู้ประสานงานรับนักท่องเที่ยวรวมไปถึงติดต่อกับเจ้าของบ้านโฮมสเตย์ แต่หลังจากเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาแล้วก็ไปแวะเวียนเที่ยวหา คอยสอบถามสารทุกข์สุขดิบนักท่องเที่ยว เชื่อมความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวถึงแม้เขาจะไม่ได้พักที่บ้านเรา แต่เราก็ดูแลเขาเหมือนเราเป็นเจ้าของโฮมสเตย์ และในกลุ่มชุมชนที่ทำโฮมสเตย์ก็จะมีการประชุมติดตามสอบถามกันและมีการติดต่อกันในช่องทาง LINE ในกลุ่ม LINE มีประชุมก่อนเข้ารับนักท่องเที่ยวเพื่อการเตรียมตัว และมีการประชุมหลังจากรับนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นการสรุปผลและประเมินเป็นประจำ และจะมีการติดตามประเมินนักท่องเที่ยวหลังจากเข้าพักเสร็จแล้วว่า มีผลตอบรับเป็นอย่างไร” (ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1)

ในเรื่องการบริหารจัดการภายในชุมชน จะมีโครงสร้าง กฎระเบียบในการดำเนินการเพื่อกำหนดทิศทางของชุมชน ซึ่งสมาชิกในชุมชน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ มีเป้าหมายเรื่องการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นเสน่ห์ของการท่องเที่ยว และร่วมการดูแลบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชน เมื่อนักท่องเที่ยวจะมาจะต้องสามารถสร้างความมั่นใจในการท่องเที่ยวได้ เช่น มีความสะอาด ความปลอดภัย โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2 กล่าวว่า

“เนื่องด้วยเป็นผู้นำชุมชนด้วย จึงมีส่วนร่วมมากๆ มีในเรื่องการบริหารชุมชนองค์คณะเหล่านี้ทั้งหมด การสร้างกฎระเบียบต่างๆ การกำหนดทิศทางการทำงาน ยุทธศาสตร์ เป้าหมายในการทำงาน การสร้างเครือข่ายกับคนภายนอกกับการบริหารจัดการ แล้วก็ทางด้านเศรษฐกิจเราก็จะมีกิจกรรมต่างๆ ที่เราร่วมคิดร่วมทำแล้วก็นำมาเป็นงานเพื่อบริการให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชนแล้วก็เรื่องของกิจกรรมภายในพื้นที่ก็อาจจะมีการแสดงบ้างในอนาคตต่อไปก็อาจจะมีการในเรื่องของตลาดชุมชนคนรักสุขภาพกัน แต่เราจะไม่เหมือนทั่วไปแบบตลาดนัด แต่เราจะทำเป็นถนนคนเดินชุมชนคนรักสุขภาพวันเสาร์อาทิตย์ หนึ่งก็คือเรื่องเป้าหมายเราจะอนุรักษ์ในเรื่องของท้องถิ่นล้านนา และในเรื่องของวัฒนธรรมเชียงใหม่ เรื่องของการดูแลสุขภาพชุมชนอาจจะเป็นการสร้างงานได้และสิ่งแวดล้อม และเน้นในเรื่องการดูแลรักษาความสะอาด สะดวก สามารถที่จะอยู่ได้อย่างปลอดภัยเดินไปรอบบ้านชุมชนเนี่ยต้องมีความปลอดภัยนี่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่เรามีส่วนร่วม โสมสเตย์ไม่ใช่แค่ขายแค่บ้านแต่เรามีกิจกรรมร่วมกันแล้วก็มีบริการเรื่องอาหาร แล้วจะต้องมีบริการในเรื่องของกันเดินทางของนักท่องเที่ยวภายในชุมชน” (ผู้แทนโสมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโสมสเตย์ไทย คนที่ 2)

ในด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของโสมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานในชุมชนก็ได้รับความร่วมมือของคนในชุมชนอยู่ ซึ่งการมีผู้นำชุมชนที่เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มช่วยกันดำเนินการในเรื่องต่างๆ นั้นเป็นสิ่งสำคัญ พร้อมส่งเสริมให้ความรู้ใหม่เข้ามา มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยโสมสเตย์เองก็มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินการเรื่องการท่องเที่ยวชุมชน จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้แทนโสมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโสมสเตย์ไทย คนที่ 1 กล่าวว่า

“ทุกคนมีส่วนร่วม เพราะว่าแต่ละบ้านเขาลงทุนเองหมดเลยมันไม่ได้มีงบประมาณ support แต่ละคนทำด้วยใจพัฒนาบ้านตัวเองบางที่นี้พอทำซุ้มหน้าบ้านใหม่ เขาพยายามพัฒนาตัวเองและมีความหวังว่านักท่องเที่ยวจะกลับมาคือความน่ารักอยู่ตรงนี้ บางทีผมไม่ต้องการให้เหมือนหลายที่ บางที่คือนักท่องเที่ยวจะมาที่นี้ ก็ไปช่วยกันเตรียม อย่างที่นี้คือเขามีความพร้อมพัฒนา

ตัวเองตลอดอันนี้คือสิ่งที่ผมพยายามสร้างไว้คืออย่างน้อยคุณภาพชีวิตของคุณจะมีแน่ พยายามสร้างให้เขาพัฒนาตนเองอันนี้คือการมีส่วนร่วมอย่างดียั่งยืน ที่มีกรรมการกลุ่มประมาณ 9 คน ในส่วนของคณะบริหารของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวก็มีทีมหนึ่ง แล้วก็เหมือนมีหัวหน้ากลุ่มโฮมสเตย์อยู่ 1 คน ก็จะคอยจัดกระบวนการจัดคิว แผนกที่พัก แล้วก็ดูแลเรื่องสวัสดิการ ความปลอดภัยหลายอย่างก็ทำงานร่วมกับทางเทศบาล อสม. ด้วยตลอดเลย” (ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1)

ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมากนักน้อยเพียงใดนั้น อาจจะเริ่มจากผู้นำก่อน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญการประสาน และสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นกับชุมชน แต่อย่างไรก็ดีคนในชุมชนให้ความช่วยเหลืออยู่โดยตลอด โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2 กล่าวว่า

“เรื่องบทบาทการมีส่วนร่วมมันก็ไม่ทั้งหมดนะคะ ส่วนมากเป็นในกลุ่มผู้นำมากกว่า กลุ่มแม่บ้านประธานแม่บ้านประธาน อสม. โดย อสม. ที่จะเข้ามาดูแลตรงนี้ด้วยแล้วก็คณะกรรมการ OTOP ที่พัฒนาชุมชนเขาตั้งไว้ก็มาช่วยกัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเวลามีอะไรเขาก็จะมาช่วยอำนวยความสะดวกให้ ก็ยังมีส่วนร่วมมากครูบาอาจารย์ในโรงเรียนอีก คือมีอะไรก็บอกกล่าวกัน คือถ้ามีงานอะไรที่เกี่ยวข้องเขาก็จะบอกให้มาช่วยกัน

ทั้งนี้ หากโฮมสเตย์สามารถเข้าสู่มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยไทยได้ ก็มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากขึ้น และเป็นอีกหนึ่งตัวเลือกในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1 กล่าวว่า

“การมีมาตรฐานก็จะทำให้ผู้ประกอบการเจ้าบ้านได้พัฒนาตัวเองได้มีส่วนร่วมอยู่ตลอด ผมคิดว่ามันสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว สมมติว่าเรามาอยู่ในเรื่องเราได้มาตรฐานนะ ก็จะเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยวทางหนึ่งได้มาท่องเที่ยวมากขึ้น ก็ต้องทำให้ได้มาตรฐานจริง” (ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1)

คนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ ซึ่งเป็นข้อกำหนดของชุมชน จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2 กล่าวว่า

“โดยมาตรฐานมีข้อระบุ คนในชุมชนก็ต้องมามีส่วนร่วมด้วยกัน มันเป็นขอบเขตที่วางไว้ถ้าทำแล้วจะดีขึ้น ตรงนี้มันจะต้องมีชุมชน เราก็ทำตามกรอบก็ไม่ยาก แล้วมันมีกิจกรรม เพราะถ้าเราทำคนเดียวก็ไม่ไหว” (ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2)

ด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย สำหรับการได้เห็นการดำเนินงานของชุมชนโฮมสเตย์ว่ามีการจัดการอย่างมีส่วนร่วมนั้นมีให้เห็นอยู่ แต่ด้วยสถานการณ์การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป นักท่องเที่ยวลดน้อยลง เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ก็อาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การรวมกลุ่มของชุมชนอาจลดความสำคัญในเรื่องนี้ลง กิจกรรมอาจจะลดน้อยลง และความคงสภาพความเป็นมาตรฐานของที่พักอยู่ก็ควรทำให้ได้อย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1 กล่าวว่า

“มีมาก [การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน] แต่ว่ามันอยู่เรื่องเดียวที่มันจะขาดๆ หายๆ สมมติว่าถ้าไม่มีโควิดก็โอเค ยิ่งถ้ามีโควิดอาจจะต้องรื้อขึ้นมาใหม่ เพราะว่าบางคนเท่าที่เราเห็นช่วงโควิดจากที่เคยไม่ได้เป็นรายได้มากอยู่แล้วโทรมาโควิดมันก็หายเลยบางคนก็ไม่ได้ทำมันก็อาจจะต่างจากที่ได้รับมาตรฐานแล้วมันก็อาจจะไม่ได้แล้วเราอาจจะต้องมาเริ่มกันใหม่ ถ้าช่วยกันอย่างต่อเนื่องมันก็โอเค อันนี้อาจจะต้องแบบช่วยกันใหม่อีกรอบนึงเช่นว่าทางตอนนี้เป็นอย่างไรกันบ้าง มาตรฐานคิดว่ามันก็ยังไม่ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์อย่างชุมชนนี้มี 20 หลังมันอาจจะไม่ได้ทั้งหมดก็จะเป็นห่วงเรื่องนี้ คิดว่าถ้าชุมชนรวมตัวคุยกันแล้วก็ควรจะทำที่หลับที่นอนให้ใครกัน บ้านที่ทำที่พักก็อาจจะมาแชร์กับคนในชุมชนช่วยกันแนะนำ เพราะอย่างน้อยๆ เรื่องที่นอนต้องเป็น Standard คือเราไม่ได้ไปแข่งกับโรงแรมแต่พอโฮมสเตย์มันเป็นเรื่องใกล้ตัวของคนทั่วไปที่ไม่ใช่กรุ๊ปทัวร์ที่ไม่ใช่กลุ่มที่ไปดูงานท่องเที่ยว บางคนก็ไม่กล้าไปกินนอนกับชาวบ้าน ซึ่งคิดว่าที่

นอนสำคัญมาก” (นักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1)

และในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนนั้น นักท่องเที่ยวยุคใหม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างมาก เนื่องด้วยบ้านแต่ละหลังก็จะมีกิจกรรมที่ต่างกันไป สร้างความสนใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้ รวมถึงสามารถแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในระหว่างเข้าพักโฮมสเตย์ได้ชาวบ้านก็พร้อมรับฟัง โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1 กล่าวว่า

“คิดว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากถ้าเป็นชุมชนแบบที่เราไปส่วนใหญ่ก็จะรู้สึกอย่างนี้ เชื่อว่าชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคือมีความน่ารักของชุมชนอยู่แล้ว ที่พักมีการทำนั่นนี่นั่น คิดว่าโอเคเลยเรามีส่วนร่วมมากมายมีอะไรก็กินอย่างนั้นทำอะไรก็ได้ลองเหมือนไปบ้านญาติแล้วแต่ที่บ้านก็มีกิจกรรมทำไม่เหมือนกันบ้านนี้ทำอันนี้บ้านนั้นทำอันนั้น และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้านได้คือเราก็คอบถ่ายรูปเราก็จะแนะนำเขา เช่น แม่ทำอย่างนี้กำลังจัดสำหรับข้าวเกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันซึ่งเขาก็เกิดความตื่นเต้น ปรับตรงนี้ เราก็ได้ไปช่วยปรับตรงนี้เขาก็รับฟังบางทีเขาก็กลับไปทำ และจริงๆก็ได้ทำกิจกรรมเยอะมาก เพราะว่าเป็นคนชอบเข้าหาคนอยู่แล้วก็เลยแบบได้ทำในทุกสิ่งที่เขาแบบให้เราทำได้เข้าครัวไปด้วยหรือว่าแบบไปเดินซื้อของอะไรอย่างแบบนี้ ไปเข้าโบสถ์ไปร่วมกิจกรรมบายศรีก็คือทำหมด เพราะว่าไม่รู้ว่าจะได้มาอีกเมื่อไหร่” (นักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1)

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในมุมมองของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ก็จะได้ร่วมทำกิจกรรมกับโฮมสเตย์ ส่วนใหญ่ก็นำการได้ไปสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ แหล่งท่องเที่ยวโดยรอบของโฮมสเตย์นั้น ในส่วนชุมชนก็มีการนำเสนอเอกลักษณ์ของชุมชนให้เห็นอยู่ และเมื่อได้เข้าพักก็ได้สัมผัสถึงความอบอุ่นของโฮมสเตย์ โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 1 กล่าวว่า

“เมื่อเราเห็นเขาทำกิจกรรมอะไรบางอย่างอยู่ เราก็อยากจะทำกับเขา ไปร่วมกิจกรรมกับเขา บางโฮมสเตย์ทอผ้าไหม มีตัวไหมเป็น ๆ กว่าจะได้เส้นไหมผ่านกระบวนการอะไรบ้าน ชาวบ้านจะเล่าให้ฟัง ให้ความรู้ มีความน่ารัก ซึ่งเรา

ไม่เคยเห็นกรรมวิธีการทำมาก่อน เพราะในชุมชนทำกันอยู่แล้ว เมื่อเราสนใจเราก็เข้าไปหาเขา เขาก็จะให้ลองทำ ชาวบ้านน่ารัก ใจดี อยากรู้เสนาออกกิจกรรมในชุมชน เราไม่รู้ตรงไหนเขาอยากจะบอก อยากรู้แล้ว แต่ละที่ไม่เหมือนกันเลย มีความแตกต่างในเรื่องสินค้าชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม เพราะแต่ละภาคไม่เหมือนกัน กิจกรรมต่างกันไป อยู่ที่ว่าเราไปช่วงไหน ประเพณีทำอะไรกัน เช่นไปเชียงใหม่เป็นช่วงทำตุ้ง เหมือนเป็นงานบุญประเพณีของเขา แต่ละบ้านทำตุ้งและชวนเราไปทำด้วย ซึ่งเป็นเสน่ห์ เลยทำให้ชอบเที่ยวโฮมสเตย์ ได้ความรู้ความอบอุ่น บางครั้งก่อนกลับเจ้าของบ้านที่เราเรียก พ่อ เรียก แม่ เขาจะบอกว่าอย่าลืมกลับมาเที่ยวหา”

ทำให้เห็นว่ากิจกรรมของชุมชนที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมให้กับนักท่องเที่ยว นั้น ยังมีอยู่ในหลายแห่ง ที่เป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต้องการที่จะเดินทางเข้าไปสัมผัส โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2 กล่าวว่า

“การมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก เช่น เรามีโอกาสไปโฮมสเตย์ที่เขาผลิตกาแฟขาย และเรามีโอกาสได้เข้าถึงแหล่งผลิต แหล่งปลูกของเขา จากปกติเราเป็นคนชอบกาแฟ เราได้แต่ซื้อกาแฟกิน แต่เราไม่เคยเรียนรู้แหล่งที่มาตรงนี้เลย การกินกาแฟของเราก็ได้แค่คำว่ากินกาแฟเฉย ๆ แต่ถ้าเราได้รู้ถึงที่มาที่ไปถึงการผลิตส่วนใหญ่โฮมสเตย์นี้ เขาจะมีแหล่งเพาะปลูกเป็นของตัวเอง เอามาในระแวกนั้นหรืออยู่ในพื้นที่เขา เรามีโอกาสเข้าถึงในตรงนั้นมากกว่า ถือว่าเป็นกิจกรรมเล็กๆ ที่ทำให้เราได้เรียนรู้มากกว่าการกินกาแฟหน้าร้านเพียงอย่างเดียว” (นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2)

4.3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยมีการให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ร่วมกันดำเนินการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย มีการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน

“มาตรฐานมีการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะหากโฮมสเตย์ไม่มีการรวมกลุ่มก็จะไม่เกิดผลเป็นรูปธรรมก็คือไม่ผ่านเกณฑ์ จึงต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน พอมีการรวมกลุ่มเกิดรายได้มีการแบ่งปันรายได้หมุนเวียน ซึ่งก็จะเกิดความยั่งยืน

ภายในชุมชน” (นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงาน
การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด)

ในด้านการบริหารจัดการที่มีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบในส่วนที่ตนเองเกี่ยวข้อง และยังมี
การหมุนเวียนของรายได้ให้แก่ชุมชน โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์
ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2 กล่าวว่า

“มีการแบ่งหน้าที่กัน เช่น ที่เจอบ้านนี้เราพัก อีกบ้านทำอาหารมาให้
อีกบ้านดูแลเรื่องนวดตัวนวดสมุนไพร อย่างกิจกรรมในชุมชน เขาก็มาทำด้วยกัน
ทำร่วมกัน เช่น ลีนค้าชุมชนที่ทำขายให้นักท่องเที่ยวจะแบ่งเป็นกลุ่มสมาชิก
ที่ทำร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีเพราะเป็นการสร้างรายได้ให้ชุมชน ให้มีรายได้ทำอยู่
บ้านได้ และเรารอคุนลินค้าชุมชนที่เราสนใจ ซื้อไปลองใช้ เพราะเขามีสินค้าที่
แตกต่างกันของแต่ละที่ และลีนค้าราคาไม่แพง เพราะเราไปซื้อจากถิ่นจากชุมชน
ของเขาเอง นอกจากนี้ลีนค้าบางตัวเราได้ร่วมนั่งทำกับเขาด้วย ณ ตอนนั้นเลย”
(นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย
คนที่ 2)

4.3.3 ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผล

นอกจากนี้คนในชุมชนเองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน พร้อมรับฟัง
ความคิดเห็นจากผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อร่วมกันคิดหาแนวทาง
ในการดำเนินการแก้ไข พัฒนาปรับปรุงการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ โดยข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์
ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย คนที่ 2 กล่าวว่า

“ในเรื่องของการประชุมคณะกรรมการของพ่อหลวงอาจจะแตกต่างบ้าง
พ่อหลวงมีทุกเดือน เดือนละ 2 ครั้ง เพราะว่าบางที่เราทำงานเราอย่าเอาแค่เรื่อง
ใดเรื่องหนึ่งเข้ามากำหนดทิศทางเพราะฉะนั้นเราอาจจะเอาเรื่องราวอื่นๆ เข้ามา
คณะกรรมการหมู่บ้านเรื่องของระดับผู้ที่มีส่วนร่วมเข้ามาเครือข่ายเรา อาจจะมี
เช่น กลุ่มออมทรัพย์กลุ่มเกษตรความปลอดภัยแปรรูปสมุนไพรพืชมั่งนี้จะต้องมา
คุยกันเดือนหนึ่งเราจะมีรายงานแล้วก็จะมีการปรึกษาหารือกัน ที่เราทำอย่าง
หนึ่งหลังจากการรับลูกทัวร์ เราจะต้องมีการประเมินทุกครั้งว่าวันนี้เรามีปัญหา
อะไรไหมเพราะอะไรสิ่งไหนบ้างนักท่องเที่ยว comment อะไรบ้างอันนี้จะเก็บ

เป็นข้อมูลไว้แล้วค่อยมาปรับปรุง” (ผู้แทนโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน
โฮมสเตย์ไทย คนที่ 2)

การมีส่วนร่วมถือได้ว่าเป็นส่วนขับเคลื่อนมาตรฐานให้โฮมสเตย์สามารถดำเนินการได้อย่างมีมาตรฐาน ตัวมาตรฐานเองก็จะสามารถการันตีคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งชุมชนทุกชุมชนนั้นมีการรวมกลุ่มกันอยู่แล้ว เพียงแต่บทบาทของสมาชิกมีความแตกต่างกัน ผู้นำเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้สมาชิกในชุมชน สามารถแสดงศักยภาพของตนเองออกมาได้มากน้อยเพียงใด และให้ความร่วมมือมากน้อยเพียงใด และหน่วยงานที่ส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยต้องมีส่วนช่วยในการแนะนำพร้อมเป็นที่ปรึกษาให้กับโฮมสเตย์ ฉะนั้น ในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยนั้น มาตรฐานโฮมสเตย์เป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนที่เกิดการรวมกลุ่มมีการจัดตั้งโฮมสเตย์อยู่แล้ว ให้มีทิศทางการดำเนินการที่เป็นไปอย่างมีมาตรฐาน สร้างคุณภาพการให้บริการด้านที่พักและการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์

การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย มุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งของโฮมสเตย์ จากพื้นฐานที่ชุมชนมีการรวมกลุ่มกันมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการชุมชนของตนเองแล้ว การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นส่วนทำให้เกิดมาตรฐานในการดำเนินการขึ้น และการทำให้โฮมสเตย์เข้าสู่มาตรฐานเปรียบเสมือนการยกระดับโฮมสเตย์ เป็นการการันตีคุณภาพของโฮมสเตย์ที่ผ่านมาตรฐาน แสดงถึงการมีคุณภาพในการให้บริการ กรมการท่องเที่ยว ได้มีกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในเรื่องของการรับสมัครโฮมสเตย์เพื่อรับการตรวจประเมินและให้การรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของโฮมสเตย์ เพื่อเพิ่มทักษะในด้านการให้บริการต่างๆ แก่โฮมสเตย์การเป็นที่ปรึกษาให้ชุมชน แต่ในขณะเดียวกันการสร้างการรับรู้และการประชาสัมพันธ์ อาจจะไม่ทั่วถึง ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ซึ่งก็เป็นสิ่งที่โฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานแล้วต้องการการสนับสนุนในเรื่องการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวได้มาเยี่ยมชมโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว การพัฒนาในด้านบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงมีส่วนสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และในปัจจุบันนักท่องเที่ยวเริ่มให้ความสนใจในด้านความสะดวก สะดวก ปลอดภัย ในการท่องเที่ยว ความคาดหวังถึงโฮมสเตย์ที่มีการบริการที่จึงเป็นสิ่งสำคัญ แม้ว่าการเลือกจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวอาจให้ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการเป็นอันดับต้นๆ เช่น สถานที่ท่องเที่ยวที่มีวิวทิวทัศน์สวยงาม ช่วงเทศกาลประเพณีวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งในการท่องเที่ยววิถีใหม่ที่มุ่งเน้น

ในเรื่องสุขอนามัยเป็นสำคัญ การพิจารณาทบทวนมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้ตบโจทย์การท่องเที่ยว ก็เป็นสิ่งที่ควรพิจารณาเพิ่มเติม แม้ว่าในเกณฑ์ตัวชี้วัดจะมีในเรื่องของความสะอาด ความปลอดภัย แล้วก็ตาม เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน และในด้านของโฮมสเตย์ การที่โฮมสเตย์ได้รับ มาตรฐานเป็นสิ่งที่สามารถยืนยันคุณภาพการให้บริการได้ โฮมสเตย์มีการให้ความสำคัญกับการดำรงไว้ซึ่งมาตรฐาน ดังนั้นแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการสร้าง การรับรู้ข้อมูลความสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานโฮมสเตย์แก่โฮมสเตย์และนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว กรณีศึกษา โฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความเหมาะสมแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยและปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการสมัครเข้าร่วมการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เพื่อเสนอแนวทางพัฒนากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้ตอบสนองการท่องเที่ยวในยุควิถีใหม่ ซึ่งการดำเนินการศึกษาเป็นไปตามกรอบการศึกษาในด้านกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ด้านแรงจูงใจ และด้านการมีส่วนร่วม โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนโฮมสเตย์ทั้งที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยและยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ และที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ มาสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

5.1.1 การศึกษาและวิเคราะห์ความเหมาะสมแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการสมัครเข้าร่วมการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

จากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย โดยวิเคราะห์ในด้านกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย โดยเริ่มจากการประชาสัมพันธ์การรับสมัครโฮมสเตย์ที่สนใจเข้าร่วมการตรวจประเมินมาตรฐาน ผ่านช่องทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน และประสานผ่านหน่วยงานในพื้นที่โดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ช่วยประชาสัมพันธ์ข่าวสารไปยังโฮมสเตย์ต่าง ๆ หลังจากนั้น จะดำเนินการตรวจประเมินและเมื่อโฮมสเตย์ผ่านการประเมินเป็นไปตามเกณฑ์จะให้การรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยแก่โฮมสเตย์ และสุดท้ายเป็นการต่อยอดส่งเสริมโฮมสเตย์ไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่โฮมสเตย์ในการรับรองนักท่องเที่ยว จากการศึกษาได้ข้อค้นพบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสมัครเข้าร่วมการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ดังนี้

1) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยนั้น มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการพัฒนาท่องเที่ยวในพื้นที่ ที่ดำเนินการจัดการในรูปแบบโฮมสเตย์ ซึ่งมีการกำหนดในข้อคุณสมบัติของการจัดตั้งโฮมสเตย์

ที่จะต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการโฮมสเตย์ เพื่อร่วมกันดำเนินการเปิดบ้านพักของตนเองรองรับนักท่องเที่ยว พร้อมจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตของท้องถิ่น ทั้งนี้ สมาชิกโฮมสเตย์ต้องเห็นพ้องต้องกันในการร่วมกลุ่มจัดตั้งโฮมสเตย์ ซึ่งสอดคล้องกับ (ถวิลวดี บุรีกุล, 2548) ที่ว่าการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทุกคนมีสิทธิและมีหน้าที่ มีความรับผิดชอบ สามารถเสนอความคิดเห็นแนวทางแก้ไข ในการดำเนินการต่างๆ โดยโฮมสเตย์มีคณะกรรมการชุมชน ซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินการบริหารจัดการชุมชนร่วมกัน สมาชิกมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ และรับผิดชอบต่อผลการดำเนินการต่างๆร่วมกัน ซึ่งการมีโครงการสร้างคณะกรรมการ เป็นหนึ่งในข้อกำหนดของการขอรับสมัครเข้าสู่การตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย อย่างไรก็ตามโดยโฮมสเตย์นั้น มีการตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อร่วมกันจัดการชุมชนก่อนที่จะได้รับมาตรฐานอยู่แล้ว เพียงแต่มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยมีส่วนทำให้สมาชิกโฮมสเตย์ได้ให้ความสำคัญต่อดำเนินการตามแนวทางมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และเป็นสิ่งการันตีได้ว่าโฮมสเตย์มีมาตรฐานสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวได้ เกิดความภาคภูมิใจในเจ้าของโฮมสเตย์เอง การมีส่วนร่วม ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ชุมชนร่วมกันขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2558) ในเรื่องของการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยชุมชน ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์มีมาตรฐานสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยว เกิดความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเปรียบเสมือนแนวทางให้ชุมชนโฮมสเตย์ได้มีการบริหารจัดการในด้านต่างๆ ร่วมกัน เช่น ด้านการบริหารกลุ่มโฮมสเตย์ ด้านที่พัก ด้านวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ที่สมาชิกในกลุ่มโฮมสเตย์จะใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ เพื่อก่อให้เกิดการดำเนินการที่มีมาตรฐาน

2) ปัจจัยด้านแรงจูงใจนักท่องเที่ยวต่อการเลือกโฮมสเตย์ที่มีมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

การให้ความสำคัญในการเลือกเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ยังถือได้ว่าเป็นปัจจัยรองในการเลือกท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับบรรยากาศวิวทิวทัศน์ธรรมชาติ ในบริเวณที่พักโฮมสเตย์ และวิถีชีวิต วัฒนธรรมของผู้คนในชุมชนนั้น ๆ ความประทับใจที่ได้สัมผัสกับเจ้าของบ้าน ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญในการเลือกเดินทางท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ดี ในยุคการท่องเที่ยววิถีใหม่ นักท่องเที่ยวหันมาให้ความสำคัญในเรื่องสุขอนามัย ความปลอดภัย ความสะอาดในการเข้าพัก การมีมาตรฐานที่จะสามารถเป็นเครื่องยืนยันถึงความปลอดภัยในการเข้าพักของนักท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ (พิบูล ทีปะपाल, 2545) ที่ว่าใน

การตัดสินใจเลือกซื้อหรือใช้บริการ นั้นมาจากผู้ขาย ซึ่งหากผู้ขายสร้างความประทับใจในการให้บริการได้ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกซื้อหรือใช้บริการ ซึ่งการเลือกจุดมุ่งหมายปลายทางในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเองนั้น มาจากความต้องการสัมผัสความสุขที่จะได้รับจากโฮมสเตย์ และการได้รับบริการที่มีความสะดวก สะอาด ปลอดภัย ฉะนั้น ในการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ยังจำเป็นต้องสร้างการรับรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว ให้เห็นถึงข้อดีของการเลือกเข้าพักในสถานที่พักโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐาน พร้อมกันนี้ย่อมต้องส่งเสริมให้โฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐาน ให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อการมีมาตรฐาน ซึ่งการดำเนินการของหน่วยงานส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว ในด้านองค์ความรู้ของบุคลากรที่เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการเผยแพร่ข้อมูล ปัจจุบันยังพบอุปสรรคในด้านการพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนงานของบุคลากร ทำให้ความต่อเนื่องในการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านมาตรฐานยังต้องใช้ระยะเวลา ฉะนั้น จึงเป็นสิ่งที่หน่วยงานจำเป็นต้องพิจารณาถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงในด้านงบประมาณการส่งเสริมโฮมสเตย์ทั้งที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว ให้สามารถพัฒนา ดึงอัตลักษณ์ความเป็นโฮมสเตย์ เพื่อสร้างจุดขายของตนเองได้ และส่งเสริมสร้างการรับรู้ให้แก่โฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐาน ให้เห็นถึงความสำคัญของมาตรฐาน ประโยชน์ของการมีมาตรฐาน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเข้ามาตรฐาน พร้อมสร้างการรับรู้ให้ทั้งโฮมสเตย์และนักท่องเที่ยว ได้รับทราบถึงความหมายของการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ ที่เป็นการเข้าพักเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนอย่างแท้จริง

3) ปัจจัยด้านแนวทางการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร

ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้แก่โฮมสเตย์มีการดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งโฮมสเตย์ได้รับรู้ผ่านเครือข่ายหน่วยงานและชุมชนด้านการท่องเที่ยว ทำให้โฮมสเตย์มีความต้องการได้รับมาตรฐานเพื่อเป็นสิ่งส่งเสริมให้โฮมสเตย์มีมาตรฐานสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชนและเป็นสิ่งการันตีด้านคุณภาพการให้บริการด้านที่พักให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ (เพลินพิศ วิบูลย์กุล, 2558) คือการที่โฮมสเตย์ได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ สามารถสร้างชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับได้ซึ่งเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้โฮมสเตย์ต้องการผ่านมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ยังสามารถสร้างความต้องการในมาตรฐานแก่โฮมสเตย์ได้ แต่ในด้านการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อมาตรฐานโฮมสเตย์ยังไม่ทั่วถึง เนื่องด้วยช่องทางประชาสัมพันธ์ หรือข้อมูลการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ยังไม่สามารถสร้างความน่าสนใจให้กับผู้ค้นหาได้

แนวทางในการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ในด้านการสนับสนุนโฮมสเตย์ให้สามารถยกระดับการบริการด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ ซึ่งถือได้ว่ามีความเหมาะสม ซึ่งเริ่มตั้งแต่การจูงใจให้โฮมสเตย์เข้าสู่มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ให้ความรู้สร้างความเข้าใจถึงประโยชน์ของการมีมาตรฐาน และให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นส่วนขับเคลื่อนให้โฮมสเตย์ยังคงมีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการพัฒนาศักยภาพโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ซึ่งเป็นสิ่งที่โฮมสเตย์ให้ความสนใจและต้องการที่จะผ่านมาตรฐานเพื่อเป็นเครื่องการันตีคุณภาพการให้บริการด้านที่พัก แต่ในขณะเดียวกันในการส่งเสริมและสร้างการรับรู้ในเรื่องของมาตรฐานให้นักท่องเที่ยวชาวไทยได้รับทราบยังต้องมีการพัฒนาต่อไป เพราะหากนักท่องเที่ยวได้รับรู้ รับทราบถึงการมีมาตรฐานของโฮมสเตย์ในประเทศไทย การเลือกเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์นั้น โฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจะเป็นอีกหนึ่งตัวเลือก ที่นักท่องเที่ยวจะนึกถึงเป็นอันดับแรก

5.1.2 เสนอแนวทางพัฒนากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้มีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาประเด็นสำคัญในการพัฒนากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้สามารถดำเนินการได้อย่างตอบสนองบริบทของโฮมสเตย์และสามารถรองรับความต้องการนักท่องเที่ยวได้ มีดังนี้

1) ด้านบริบทการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์กับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในปัจจุบัน

คนส่วนใหญ่หรือแม้แต่โฮมสเตย์หรือนักท่องเที่ยวเอง ยังไม่เข้าใจความหมายของโฮมสเตย์อย่างลึกซึ้งในเรื่องของการเข้าพักที่จะต้องเข้าพักในโฮมสเตย์ที่เจ้าของบ้านจัดห้องรับรองไว้ในชายคาเดียวกัน แต่ด้วยบริบทในปัจจุบัน ที่ต้องการด้านสุขอนามัยมากขึ้น โฮมสเตย์บางแห่งมีการสร้างห้องเพิ่มเติมขึ้น ก็อาจจะต้องมาพิจารณาการกำหนดเกณฑ์ในเรื่องนี้ เพื่อให้ตอบโจทย์ในส่วนการดำรงซึ่งวิถีชนบทไว้ กับความสอดคล้องในด้านการท่องเที่ยวกับสถานการณ์โควิดในปัจจุบัน ที่จะสามารถทำให้การดำเนินการนั้นไปด้วยกันอย่างสอดคล้อง จึงต้องมีการดำเนินการศึกษาลักษณะการจัดสรรห้องพักให้กับนักท่องเที่ยว โดยให้มีข้อมูลจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง บังคับกฎเกณฑ์ต่างๆ และในส่วนภาคสังคมชุมชน และนักท่องเที่ยวเอง ให้ข้อคิดเห็นปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้สามารถตอบโจทย์การท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันได้

2) แนวทางการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้แก่โฮมสเตย์และนักท่องเที่ยวที่ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

ประเด็นแรกในเรื่องเนื้อหาข้อมูลการประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องเป็นเนื้อหาที่เข้าใจง่ายและทุกคนสามารถเข้าถึงได้ มีความน่าสนใจ ประเด็นที่สองช่วงเวลาการลงประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับการเข้าถึงสื่อของกลุ่มนักท่องเที่ยว ผ่านการประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่างๆ มากขึ้น ประเด็นที่สาม นอกเหนือจากสื่อทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน หรือสื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ ออนไลน์ ควรเน้นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อสร้างการเข้าถึงที่สะดวกและรวดเร็ว รวมถึงช่องทางอื่นๆ เช่น ในด้านเครือข่ายหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ชมรมหรือสมาคมด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและนักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึง อีกทั้งเป็นการสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกันด้านการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (นฤมล วาณิชเจริญ และชัยวัฒน์ บุญขวลิต, 2563) ในด้านแนวทางการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ในเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่ยอมรับในยุคดิจิทัล โดยจะต้องให้ความสำคัญ 3 ด้าน อันได้แก่ (1) ด้านแนวคิดของผู้ทำการประชาสัมพันธ์ โดยจะต้องสามารถประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปเห็นความสำคัญของคุณภาพ เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภค สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ผู้ได้รับการรับรอง ต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง อยู่ในช่วงเวลาที่เหมาะสม และสร้างเครือข่ายในการประชาสัมพันธ์ เพื่อขยายเครือข่ายในการสร้างการรับรู้ (2) รูปแบบข้อความที่ใช้ จะต้องเป็นข้อความที่กระชับ ตรงประเด็น สื่อสารเข้าใจง่ายและสื่อการประชาสัมพันธ์ (3) สื่อในการประชาสัมพันธ์ โดยสื่อประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องใช้สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ที่จะตรงกลุ่มเป้าหมายผู้สูงวัย และในสื่อดิจิทัลจะตรงกลุ่มเป้าหมายวัยรุ่น

3) การพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีองค์ความรู้ด้านมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยอย่างลึกซึ้ง และพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการเผยแพร่หรือถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างดี

จำเป็นต้องสร้างระบบการพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในด้านการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และพร้อมเป็นที่ปรึกษาให้แก่ชุมชน เพื่อทราบถึงความต้องการของชุมชน และสามารถช่วยเหลือชุมชน เสนอแนะแนวทางการพัฒนาหรือรักษาความคงไว้ซึ่งความมีอัตลักษณ์ของชุมชน ให้ชุมชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (นฤมล วาณิชเจริญ และชัยวัฒน์ บุญขวลิต, 2563) ในด้านแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการเผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ในเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จำเป็นต้องได้รับจะต้องศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้ง และสามารถนำความรู้มาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

4) การจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในการดำเนินการส่งเสริมโฮมสเตย์ทั้งที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานและโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว

ให้มีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในด้านโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำเป็นต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ถึงความสำคัญของมาตรฐาน มีการอบรมให้ความรู้ในด้านมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยแก่โฮมสเตย์นั้นๆ มีพี่เลี้ยงในการให้คำปรึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่การตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานต่อไป ซึ่งก็จะทำให้สามารถเพิ่มจำนวนที่พักโฮมสเตย์ที่สนใจให้มีมาตรฐาน และในด้านโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้วนั้น ให้มีการส่งเสริมพัฒนาทักษะและศักยภาพให้กับโฮมสเตย์ และต่อยอดความรู้ในด้านการบริหารจัดการแก่โฮมสเตย์ เพื่อเป็นการสร้างรากฐานให้โฮมสเตย์มีความเข้มแข็งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีมาตรฐาน เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และงบประมาณในการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยวให้สามารถหันมาให้ความสำคัญต่อการเข้าพักในที่พักที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ซึ่งเป็นการเพิ่มความมั่นใจในความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว

5) ด้านการดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้แก่โฮมสเตย์เพื่อสร้างคุณภาพการให้บริการท่องเที่ยวด้านที่พักในรูปแบบโฮมสเตย์

ควรยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้มีเวทีในการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่ใช้ในปัจจุบัน เพื่อนำไปพัฒนาให้สามารถตอบสนองความต้องการทั้งโฮมสเตย์และนักท่องเที่ยว

5.1.3 การส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้ตอบสนองการท่องเที่ยวในยุควิถีใหม่

จากข้อมูลที่ได้การศึกษาด้านการพัฒนาโฮมสเตย์ไทยให้สามารถตอบสนองนักท่องเที่ยวในยุคการท่องเที่ยววิถีใหม่ที่คำนึงถึงในด้านสุขอนามัยและความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ (ฐิติพร โยทาพันธ์, 2564) การท่องเที่ยวในช่วงยุค Covid-19 ทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในกิจกรรมการท่องเที่ยว ในด้านผู้ประกอบการต้องมีการเพิ่มมาตรการด้านความปลอดภัยในการให้บริการให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านสาธารณสุข เช่น มีการคัดกรอง Covid-19 ของนักท่องเที่ยวก่อนเข้าพัก มีการจัดการรองรับนักท่องเที่ยวที่ไม่ให้เกิดความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมต่างๆ หรือการใช้บริการในสถานที่ต่าง รวมถึงในด้านอาหารที่ต้องมีการจัดการอย่างปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ และในด้านนักท่องเที่ยวที่เองต้องปฏิบัติตัวตาม

มาตรการด้านสาธารณสุข เช่น การเว้นระยะห่างทางสังคม การสวมใส่หน้ากากอนามัยเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ซึ่งมาตรฐานของโฮมสเตย์ในปัจจุบัน ให้ความสำคัญในด้านความสะอาด ความปลอดภัย มีสุขอนามัยซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวในยุควิถีใหม่ที่ให้ความสำคัญในด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย แต่ในด้านข้อกำหนดที่ให้มีการพักขายคาเดียวกันกับเจ้าของบ้าน ทำให้เห็นว่ายังมีข้อจำกัดในเรื่องของลักษณะการเข้าพักที่อาจจะทำให้มีความใกล้ชิดกันเกินไป ควรมีการพิจารณาทบทวนเกณฑ์ตัวชี้วัดมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย หรือมีการกำหนดข้อปฏิบัติเพิ่มเติมในการเข้าพักให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อทำให้เกิดความปลอดภัยทั้งกับโฮมสเตย์และนักท่องเที่ยว และในขณะเดียวกันมีการส่งเสริมและพัฒนาโฮมสเตย์ให้สามารถชูเอกลักษณ์ท้องถิ่นของตนเอง เช่น โฮมสเตย์เชิงสุขภาพ โฮมสเตย์ที่เป็นมิตรต่อสุขภาพ เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกในการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว

กระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นกรมการท่องเที่ยวที่เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในด้านการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เพื่อยกระดับและพัฒนาโฮมสเตย์ให้มีมาตรฐาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ร่วมกันดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ ซึ่งแท้จริงแล้วชุมชนที่ดำเนินการโฮมสเตย์มีการจัดการด้านการมีส่วนร่วมอยู่แล้ว การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเป็นเครื่องมือหรือแนวทางที่ทำให้ชุมชนสามารถนำไปดำเนินการเพื่อสร้างมาตรฐานให้เกิดขึ้นในการบริการการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ สำหรับหน่วยงานด้านพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่เองก็มีส่วนในการเป็นพี่เลี้ยงคอยดูแลและให้คำปรึกษาแก่ชุมชน การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจึงส่งผลทำให้โฮมสเตย์มีการดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ เน้นการมีส่วนร่วมในชุมชน การจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ให้มีความต่อเนื่องและสามารถส่งต่อรุ่นต่อรุ่น ในการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ด้านหน่วยงานมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ แต่ยังไม่เป็นวงกว้าง การวางกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้ ภาครัฐเองเข้าไปมีส่วนส่งเสริมให้โฮมสเตย์มีทักษะในการประชาสัมพันธ์ สร้างจุดขายให้แก่การท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ ซึ่งการส่งเสริมเหล่านี้ก็จะส่งผลทำให้โฮมสเตย์เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน สามารถขับเคลื่อนให้ชุมชนดำเนินการในด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีมาตรฐานได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรมีการพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ให้เพียงพอและทั่วถึงต่อการดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย สร้างทักษะและพัฒนาศักยภาพชุมชนโฮมสเตย์ให้มีความพร้อมในทุกโฮมสเตย์ เพื่อสร้างรายได้และกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง
- 2) ควรมีการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในด้านการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนและส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับทั้งโฮมสเตย์และนักท่องเที่ยวเมื่อได้เข้ามาสัมผัสโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน
- 3) ควรมีการสร้างแรงจูงใจ หรือมีสิทธิประโยชน์จากทางภาครัฐ ให้กับโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้โฮมสเตย์หันมาให้ความสำคัญกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการบริการจัดการโฮมสเตย์

5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ควรมีการดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้พร้อมสร้างทักษะใหม่ ๆ ให้แก่โฮมสเตย์ ให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้สามารถพร้อมรับนักท่องเที่ยวในยุคการท่องเที่ยววิถีใหม่ เช่น การสื่อสารประชาสัมพันธ์ในสื่อออนไลน์ การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโฮมสเตย์
- 2) ควรมีการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกี่ยวกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในช่องทางที่หลากหลาย และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจให้ทั้งโฮมสเตย์และนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ในรูปแบบ โฮมสเตย์ เช่น การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์คือการท่องเที่ยวแบบสัมผัสชีวิตชุมชนพักกับชุมชนอย่างแท้จริง และหากท่องเที่ยวในสถานที่ที่ได้รับมาตรฐาน ไม่เพียงแต่ได้สัมผัสวิถีชุมชนหรือธรรมชาติ ในบริเวณชุมชนเท่านั้น ย่อมสามารถสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้

5.2.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในด้านการดำเนินการของโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานนั้นก่อให้เกิดความยั่งยืน
- 2) ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาการรับรู้ถึงมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้เป็นที่รู้จักและสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ

บรรณานุกรม

- ASEAN Secretariat. (2016). *ASEAN Homestay Standard*. <https://www.asean.org/wp-content/uploads/2012/05/ASEAN-Homestay-Standard.pdf>
- BBCNewsThai. (2564). โควิด-19 : ยูเอเอ็นชี้ธุรกิจท่องเที่ยวโลกจะไม่ฟื้นตัวกลับสู่ระดับก่อนโควิดจนกว่าปี 2023. <https://www.bbc.com/thai/international-57668896>
- Bltbangkok. (2564). ภูเขาแชมป์พื้นที่ที่นักท่องเที่ยวไทยซึ่งนิยมไปเที่ยวแบบโฮมสเตย์สนใจมากที่สุด. https://www.bltbangkok.com/poll/34742/?fbclid=IwAR2L_3qkJ3lxE2cqvtWLWU74OCfUFUnhAH9OBMUld1Rv4AeVA8NS9gbs
- Queensland Department of Education International. (2019). *A Guide for Homestay Familie* <https://pbc-shs.eq.edu.au/SupportAndResources/FormsAndDocuments/Documents/international-student-documents/equ-homestay-handbook-2019.pdf>
- Stufflebeam, Daniel L. (2015). *CIPP Evaluation Model Checklist: A Tool for Applying the CIPP Model to Assess Projects and Programs*. <http://rszarf.ips.uw.edu.pl/ewalps/dzienne/cipp-model-stufflebeam2015.pdf>
- Tourism Canada. (1990). *Sustainable tourism development*. https://www.academia.edu/28581328/Sustainable_tourism_development
- กรมการท่องเที่ยว. (2561). มาตรฐานที่พักสัมผัสนวัฒนธรรมชุมชนบท (Thailand Homestay Standard). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมการท่องเที่ยว. (2564). พิกัดจังหวัดที่มีโฮมสเตย์ไทย (Home Stay) ได้รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และที่พักนักเดินทาง (Home Lodge) ที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพที่พักนักเดินทาง. <https://www.dot.go.th/news/inform/detail/5056>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (ม.ป.ป.). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. <https://www.mots.go.th/News-link.php?nid=12288>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ก. (2560). สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย (*International Tourist Arrivals to Thailand*). https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.mots.go.th%2Fdownload%2Farticle%2Farticle_20171206144736.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ก. (2563). สรุปจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ ปี 2559 - 2562R
สรุปรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ปี 2559 - 2562R.

https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.mots.go.th%2Fdownload%2Farticle%2Farticle_20201103140333.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ก. (2564). สถานการณ์การท่องเที่ยวเดือนมิถุนายน 2564.

<https://www.facebook.com/262415841130876/posts/813204056052049/>

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ก. ก. (2560). *TOURISM RECEIPTS FROM INTERNATIONAL TOURIST ARRIVALS (Jan-Dec 2015)*.

https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.mots.go.th%2Fdownload%2Farticle%2Farticle_20171206145106.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539). การตลาดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กองวิชาการและฝึกอบรม
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ฐิติพร โยทาพันธ์. (2564). เที่ยวอย่างไร ให้ปลอดภัย โกลโควิด.

http://healthydee.moph.go.th/view_article.php?id=1601

ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ. บริษัท พาณิชพระนคร (2535)
จำกัด.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). *Overtourism* ผลกระทบและแนวทางการจัดการเพื่อความยั่งยืน.

<https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Southern/ResearchPaper/Overtourism.pdf>

นิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว, & ประยูร เทพนวล, เมธี ดิสวัสดิ์ และนุรชิตา ะ. (2556). ประเมินการจัดการเรียน
การสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

http://www.hu.ac.th/conference/conference2013/Proceedings2013/pdf/Book3/Poster2/338_436-446.pdf

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน = *Sustainable tourism development*. ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ผู้จัดการออนไลน์. (2563). “เชียงใหม่”โดนใจ คว้านอันดับ 1 เมืองที่คนไทยอยากไปเที่ยวในประเทศมากที่สุด. <https://mgronline.com/travel/detail/9630000084312?fbclid>

พิบูล ทีปะปาล. (2545). หลักการตลาดยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์ กราฟฟิค.

เพลินพิศ วิบูลย์กุล. (2558). แรงจูงใจ *Motives* การจูงใจ *Motivation*.

<https://webportal.bangkok.go.th/training/page/sub/5280/Book-Briefing/0/info/12876/%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%88%E0%B8%B9%E0%B8%87%E0%B9%83%E0%B8%88-Motives-%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%88%E0%B8%B9%E0%B8%87%E0%B9%83%E0%B8%88-Motivation>

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2562). กระบวนการส่งเสริมและบริหารจัดการด้านการวิจัย.

<https://www.research.dusit.ac.th/%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%A1%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%A2>

มีงสรรพ์ ขาวสะอาด, อ., พรทิพย์ เขียวธีรวิทย์, กุลดา เพ็ชรวรรณ และนุกูล เครือฟู. (2556).

เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการท่องเที่ยว *Tourism Economics*. สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ.

https://piboonrungrroj.files.wordpress.com/2013/10/tourism_economics_final.pdf

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2555). การประเมินผลนโยบายสาธารณะ. บริษัท บพิตรการพิมพ์ จำกัด.

วชิรวัชร งามละม่อม. (2559). ทฤษฎีการมีส่วนร่วม.

http://learningofpublic.blogspot.com/2016/02/blog-post_79.html

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. (2550). คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2563). *BCG in Action* : สาขาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์. <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2021/bcg-in-action-tourism-creative-economy.pdf>

เสริน ปุณณะหิตานนท์. (2560). แรงจูงใจ. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุปรียา สืบสุนทร และนิสากร คุณวงศ์. (2561). การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานความยั่งยืน.

วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์, 20(2). http://hs.pbru.ac.th/journal/wp-content/uploads/2019/05/2561_2_14.pdf

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2558). การ

- ท่องเที่ยวโดยชุมชน *Community – Based Tourism*. บริษัท โคคูน แอนด์ โค จำกัด.
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2559). การ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. บริษัท โคคูน แอนด์ โค จำกัด.
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2560). การ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านน้ำเขียว อำเภอแหลมฉบัง จังหวัดตราด. บริษัท โคคูน
แอนด์ โค จำกัด.
เอี่ยมพร หลินเจริญ. (2555). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. วารสารการวัดผล
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 17(1). [https://so02.tci-
thaijo.org/index.php/jemmsu/article/download/149164/109532/](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemmsu/article/download/149164/109532/)

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

คำถามสัมภาษณ์
ประกอบการศึกษากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว
กรณีศึกษาโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : กรมการท่องเที่ยว

ข้อคำถาม

(1) ด้านสภาพแวดล้อม (Context)

คำถามที่ 1 : ท่านคิดว่ามาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่มีอยู่เหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมการท่องเที่ยวไทยในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 2 : ท่านคิดว่างบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานโฮมสเตย์ไทยมีความเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 3 : ในด้านองค์ความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานโฮมสเตย์ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ท่านคิดว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด และสามารถนำองค์ความรู้นี้ถ่ายทอดหรือเผยแพร่ได้มากน้อยเพียงใด อย่างไร

(2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

คำถามที่ 1 : แนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยวที่ดำเนินการอยู่เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 2 : ปัจจัยใดในแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยวเป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการของเจ้าของโฮมสเตย์บ้าง และอย่างไร

(3) ด้านกระบวนการ (Process)

คำถามที่ 1 : กระบวนการดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในปัจจุบันมีการดำเนินการอย่างไรบ้าง

คำถามที่ 2 : การดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในรูปแบบโครงการต่างๆ สามารถตอบสนองให้โฮมสเตย์เข้าร่วมการประเมินและรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยมากน้อยเพียงใด

คำถามที่ 3 : ท่านคิดว่าวิธีการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยหรือไม่ อย่างไร

(4) ด้านผลผลิต (Product)

คำถามที่ 1 : ท่านคิดว่ามาตรฐานโฮมสเตย์ไทยสามารถตอบโจทย์การท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์แกโฮมสเตย์และความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้อย่างไร

คำถามที่ 2 : การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรู้จักและให้ความสำคัญต่อมาตรฐานโฮมสเตย์มากขึ้นน้อยเพียงใด อย่างไร

(5) อื่นๆ

ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยอย่างไรบ้าง

คำถามสัมภาษณ์
ประกอบการศึกษากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว
กรณีศึกษาโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ข้อคำถาม

(1) ด้านสภาพแวดล้อม (Context)

คำถามที่ 1 : ท่านคิดว่ามาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่มีอยู่เหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมการท่องเที่ยวไทยในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 2 : ในด้านองค์ความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานโฮมสเตย์ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ท่านคิดว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด และสามารถนำองค์ความรู้นี้ถ่ายทอดหรือเผยแพร่ได้อย่างไร

(2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

คำถามที่ 1 : แนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยวที่ดำเนินการอยู่เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 2 : ปัจจัยใดบ้างในแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยวที่เป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการของเจ้าของโฮมสเตย์ และอย่างไร

(3) ด้านกระบวนการ (Process)

คำถามที่ 1 : ท่านมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในปัจจุบันอย่างไรบ้าง

คำถามที่ 2 : การดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในรูปแบบโครงการต่างๆ สามารถตอบสนองให้โฮมสเตย์เข้าร่วมการประเมินและรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยมากน้อยเพียงใด

คำถามที่ 3 : ท่านคิดว่าวิธีการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยหรือไม่ อย่างไร

(4) ด้านผลผลิต (Product)

คำถามที่ 1 : ท่านคิดว่าการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยสามารถตอบโจทย์การท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์แก่โฮมสเตย์และความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้มากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

คำถามที่ 2 : ท่านคิดว่าการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยสามารถทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรู้จักและให้ความสำคัญต่อมาตรฐานโฮมสเตย์มากขึ้นเพียงใด เพราะเหตุใด

(5) อื่นๆ

ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยอย่างไรบ้าง มีข้อบกพร่องในส่วนไหน และเห็นควรแก้ไขอย่างไรบ้าง

คำถามสัมภาษณ์
ประกอบการศึกษากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว
กรณีศึกษาโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่

ข้อคำถาม

(1) ด้านสภาพแวดล้อม (Context)

คำถามที่ 1 : ท่านคิดว่ามาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่มีอยู่เหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมการท่องเที่ยวไทยในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 2 : ในด้านองค์ความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานโฮมสเตย์ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ท่านคิดว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด และสามารถนำองค์ความรู้นี้ถ่ายทอดหรือเผยแพร่ได้อย่างไร

(2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

คำถามที่ 1 : แนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยวที่ดำเนินการอยู่เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 2 : ปัจจัยใดบ้างในแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยวเป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการของเจ้าของโฮมสเตย์ และอย่างไร

(3) ด้านกระบวนการ (Process)

คำถามที่ 1 : ท่านมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในปัจจุบันอย่างไรบ้าง

คำถามที่ 2 : การดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในรูปแบบโครงการต่างๆ สามารถตอบสนองให้โฮมสเตย์เข้าร่วมการประเมินและรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยมากน้อยเพียงใด

คำถามที่ 3 : ท่านคิดว่าวิธีการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยหรือไม่ อย่างไร

(4) ด้านผลผลิต (Product)

คำถามที่ 1 : ท่านคิดว่าการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยสามารถตอบโจทย์การท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์แก่โฮมสเตย์และความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้มากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

คำถามที่ 2 : ท่านคิดว่าการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยสามารถทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรู้จักและให้ความสำคัญต่อมาตรฐานโฮมสเตย์มากขึ้นเพียงใด เพราะเหตุใด

(5) อื่นๆ

ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยอย่างไรบ้าง มีข้อบกพร่องในส่วนไหน และเห็นควรแก้ไขอย่างไรบ้าง

คำถามสัมภาษณ์
ประกอบการศึกษากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว
กรณีศึกษาโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่

โฮมสเตย์
ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

ข้อคำถามทั่วไป

คำถามที่ 1 : ในปัจจุบันยุคการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ชุมชนของท่านให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ มากน้อยเพียงใด อย่างไร

คำถามที่ 2 : ท่านคิดว่ามาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่มีอยู่เหมาะสมกับบริบทของสภาพแวดล้อมการท่องเที่ยวไทยในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 3 : ท่านรับรู้หรือทราบข่าวสารการเปิดรับสมัครเข้าร่วมการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานจากช่องทางใด

ข้อคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจ

คำถามที่ 4 : หลังจากได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

คำถามที่ 5 : เหตุใดท่านถึงสนใจเข้าร่วมการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว

คำถามที่ 6 : ท่านคิดว่าการมีมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยส่งผลต่อความต้องการเข้ามาพักในโฮมสเตย์ของท่านมากหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 7 : ท่านคิดว่าโฮมสเตย์และชุมชนของท่านมีสิ่งใดเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว

คำถามที่ 8 : ท่านคิดว่าการส่งเสริมโฮมสเตย์ไทยที่ได้รับมาตรฐานในปัจจุบัน ที่มีการส่งเสริมต่อยอดโฮมสเตย์ในด้านต่างๆมีความเหมาะสม เช่น โฮมสเตย์เชิงสุขภาพ โฮมสเตย์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เป็นสิ่งที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ และท่านคิดว่าควรส่งเสริมในเรื่องอะไรเพิ่มเติมอีกหรือไม่ และอย่างไร

ข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

คำถามที่ 9 : ท่านคิดว่าท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารโฮมสเตย์และการท่องเที่ยวในชุมชนมากน้อยเพียงใด อย่างไรบ้าง

คำถามสัมภาษณ์
ประกอบการศึกษากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว
กรณีศึกษาโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่

โฮมสเตย์
ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

ข้อคำถามทั่วไป

คำถามที่ 1 : ในปัจจุบันยุคการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ชุมชนของท่านให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด อย่างไร

คำถามที่ 2 : ชุมชนโฮมสเตย์ของท่าน มีการส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์หรือไม่ อย่างไร เช่น การส่งเสริมที่พักที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การนำเที่ยวในชุมชนสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

คำถามที่ 3 : ท่านรับรู้หรือทราบข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้กับโฮมสเตย์หรือไม่ และทราบข้อมูลอย่างไร

ข้อคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจ

คำถามที่ 4 : ท่านคิดว่าโฮมสเตย์และชุมชนของท่านมีสิ่งใดเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ด้านความสะอาดปลอดภัย การบริการที่ดี วัฒนธรรม

คำถามที่ 5 : ท่านคิดว่าการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว ทำให้ท่านและชุมชนสนใจเข้าร่วมการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐาน หรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 6 : ท่านคิดว่าการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่ และควรมีการพัฒนาหรือเพิ่มเติมในประเด็นใดบ้าง ที่ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของโฮมสเตย์ได้

ข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

คำถามที่ 7 : ท่านคิดว่าคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโฮมสเตย์มากน้อยเพียงใดอย่างไรบ้าง

คำถามที่ 8 : ท่านคิดว่าการมีมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจะเป็นแนวทางช่วยส่งเสริมทำให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากน้อยเพียงใด อย่างไร

คำถามสัมภาษณ์
ประกอบการศึกษากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว
กรณีศึกษาโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่

นักท่องเที่ยว

ที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

ข้อคำถามทั่วไป

คำถามที่ 1 : อะไรทำให้ท่านมีความชื่นชอบการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่

ข้อคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจ

คำถามที่ 2 : ท่านให้ความสำคัญในการเลือกที่พักโฮมสเตย์โดยขึ้นอยู่กับอะไรบ้าง

คำถามที่ 3 : การที่โฮมสเตย์ได้รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ท่านสนใจเลือกเข้าพักและท่องเที่ยวในชุมชนนั้นเป็นอันดับต้นๆ หรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 4 : ท่านรับรู้หรือทราบข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยมากน้อยเพียงใด อย่างไร

คำถามที่ 5 : เมื่อได้เข้าพักในโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ท่านมีความรู้สึกมั่นใจและรู้สึกพอใจมากน้อยเพียงใด อย่างไร

คำถามที่ 6 : ท่านคิดว่าการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีความเหมาะสม หรือไม่ อย่างไร และควรเพิ่มเติมในเรื่องใด

ข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

คำถามที่ 7 : ท่านคิดว่าการมีมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจะเป็นแนวทางที่สามารถทำให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากน้อยเพียงใด อย่างไร

คำถามที่ 8 : เมื่อท่านได้เข้าพักที่โฮมสเตย์แล้วท่านรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโฮมสเตย์นั้น ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆกับชาวบ้าน มากน้อยเพียงใด อย่างไร

คำถามที่ 9 : เมื่อท่านได้ใช้บริการในโฮมสเตย์แล้ว ท่านสามารถแสดงความเห็นในการให้บริการแก่ชุมชนโฮมสเตย์นั้นได้ หรือไม่ อย่างไร

คำถามสัมภาษณ์
ประกอบการศึกษากระบวนการส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว
กรณีศึกษาโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่

นักท่องเที่ยว

ที่เคยเข้าพักโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

ข้อคำถามทั่วไป

คำถามที่ 1 : อะไรที่ทำให้ท่านมีความชื่นชอบการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่

ข้อคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจ

คำถามที่ 2 : ท่านให้ความสำคัญในการเลือกที่พักโฮมสเตย์โดยขึ้นอยู่กับอะไรบ้าง

คำถามที่ 3 : ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 4 : การที่โฮมสเตย์ได้รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ท่านสนใจเลือกเข้าพักและท่องเที่ยวในชุมชนนั้นมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 5 : เมื่อท่านได้เข้าพักในโฮมสเตย์ ท่านมีความรู้สึกมั่นใจและรู้สึกพอใจมากน้อยเพียงใดอย่างไร

คำถามที่ 6 : ท่านคิดว่าควรให้การส่งเสริมมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยแก่โฮมสเตย์ทั่วไปในปัจจุบันเพื่อให้ที่พักได้มีคุณภาพเป็นจำนวนมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร

ข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

คำถามที่ 7 : เมื่อท่านได้เข้าพักที่โฮมสเตย์แล้วท่านรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโฮมสเตย์นั้น ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ กับชาวบ้าน มากน้อยเพียงใด อย่างไร

คำถามที่ 8 : ท่านคิดว่าชุมชนโฮมสเตย์ที่ท่านเคยเข้าพัก มีการให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการบริหารจัดการมากน้อยเพียงใด อย่างไร เช่น มีการพาไปร่วมกิจกรรมต่างๆในชุมชน เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำถามที่ 9 : เมื่อท่านได้ใช้บริการในโฮมสเตย์แล้ว ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นในการให้บริการแก่ชุมชนโฮมสเตย์นั้นได้ หรือไม่ อย่างไร

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวจรูญญา เมืองถ้ำ

วัน เดือน ปี เกิด

5 พฤศจิกายน 2534

วุฒิการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY